

VÝSLEDKY KONTROLNÍ ČINNOSTI STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE PRÁCE ZA ROK 2013

1	KONTROLY V OBLASTI ZAMĚSTNANOSTI	2
1.1	KONTROLA NELEGÁLNÍHO ZAMĚSTNÁVÁNÍ OBČANŮ ČR A CIZINCŮ MIMOŘÁDNÉ KONTROLNÍ AKCE ZAMĚŘENÉ NA OBLAST NELEGÁLNÍ PRÁCE	2
1.2	KONTROLA DODRŽOVÁNÍ POVINNOSTÍ ZAMĚSTNAVATELŮ PODLE ZÁKONA Č. 435/2004 SB., O ZAMĚSTNANOSTI	11
2	KONTROLY V OBLASTI PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ	18
2.1	KONTROLA DODRŽOVÁNÍ PRACOVNĚPRÁVNÍCH PŘEDPISŮ NA ZÁKLADĚ PODNĚTŮ SMĚŘUJÍCÍCH DO OBLASTI PRACOVNĚPRÁVNÍ, BOZP A ZAMĚSTNANOSTI.....	18
2.2	KONTROLA DODRŽOVÁNÍ PRACOVNĚPRÁVNÍCH PŘEDPISŮ NA ÚSEKU AGENTURNÍHO ZAMĚSTNÁVÁNÍ A VYSÍLÁNÍ PRACOVNÍKŮ V RÁMCI POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB V ČLENSKÝCH ZEMÍCH EU	24
2.3	MIMOŘÁDNÉ KONTROLNÍ AKCE ZAMĚŘENÉ NA OBLAST PRACOVNÍCH VZTAHŮ A PODMÍNEK.....	35
3	KONTROLY V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI	41
3.1	BEZPEČNOST PRÁCE VE STAVEBNICTVÍ.....	41
3.2	KONTROLA ZAMĚSTNAVATELŮ S VOZOVÝM PARKEM.....	47
3.3	KONTROLA SYSTÉMU BOZP A PRACOVNÍCH PODMÍNEK V MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNICÍCH A V DALŠÍCH VYBRANÝCH PODNICÍCH S POČTEM ZAMĚSTNANCŮ 250 A VÍCE	55
3.4	KONTROLA SYSTÉMU OPATŘENÍ SOUVISEJÍCÍCH S OCHRANOU OSOB A ZAMĚSTNANCŮ PŘED ÚRAZEM ELEKTRICKÝM PROUDEM	60
3.5	BEZPEČNOST PRÁCE PŘI POUŽÍVÁNÍ ZDVIHACÍCH ZAŘÍZENÍ A PROSTŘEDKŮ PRO ZAVĚŠENÍ A UCHOPENÍ BŘEMENE.....	66
3.6	BEZPEČNOST PRÁCE PŘI PROVOZU PLYNOVÝCH A TLAKOVÝCH ZAŘÍZENÍ SE ZAMĚŘENÍM NA PROVOZ NÍZKOTLAKÝCH KOTELN SPOTŘEBIČŮ, PLYNOVÝCH PECÍ A VÝMĚNÍKOVÝCH STANIC VČETNĚ TLAKOVÝCH NÁDOB	72
3.7	KONTROLA PLNĚNÍ ÚKOLŮ ZADAVATELE STAVBY A KOORDINÁTORA BOZP NA STAVENÍŠTI	81
3.8	PREVENCE BOZP PŘI PŘÍPRAVĚ A PROVÁDĚNÍ STAVEB	85
3.9	KONTROLA SYSTÉMU BOZP VE ZDRAVOTNICKÝCH ZAŘÍZENÍCH SE ZAMĚŘENÍM NA VŠEOBECNOU BEZPEČNOST A ELEKTRICKÁ ZAŘÍZENÍ	90
3.10	KONTROLA SYSTÉMU BOZP V ZEMĚDĚLSTVÍ.....	94
3.11	DODRŽOVÁNÍ BEZPEČNOSTI PRÁCE PŘI MANIPULACI A SKLADOVÁNÍ DŘÍVÍ.....	100
3.12	INTEGROVANÁ INSPEKCE PODLE ZÁKONA Č. 59/2006 SB., O PREVENCI ZÁVAŽNÝCH HAVÁRIÍ.....	107
3.13	PROGRAM „BEZPEČNÝ PODNIK“	110
4	SOUHRNNÉ VÝSLEDKY KONTROLNÍ ČINNOSTI STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE PRÁCE.....	114

1 KONTROLY V OBLASTI ZAMĚSTNANOSTI

1.1 Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců Mimořádné kontrolní akce zaměřené na oblast nelegální práce

Stejně jako v roce 2012, i po celý rok 2013 byla kontrolní činnost orgánů inspekce zaměřena na odhalování a potírání nelegální práce realizována v rámci projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“, RČ CZ 1.04/2.2.00/11.00013. Na kontrolu nelegálního zaměstnávání bylo v roce 2013 zaměřeno pět kontrolních úkolů Státního úřadu inspekce práce. Hlavní z těchto kontrolních úkolů byl zaměřen na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců obecně, další související úkoly byly zaměřeny na následné kontroly u těch subjektů, které již byly v minulých obdobích kontrolovány a byly u nich zjištěny nedostatky a na kontrolu nelegálního zaměstnávání na základě podnětů od občanů a institucí. V neposlední řadě byly i v roce 2013 organizovány mimořádné kontrolní akce vztahující se vždy k vybrané oblasti podnikání kontrolovaných subjektů, a to jak mimořádné kontrolní akce celostátní, tak mimořádné kontrolní akce organizované jednotlivými oblastními inspektoráty práce v regionálním měřítku, které umožňují lépe přizpůsobit zaměření kontrolní činnosti specifikům daného regionu (například celostátní mimořádná kontrolní akce u provozovatelů lyžařských areálů na území ČR v zimním období).

Výběr konkrétních subjektů pro kontrolu vycházel ze zkušeností, získaných oblastními inspektoráty práce při kontrolách nelegálního zaměstnávání v předchozích obdobích, z informací od jiných institucí, z podnětů občanů a z poradenství, i ze všech dalších dostupných informací, např. z informací hromadných sdělovacích prostředků. Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny na ty oblasti podnikání kontrolovaných osob, ve kterých je předpoklad zvýšené četnosti nelegálního zaměstnávání např. v určitém časovém období (sezonní práce) nebo v určitém regionu.

Kontroly realizovalo 14 týmů inspektorů specializovaných na kontrolu nelegálního zaměstnávání a na kontrolu povinností daných zaměstnavatelům zákonem o zaměstnanosti. Tyto týmy jsou od počátku roku 2013 vybaveny mobilními kanceláři (specificky vybavenými osobními automobily), které kromě potřebné mobility inspektorů a dosažitelnosti kontrolovaných subjektů v rámci celé oblasti místní působnosti oblastního inspektorátu práce, umožňují i rychlejší provedení a ukončení kontroly, a to v části případů i vypracováním a předáním protokolu přímo na místě v den provedené kontroly. Při kontrolní činnosti postupují inspektoři podle nově zavedené metodiky provádění kontrol nelegálního zaměstnávání, která je jednotná pro všechny útvary kontroly na území ČR.

Kontroly byly zaměřeny primárně na zjištění, zda občan ČR nebo EU vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu a zda ji cizinec vykonává v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zelenou nebo modrou kartou, nebo na základě jiné smlouvy, zda má cizinec povolení k zaměstnání, pokud zákon jeho vydání

vyžaduje, povolení k pobytu, zelenou nebo modrou kartu, pokud ji zákon vyžaduje. Zároveň s kontrolou nelegálního zaměstnávání byla inspektory kontroly nelegálního zaměstnávání prováděna i kontrola dodržování souvisejících povinností zaměstnavatelů podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), (například informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí) a základních povinností v oblasti pracovních vztahů a podmínek z dokladů předložených v rámci kontroly. Byly-li při kontrole zjištěny zásadní či systémové nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo v oblasti pracovních vztahů a podmínek, byl ke kontrole přizván i inspektor odboru BOZP, resp. PVP. Při kontrolách bylo poskytováno i poradenství. V oblasti odhalování a potírání nelegální práce plnily oblastní inspektoráty práce dále povinnost uloženou jim ustanovením § 126 odst. 4, věty poslední, zákona o zaměstnanosti – vedení správního řízení o uložení pokuty v případě nedostatků, zjištěných při kontrolách prováděných Celním úřadem.

Praktické zkušenosti s kontrolami nelegálního zaměstnávání v roce 2012, i s koordinovanými kontrolami realizovanými v roce 2011, byly využívány pro účelné a efektivní plánování a provádění kontrol. Pozitivně lze také hodnotit stále se zkvalitňující spolupráci s ozbrojenými složkami, a to se Službou cizinecké policie a Policií ČR. Kromě Policie ČR spolupracovaly pracovní týmy kontroly nelegálního zaměstnávání také s dalšími zainteresovanými institucemi - Celní správou, ÚP ČR, ČSSZ. Výsledky své činnosti v indikovaných případech předávaly i dalším orgánům – rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům, finančním úřadům, Generálnímu ředitelství cel.

Cílem úkolu bylo v rámci realizace projektu zavést nové postupy do provádění komplexních kontrol směřujících k potírání nelegálního zaměstnávání. Realizovat kontroly zaměstnavatele v krátkém časovém úseku i z pohledu několika kontrolních subjektů a tím preventivně působit na trhu práce. Ve svém důsledku tak napomoci ke snížení daňových úniků a ke vzrůstu počtu pracovních míst na otevřeném trhu, respektive omezit vykořisťování zahraničních občanů, zejména ze zemí mimo EU. Osvětovou, poradenskou a kontrolní činností preventivně působit na trhu práce a rozšířit povědomí kontrolovaných osob a osob vykonávajících pro ně práci o nelegální práci a jejích důsledcích.

Oblastním inspektorátům práce bylo stanoveno provádět kontroly zaměstnavatelů, u nichž je podezření na možnost nelegální práce, za spolupráce s dalšími orgány státní správy (ČSSZ, ÚP ČR, Policie ČR, Celní správa, zdravotní pojišťovny, živnostenské úřady). Při výběru konkrétních subjektů pro kontrolu vycházely oblastní inspektoráty práce ze všech dostupných informací (z poradenství, z kontrolní činnosti IP, z podnětů a informací od jiných institucí). Při provádění kontrol navázaly inspektoráty práce na zkušenosti z provedených kontrol v roce 2012.

Celkem bylo stanoveno provést na území ČR 35 000 komplexních kontrol zaměřených primárně na odhalování a potírání nelegální práce a ve stanovených případech i v oblasti zákona o zaměstnanosti, pracovních vztahů a podmínek a BOZP, včetně poskytování

poradenství. Část těchto kontrol byla realizována formou mimořádných celostátních i regionálních kontrolních akcí.

Předmětem kontrol dle zadání úkolu bylo:

- kontrola existence pracovněprávního vztahu při výkonu závislé práce,
- kontrola, zda cizinec vykonává práci na základě povolení k zaměstnání, je-li požadováno,
- kontrola, zda cizinec vykonává práci na základě povolení k pobytu, je-li požadováno,
- kontrola obsahu pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, pokud existují,
- kontrola dodržování základních ustanovení zákoníku práce na úseku pracovního poměru, pracovní doby, odměňování a BOZP.

Vyhodnocení kontrolní činnosti.

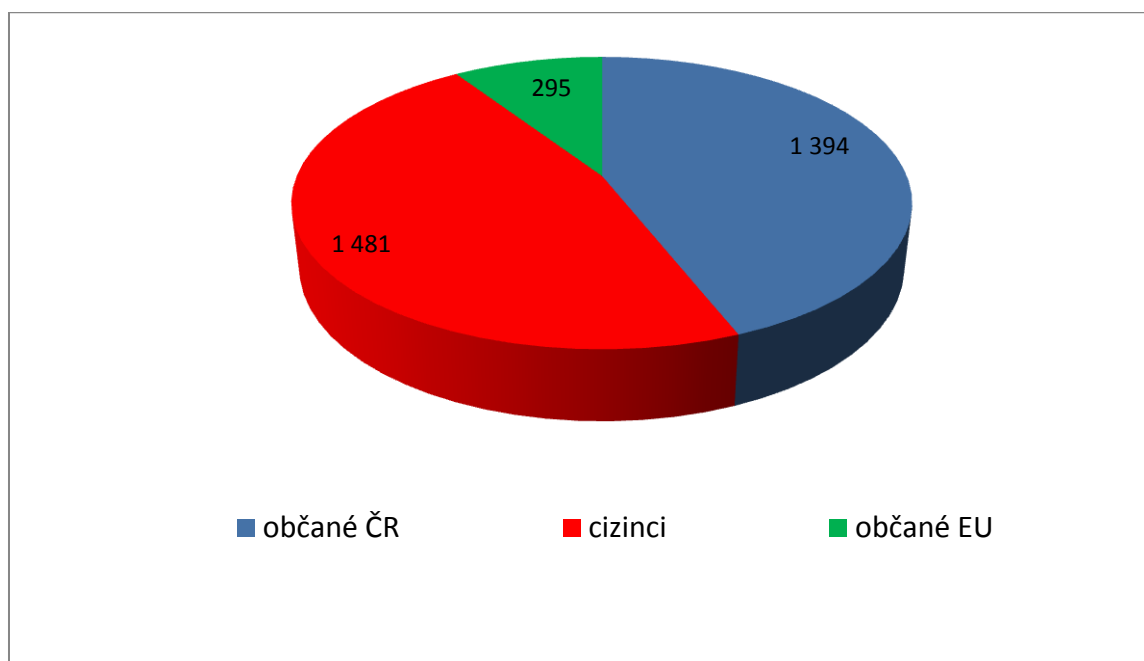
Týmy kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce provedly v roce 2013 v rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a souvisejících kontrolních úkolů celkem **36 101** kontrol, zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání. Z tohoto počtu byla při **8 508** kontrolách provedena i kontrola základních institutů v oblasti pracovních vztahů a podmínek. **2 465** z těchto kontrol bylo provedeno v rámci mimořádných kontrolních akcí. Bylo zkontrolováno celkem **34 997** zaměstnavatelů (**16 362** právnických osob, **18 635** podnikajících fyzických osob). Těmito kontrolami bylo zjištěno celkem **10 353** nedostatků jak z oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti (včetně nelegálního zaměstnávání), tak z oblasti pracovních vztahů a podmínek. Nelegální zaměstnávání bylo zjištěno u **1 375** kontrol. Těmito kontrolami bylo zjištěno **nelegální zaměstnávání 1 394 občanů ČR, 295 občanů ostatních zemí Evropské Unie a 1 481 cizinců - státních příslušníků zemí mimo Evropskou Unii, tj. celkem 3 170 nelegálně pracujících osob.**

V případě nelegálně pracujících cizinců se nejčastěji jednalo o státní příslušníky Ukrajiny a Vietnamu, v menší míře pak o státní příslušníky Číny, Moldávie, Mongolska, Turecka, Makedonie, Uzbekistánu a Srbska a dalších zemí. 1 047 cizinců vykonávalo nelegální práci formou výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah, 423 cizinců vykonávalo práci v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání nebo bez tohoto povolení, nebo v rozporu se zelenou nebo modrou kartou, 11 cizinců vykonávalo práci bez platného povolení k pobytu na území České republiky.

Tabulka 1- Počet a výsledky kontrol v oblasti odhalování nelegální práce:

Státní úřad inspekce práce	Počet kontrol	Počet nelegálně zaměstnaných osob			
		občané ČR	občané EU	cizinci mimo EU	celkem osob
Nelegální zaměstnávání občanů ČR a cizinců	36 101	1 394	295	1 481	3 170

Graf 1 – Nelegálně zaměstnané osoby:

Při kontrolách realizovaných týmy kontroly nelegálního zaměstnávání byly u kontrolovaných subjektů kromě nelegálního zaměstnávání nejčastěji zjištěny následující nedostatky:

- **492** osob vykonávalo práci na základě ústně písemně uzavřené pracovní smlouvy, v rozporu s ustanovením § 34 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“), který stanoví, že pracovní smlouva musí být uzavřena písemně,
- **766** osob vykonávalo práci na základě ústně uzavřené dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, v rozporu s ustanovením § 77 odst. 1 zákoníku práce, který stanoví, že tyto dohody musí být uzavřeny písemně,

- **2 303** zaměstnavatelů nesplnilo povinnost stanovenou ustanovením § 136 zákona o zaměstnanosti - mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a kopie dokladů prokazujících oprávněnost pobytu cizince na území ČR,
- u **1 019** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti odměňování zaměstnanců,
- u **918** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti dodržování ustanovení zákoníku práce týkající se pracovní doby,
- **1 018** zaměstnavatelů nesplnilo informační a evidenční povinnosti vůči ÚP ČR, stanovené zákonem o zaměstnanosti při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí.

K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **10 353** opatření.

Současně orgány inspekce práce v souvislosti se zjištěním výkonu nelegální práce nebo v případech podezření na výkon práce uchazečem o zaměstnání upozornily ve **2 132** případech příslušné Krajské pobočky ÚP ČR na souběh evidence uchazeče o zaměstnání a výkon nelegální práce nebo na zjištěné nesplnění povinnosti dle ustanovení § 25 odst. 3 zákona o zaměstnanosti oznámit ÚP ČR tzv. nekolidující zaměstnání. Ve všech případech zjištěného nelegálního zaměstnávání občanů ČR jsou kontaktovány krajské pobočky ÚP ČR za účelem ověření evidence této osoby v databázi uchazečů o zaměstnání a tím současně upozorněny na zjištění (ne však prokázání) výkonu nelegálního zaměstnávání. Dále týmy kontroly nelegálního zaměstnávání v **78** případech předaly svá zjištění rejstříkovým soudům nebo živnostenským úřadům, podaly **24** trestních oznámení a učinily **235** podání jiným orgánům (např. Finanční úřady, ČSSZ, ČOI).

Tabulka 2 – Zjištění z kontrol nelegální práce předaná dalším orgánům:

Počet zjištění předaných na ÚP ČR vztahujících se k uchazečům o zaměstnání	2 132
Oznámení živnostenským úřadům, rejstříkovým soudům	78
Oznámení orgánům činným v trestním řízení	24
Oznámení jiným orgánům (FÚ, ČSSZ, ČOI)	235
Celkem	2 469

Mimořádné kontrolní akce

Z celkového počtu 36 101 kontrol provedených týmy kontroly nelegálního zaměstnávání bylo **2 465** kontrol realizováno v rámci mimořádných kontrolních akcí. **498** z těchto kontrol bylo provedeno v rámci **celostátní mimořádné kontrolní akce u provozovatelů lyžařských areálů na území ČR v zimním období, mimořádné kontrolní akce na území hlavního města Prahy zaměřené na servisy sportovních potřeb a mimořádné kontrolní akce u provozovatelů zimních stadionů a kluzišť ve Středočeském kraji.** V rámci této

mimořádné kontrolní akce provedl v období od 1. 1. 2013 do 31. 3. 2013 každý oblastní inspektorát práce (s výjimkou oblastních inspektorátů práce pro hlavní město Prahu a Středočeský kraj) kontroly v 5 lyžařských střediscích na celém území ČR. Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu realizoval mimořádnou kontrolní akci zaměřenou na servisy sportovních potřeb na území hl. města Prahy. V rámci této akce provedl 70 kontrol subjektů provozujících sport-servisy. Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj realizoval mimořádnou kontrolní akci zaměřenou na zimní stadiony a kluziště, a na činnosti související s jejich provozem (broušení bruslí, občerstvení apod.). V rámci této akce provedl 43 kontrol subjektů provozujících stadiony a související činnosti.

Tato mimořádná kontrolní akce navázala na obdobnou mimořádnou kontrolní akci, která proběhla v roce 2012. Je obecně známou a předchozí kontrolní činností potvrzenou skutečností, že u sezonních a nárazových prací je zaznamenáván vyšší výskyt nelegálního zaměstnávání, případně zastřený výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah. Provozovatelé zimních středisek, lyžařských škol, půjčoven a servisů sportovního náradí, gastronomických a ubytovacích služeb, v období lyžařské sezony potřebují operativně zabezpečit uvedené provozy měnícím se počtem personálního obsazení s ohledem na různou poptávku veřejnosti odvíjející se od povětrnostních podmínek a zčásti i od termínů jarních prázdnin v jednotlivých regionech. To odůvodnilo opětovné zařazení provozovatelů lyžařských areálů do plánu mimořádných kontrolních akcí i v roce 2013, i s přihlédnutím ke skutečnosti, že v předchozím roce proběhly kontroly jen u části provozovatelů. Výjimkou byly oblastní inspektoráty práce pro hlavní město Prahu a Středočeský kraj, které nemají ve své místní působnosti lyžařské areály. Tyto inspektoráty realizovaly samostatné mimořádné kontrolní akce v oblastech, které si samy stanovily podle aktuální situace a potřeby v daném regionu.

Kontroly v rámci mimořádné kontrolní akce u provozovatelů lyžařských areálů na území ČR v zimním období 1. čtvrtletí roku 2013 byly prováděny jednak jako následné kontroly kontrolovaných zaměstnavatelů v roce 2012, kde inspektoři zjistili nedostatky, jednak pokračovaly v dalších ještě nekontrolovaných střediscích. Kontroly byly zaměřeny na výkon nelegální práce, vznik, změny a skončení pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr, pracovní dobu, odměňování zaměstnanců, dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Při kontrolách v rámci této mimořádné kontrolní akce bylo zjištěno **nelegální zaměstnávání 18 občanů ČR, 1 občana zemí EU a 1 cizince, tj. celkem 20 nelegálně pracujících osob.** Nejčastěji zjištěnými nedostatky při těchto kontrolách byly v oblasti zákona o zaměstnanosti nesplnění povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů, které je zaměstnavatel povinen uchovávat podle ustanovení § 102 odst. 3 zákona o zaměstnanosti, umožnění výkonu, resp. výkon nelegální práce, nesplnění informační povinnosti zaměstnavatele dle ustanovení § 87 zákona o zaměstnanosti, v oblasti pracovněprávních vztahů nedodržení písemné formy dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, nedodržení náležitostí dohody o provedení práce,

nedodržení nepřetržitého odpočinku v týdnu a nedostatky v evidenci pracovní doby, v oblasti BOZP nedodržení povinností stanovených § 102 a 103 zákoníku práce.

Dle zvážení situace na trhu práce v regionech jednotlivých oblastních inspektorátů práce a v jednotlivých krajích realizovaly všechny oblastní inspektoráty práce další **regionální kontrolní akce** v oblasti kontroly nelegálního zaměstnávání. Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny dle vlastního určení oblastního inspektorátu práce na ty oblasti podnikání kontrolovaných osob, ve kterých je předpoklad zvýšené četnosti nelegálního zaměstnávání v konkrétním regionu.

V rámci regionálních mimořádných kontrolních akcí provedly oblastní inspektoráty práce **1 967 kontrol**, při kterých bylo zjištěno **nelegální zaměstnávání 68 občanů ČR, 6 občanů zemí Evropské Unie a 22 cizinců ze zemí mimo EU, tj. celkem 96 nelegálně pracujících osob.**

Sankce

Na základě kontrol provedených v roce 2013 a vypořádaných (tj. uzavřených) protokolů bylo dosud uloženo

- **252** pokut za správní delikt umožnění výkonu nelegální práce, v celkové výši **81.632.500 Kč,**
- **50** pokut fyzickým osobám za přestupek výkonu nelegální práce, v celkové výši **264.900 Kč,**
- dalších **757** pokut za správní delikt umožnění výkonu nelegální práce, v celkové výši **260.932.000 Kč** je k datu vypracování této zprávy ve stadiu návrhu nebo v řízení,
- **198** pokut fyzickým osobám za přestupek výkonu nelegální práce, v celkové výši **1.203.000 Kč** je k datu vypracování této zprávy ve stadiu návrhu nebo v řízení,
- **108** z uložených pokut za správní delikt umožnění výkonu nelegální práce, v celkové výši **34.642.500 Kč,** bylo k datu vypracování této zprávy pravomocných,
- **40** z uložených pokut za přestupek výkonu nelegální práce, v celkové výši **182.600 Kč,** bylo k datu vypracování této zprávy pravomocných.

Významná část správních řízení o uložení sankcí za nelegální zaměstnávání není doposud ukončena, popř. uložené pokuty nenabýly právní moci. Vzhledem k výši spodní hranice sankce za umožnění výkonu nelegální práce, která činí v případě správního deliktu umožnění výkonu nelegální práce 250.000 Kč, se kontrola nelegální práce jeví jako nejkonfliktnější typ kontroly s náročným správním řízením o uložení sankce. Kontrolované osoby využívají služeb advokátů a téměř ve všech případech podávají všechny opravné prostředky a následně žaloby proti rozhodnutím o uložení sankcí. V průběhu správních řízení účastníci mnohdy rozporují skutečnosti zjištěné v průběhu kontroly, napadají použitelnost záznamů pořízených v průběhu kontroly jako důkazů po zahájení správního řízení, dodatečně dokládají nové důkazy a doklady, které oslabují prvotní kontrolní zjištění. V některých případech je výsledkem správního řízení změna právní kvalifikace správního deliktu umožnění výkonu nelegální práce podle zákona o zaměstnanosti na správní delikt uvedený v zákoně o inspekci

práce spočívající v neuzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti písemně, pro který – ač lze i za něj uložit pokutu až do 10 mil. Kč - není stanovena minimální hranice sankce. Ke změně právní kvalifikace může dojít v případech, kdy účastníci řízení navrhnou objektivní důkazy o uzavření pracovněprávního vztahu ústní formou. Orgány inspekce práce v těchto případech vyžadují např. doklad od ČSSZ o přihlášení zaměstnance k pojištění před dnem kontroly.

Závěr

V rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a souvisejících kontrolních úkolů, realizovaných týmy kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce, bylo dosaženo plánovaného počtu kontrol. Při zhruba stejném počtu provedených kontrol byl počet případů nelegálního zaměstnávání, zjištěný kontrolami v roce 2013, nižší než v roce 2012. Zaznamenáváme také stále se zvyšující počet zaměstnavatelů, kteří bez větších obtíží plní povinnost mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu. Tento trend připisujeme celkovému zlepšení povědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců o problematice nelegální práce a intenzivní poradenské, osvětové a ovšem i kontrolní činnosti ze strany orgánů inspekce práce. S tím ovšem pravděpodobně souvisí i stoupající počet případů, kdy kontrolované osoby prohlašují, že se mezi nimi nejedná o výkon závislé práce zcela beze smlouvy (tedy o nelegální práci), nýbrž o výkon práce na základě ústní dohody, bez písemně uzavřené pracovní smlouvy nebo dohody o provedení práce, popř. dohody o pracovní činnosti (což je možné rovněž sankčně postihovat, ale nižším typem sankce).

Stejně jako v předchozím roce, i v roce 2013, strany pracovněprávních vztahů stále častěji volí dohodu o provedení práce (a to i v případech, kdy by bylo adekvátní uzavření pracovního poměru na základě pracovní smlouvy a na práce, které jsou hlavním předmětem činnosti zaměstnavatele) se sjednanou odměnou nižší než 10.000 Kč, která nepodléhá odvodům na sociální pojištění a prakticky neumožňuje kontrolu skutečně odpracované doby; u drobných zaměstnavatelů se pracovní poměr stává spíše výjimkou. Mnohdy jsou inspektorům předkládány dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr sepsané v den zahájení kontroly, nebo den před kontrolou, které vzbuzují podezření z jejich účelového vypracování při zahájení kontroly (dohody jsou na pracovišti připraveny blanco a vyplněny při příchodu inspektorů). Stále se opakují vysvětlení zaměstnavatelů, že zaměstnanec je na pracovišti první den nebo na zkoušku a dohoda o provedení práce nebo pracovní smlouva je právě připravována. Tímto tvrzením se však nelze vyvinut a případy jsou kvalifikovány jako nelegální práce. Jako nový fenomén se objevilo zneužití institutu „dobrovolnické služby“ za účelem zastření výkonu závislé práce bez uzavřené pracovněprávní smlouvy nebo dohody. Velmi významně se rozmáhá praxe cizinců ze zemí mimo EU obcházet povinnost mít povolení k zaměstnání předstíraným podnikáním na živnostenský list. Při kontrolách asijských prodejců dále přetrvává problém s nedostatkem tlumočnicků, kdy kontrolované osoby účelově „neumí česky“.

Co se týká tolik diskutovaného problému výkonu závislé práce zastřené obchodními vztahy, tj. tzv. švarcsystému, i ze statistiky roku 2013 je patrné, že nelegální zaměstnávání formou tzv. „švarcsystému“ není z pohledu kontrol i postihů záležitostí zjišťovanou často a že problém nelegálního zaměstnávání tkví především v jiných formách výkonu nelegální práce (nejčastěji práce zcela beze smluvního vztahu a dále práce cizinců bez povolení k zaměstnání nebo v rozporu s ním). Z celkového počtu zjištěných 3 170 nelegálně pracujících osob se jednalo o 196 osob pracujících formou „švarcsystému“. Nelze seriózně označit jeden určitý obor činnosti zaměstnavatelů za typický pro provozování „švarcsystému“. Se „švarcsystémem“ se setkáváme například ve výrobních halách při pásové výrobě, kde jako osoby samostatně výdělečně činné vykonávají nekvalifikovanou manuální práci cizinci, kteří tímto způsobem obcházejí povinnost mít na území ČR povolení k zaměstnání, nebo např. na stavbách při výkonu práce pomocných dělníků či v restauracích při obsluze hostů. Jako nejvíce společensky škodlivé vnímáme ty případy, kdy by byl pracovněprávní vztah pro zaměstnance výhodnější a zaměstnanci jsou přesto do obchodního vztahu zaměstnavatelem nuceni, nebo výše zmíněné případy, kdy cizinci tímto způsobem obcházejí povinnost mít povolení k zaměstnání na území ČR. Kontroly nejsou primárně zaměřeny na vyhledávání a kontrolu tzv. „švarcsystému“. Inspektoři práce vždy pojmají kontrolu jako kontrolu výkonu jakékoli formy nelegální práce. Odvolávají-li se však kontrolované osoby na obchodní nebo občanskoprávní vztah s fyzickými osobami, které pro ně vykonávají práci, nebo je-li upozornění na „švarcsystém“ součástí podnětu ke kontrole, musí být součástí kontroly i posouzení tohoto vztahu z pohledu možného výkonu nelegální práce. Co se týká konkrétně podnětů zaměřených na případy „švarcsystému“, zde je ovšem třeba konstatovat, že se jedná mnohdy o podněty neprokázané, anonymní, nebo i podněty neobjektivní či motivované konkurenčním bojem nebo negativními osobními vztahy podatele podnětu k firmě nebo osobě, které se mají na „švarcsystému“ podílet.

Při kontrolách se inspektoři setkávají se zájmem o poradenskou a konzultační činnost, v mnoha případech kontrolovaní zaměstnavatelé vnímají provedenou kontrolu jako návod ke svému dalšímu postupu v souladu s právními předpisy a zjištěné nedostatky obratem odstraní. S pozitivními reakcemi se inspektoři setkávají u těch kontrolovaných osob, které právní předpisy dodržují a pro které jsou zaměstnavatelé, kteří umožňují výkon nelegální práce, nekalou konkurencí. Naopak u kontrolovaných osob, pro které kontrola představuje hrozbu sankce, se vyskytují případy negativních reakcí, ale i agresivity, nesoučinnosti, pokusů o zmaření výkonu kontroly nebo o zmaření následného správního řízení. Zvyšuje se počet kontrolovaných osob, které účelově namítají podjatost inspektorů nebo celého oblastního inspektorátu práce, nebo se záměrně vyhýbají komunikaci s inspektorem, nejsou kontaktní, nelze jim doručovat, není možné s nimi projednat protokol, nereagují na ukládané pořádkové pokuty. Výše spodní hranice sankce za umožnění výkonu nelegální práci přispívá k napjaté atmosféře při kontrolách. Žádoucí a účinná je proto spolupráce s ozbrojenými složkami státní správy.

Důležitá je i spolupráce s dalšími složkami státní správy (ČSSZ, ÚP ČR, živnostenské úřady apod.), od kterých inspektoři získávají informace pro podporu svého tvrzení (např. informace o zaměstnancích přihlášených k pojištění u ČSSZ) a předávají jim výsledky své kontrolní

činnosti pro další postup v působnosti těchto orgánů. V oblasti zaměstnanosti a nelegálního zaměstnávání je zásadní především spolupráce s ÚP ČR, neboť významnou část nelegálně zaměstnaných osob tvoří osoby vedené jako uchazeči o zaměstnání, mnohdy i s nárokem na podporu v nezaměstnanosti.

Kontroly zaměřené na nelegální zaměstnávání provádějí oblastní inspektoráty práce u zaměstnavatelů všech velikostí bez ohledu na počet zaměstnanců. Při rozhodování o zařazení zaměstnavatele do plánu kontrol přihlížejí spíše k oboru jeho podnikatelské činnosti a k druhu prací, které jsou u zaměstnavatele vykonávány, s přihlédnutím k tomu, že s nelegálním zaměstnáváním se častěji setkáváme u sezónních a nekvalifikovaných prací (například ve stavebnictví nebo v pohostinství). To ovšem neznamená, že by některé obory činnosti zaměstnavatelů byly z plánované při kontrolní činnosti vyjmuty nebo byly opomenuty. Nadto kromě plánované kontrolní činnosti jsou také prováděny kontroly na základě podnětů občanů, zaměstnanců nebo jiných institucí.

Výsledky kontrolní činnosti v oblasti nelegálního zaměstnávání umožňují vyslovit závěr, že její dopady v oblasti zlepšení kvality právního vědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců jako nástroj individuální a generální prevence na potenciální kontrolované subjekty, lze jednoznačně hodnotit jako pozitivní.

1.2 Kontrola dodržování povinností zaměstnavatelů podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce mají od 1. 1. 2012 působnost vykonávat kontroly na úseku zákona o zaměstnanosti. V roce 2012 inspekce práce kontrolovala zejména problematiku spojenou se zákazem diskriminace, povinností vztahující se k plnění stanovených lhůt zaměstnavateli z oblasti zaměstnanosti, přidělování práce zaměstnancům se zdravotním postižením, pracujícím mimo pracoviště zaměstnavatele, na které ÚP ČR poskytoval příspěvek. Kontrolní činnost v roce 2013 se nově zaměřila i na poskytovatele náhradního plnění s ohledem na novelu zákona o zaměstnanosti účinnou od 1. 1. 2012, která omezila finanční výši poskytovaného náhradního plnění a stanovila jim vést o něm evidenci. Oblastními inspektoráty práce využívali k naplnění cílů tohoto hlavního úkolu personálních kapacit inspektorů zapojených do projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“.

Cílem úkolu bylo ověřit, zda zaměstnavatelé, kteří plní povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením formou náhradního plnění, tuto povinnost dodržují v souladu se zákonem o zaměstnanosti. Současně pak, zdali poskytovatelé náhradního plnění nepřekročili zákonem stanovený maximální finanční objem v roce 2012, který mohli poskytnout a zda plní povinnou evidenci. I v roce 2013 se kontrolní činnost inspekce práce měla zaměřit na odhalování zneužívání poskytování příspěvku na podporu zaměstnávání osob

se zdravotním postižením a používání nemorálních praktik při zaměstnávání těchto osob. Kontroly v dalších oblastech měly přispět k dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti a zákonem o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. S ohledem na počet zveřejňovaných inzerátů s diskriminačním obsahem se orgány inspekce práce měly rovněž zaměřit na kontrolní činnost v této oblasti.

Oblastní inspektoráty práce měly spolupracovat při plánování kontrolní činnosti s krajskými pobočkami ÚP ČR, a čerpat informace z vlastní poradenské činnosti. Při kontrolách souvisejících se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením se měly rovněž zaměřit na poskytovatele náhradního plnění a spolupracovat při těchto kontrolách s inspektory koordinátory pro osoby se zdravotním postižením projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“. Dále měly mapovat zveřejněné pracovní nabídky s diskriminačním obsahem a inzerenty měly následně kontrolovat.

Kontroly oblastních inspektorátů práce se měly zaměřit zejména na to, zda zaměstnavatel:

- jako účastník právních vztahů neporušuje zákaz diskriminace a právo na rovné zacházení vůči fyzickým osobám při uplatňování práva na zaměstnání,
- neporušuje při zprostředkování zaměstnání zákon o zaměstnanosti jiným způsobem nebo dobré mravy,
- přiděluje svým zaměstnancům práci a v jakém rozsahu (kteří nemají sjednané místo výkonu práce pracoviště zaměstnavatele a na které je mu poskytován příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném místě ÚP ČR,
- vede evidenci zaměstnávaných osob se zdravotním postižením nebo evidenci pracovních míst vyhrazených pro osoby se zdravotním postižením,
- plní povinnost zaměstnat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu,
- neodebíral náhradní plnění od poskytovatelů, kteří překročili maximální možný objem plnění,
- plní stanovenou oznamovací povinnost,
- vede stanovenou evidenci,
- ve stanovené lhůtě písemně vykázal dlužné mzdové nároky zaměstnanců pro účely zákona 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele“).

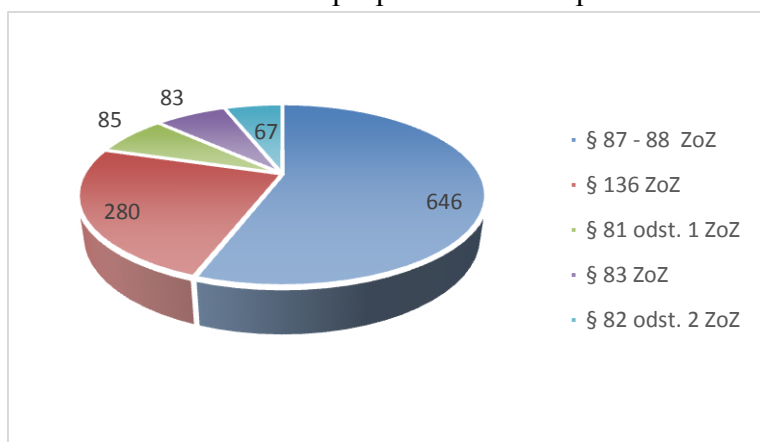
Zhodnocení kontrolní činnosti

V souladu s výše uvedeným zadáním se orgány inspekce práce zaměřily na dodržování povinností stanovených zaměstnavatelům zákonem o zaměstnanosti a souvisejícími právními předpisy (o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele). Při kontrolách souvisejících s plněním povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, spolupracovali s inspektory-koordinátory, kteří jsou osobami se zdravotním postižením a byli pracovníčně začleněni do projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání“. Výsledky kontrol, které

se realizovaly na základě podnětů a výsledky kontrol nelegální práce jsou vyhodnoceny v samostatných zprávách. Zdrojem impulsu pro výběr a zařazení zaměstnavatele do plánu kontrolní činnosti byly poznatky z poskytovaného poradenství a z vlastní kontrolní činnosti. Dalším zdrojem informací byly krajské pobočky ÚP ČR, MPSV, v některých případech pak služba cizinecké policie a celní správa. V souvislosti se zákazem diskriminace před vstupem do zaměstnání inspektoři sledovali uveřejňované pracovní nabídky, a to jak na elektronických serverech, tak i v tisku.

Oblastní inspektoráty realizovaly **2 637 kontrol** u **2 521 zaměstnavatelů**, z toho bylo 1 755 právnických osob a 766 podnikajících fyzických osob. Inspektoři provedli více než **183 kontrol** zaměřených na dodržování zákazu diskriminace a rovného zacházení vůči zájemcům o zaměstnání, v rámci kterých se zaměřili i na kontrolu zveřejňovaných inzerátů. U více než **510** zaměstnavatelů zaměstnanci kontrolovali plnění povinností v souvislosti se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Na plnění povinného podílu v roce 2012 bylo zaměřeno přes **226 kontrol** a v této souvislosti bylo realizováno **223 kontrol** u zaměstnavatelů, kteří poskytovali náhradní plnění. Inspektoři u **55 %** kontrolovaných zaměstnavatelů nezjistili nedostatky. U **1 321** zaměstnavatelů zjistili **1 341** porušení zákona o zaměstnanosti a o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.

Graf 1 - Nejčtenější sledovaná porušení ustanovení zákona o zaměstnanosti (ZoZ), a o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatel:

Hodnocení výsledku kontrol:

Zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Jedná se o cílenou kontrolní oblast tohoto úkolu, která je zaměřená zejména na plnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením zaměstnavateli s více jak 25 zaměstnanci v pracovním poměru a na stanovenou oznamovací a evidenční povinnost. Kontroly se rovněž zaměřily i na poskytovatele náhradního plnění, zda zaměstnávají více jak 50 % osob se zdravotním postižením a jsou tak oprávněni plnění poskytovat, zda vedou zákonem stanovenou evidenci a nepřekračují zákonem stanovený maximální finanční objem poskytnutého plnění. Kontroly prokázaly, že zaměstnavatelé neplnili povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve stanovené výši povinného podílu 4 %, a to ani náhradním

způsobem, případně neprovedli odvod do státního rozpočtu v zákonem stanoveném termínu. Důvodem pro neprovedení včasného odvodu finančních prostředků většinou bývá nesolventnost zaměstnavatele. Dále neplnili ohlašovací povinnost o plnění povinného podílu vč. uvedení způsobu plnění vůči krajské pobočce ÚP ČR, nebo hlášení zasílali po termínu, přestože požadované hlášení je elektronicky dostupné na webu Generálního ředitelství ÚP ČR vč. poučení k vyplnění.

Při kontrolách plněním povinného podílu zejména náhradním způsobem, tzn. odběrem výrobků nebo služeb od zaměstnavatelů zaměstnávajících více než 50 % zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, nebo od osob se zdravotním postižením, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými a nezaměstnávají žádné zaměstnance, se inspektoři setkali s řadou problémů, jako je množství podnětů z krajských poboček ÚP ČR, časová náročnost prováděných kontrol zejména u zaměstnavatelů a poskytovatelů náhradního plnění s větším počtem zaměstnanců. Počet kontrol poskytovatelů náhradního plnění ovlivnila i místní příslušnost ke kontrole s ohledem na sídlo či provozovnu poskytovatele s působností pro celou ČR. Počet realizovaných kontrol ovlivnila zejména vytiženost inspektorů prioritními kontrolami zaměřenými na nelegální práci, ale i časová náročnost kontrol samotných.

Výsledek kontrol svědčí o nízkém právním povědomí zaměstnavatelů o způsobu výpočtu (které upravuje vyhláška č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 518/2004 Sb.“)) a termínech odesílání hlášení a provedení odvodů do státního rozpočtu vztahující se k povinnému podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Někteří zaměstnavatelé proto posílají požadované potvrzení na ÚP ČR v průběhu roku i několikrát, ve snaze opravit původní, ale i tento postup je v rozporu s vyhláškou č. 518/2004 Sb., která upravuje postup při výpočtu. Zaměstnavatelé problematiku podceňují, a neuvědomují si, že za nedodržení povinností jim může být uložena pokuta. Tomu odpovídají i zjištění inspekce práce, že řada z nich spoléhá na výpočty pomocí komerčních programů, o kterých jsou přesvědčeni, že jim problém vyřeší a o samotném výpočtu mají jen minimální povědomí. Kontroly prokázaly, že používané programy obvykle správný výpočet nezaručí. Mnohdy se nejedná o chyby v programu, ale o chybně zadaná data, která zásadním způsobem ovlivňují výsledek v souvislosti s přepočteným stavem zaměstnanců, se stanovením počtu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, případně s výší odvodu do státního rozpočtu. Prokázala se i neznalost výpočtu v souvislosti se zaměstnáváním osob s těžším zdravotním postižením, někteří zaměstnavatelé mají snahu si započítat invalidní zaměstnance občany EU, u kterých bylo rozhodnuto o invaliditě mimo území ČR.

Neznalost výpočtu někteří zakrývají způsobem, že vědomě odvedou do státního rozpočtu více finančních prostředků, než jim stanovuje zákon, aby se nemuseli výpočtem důsledně zabývat, a následně si požádají o vrácení. ÚP ČR na základě výsledku kontroly orgánů inspekce práce následně rozhodne o případném vrácení přeplatku na odvodu do státního rozpočtu. Náročnost kontrol je možné deklarovat případem, kdy oblastní inspektorát práce na žádost ÚP ČR provedl kontrolu plnění povinného podílu agenturou práce, která žádala o vrácení části

odvodu. Při kontrole nebylo možné vycházet z žádných relevantních dokladů. Téměř 400 mzdových listů bylo nutné kontrolovat s pracovními smlouvami a nesrovnalosti pak konzultovat s účetní či personalistkou. Uvedené údaje vzájemně nekorespondovaly a sama účetní se v nich nevyznala. V dílčích výpočtech byly zjištěné nesrovnalosti, ale ve výsledném výpočtu kontrola potvrdila výši přeplatku požadovanou agenturou a úřad práce rozhodl o vrácení požadované výše odvodu.

Rok 2013 byl prvním rokem, ve kterém inspekce práce zaměřila kontrolu i na poskytovanou finanční výši náhradního plnění a na vedení evidence o tomto plnění, kdy forma a způsob vedení není zákonem stanoven. Při kontrolách jsou předkládány různé elektronické sestavy o poskytnutém plnění, které sice obsahují zákonem stanovené údaje, ale jejich formu si stanovuje poskytovatel. Problémy vznikají zejména u velkých poskytovatelů, kdy seznamy obsahují stovky odběratelů. Z kontrolní činnosti je zřejmé, že inspekce práce nemá faktické možnosti ověřit si, zda poskytovatel náhradního plnění předložil skutečný seznam všech odběratelů s uvedením skutečné výše poskytnutého plnění. Mnohdy jen nahodile inspekce práce zjišťuje, že bylo poskytnuto náhradní plnění ve větším objemu, než poskytovatel deklaruje. S ohledem na množství kontrol zaměřených na nelegální práci, není reálné, aby oblastní inspektoráty práce provedli ve větším počtu kontroly zaměřené na plnění povinného podílu, jejichž součástí by byla důsledná kontrola všech odběratelů náhradního plnění a naopak při kontrole odběratele všech jeho poskytovatelů náhradního plnění.

V současné době na trhu působí řada velkých dodavatelů výrobků (nezaměstnávají osoby se zdravotním postižením), kteří je distribuují přes oprávněné poskytovatele náhradního plnění např. výrobní družstva invalidů, které zaměstnávají převážně osoby se zdravotním postižením. V rámci současně platných kompetencí se kontrolami nepodařilo prokázat, že by některý poskytovatel náhradního plnění postupoval nezákonně. Jelikož se převážná část kontrol realizovala v druhém pololetí roku 2013, po obdržení seznamů z krajských poboček ÚP ČR, jsou některé kontroly ještě neukončené právě i s ohledem na rozdílné právní názory na uznání způsobu poskytování náhradního plnění v souvislosti s tzv. „přefakturací“.

Inspekce práce se staví kriticky k postupům, které právním způsobem obcházejí původní záměr umožnit přístup na pracovní trh více občanům se zdravotním postižením. Se svým podezřením na možný nezákonný postup dodavatele zboží se obrací s podněty na finanční úřad. V několika málo případech byly provedeny na základě podnětu úřadu práce kontroly u zaměstnavatelů, kterým poskytoval ÚP ČR příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném pracovním místě, a kteří s těmito zaměstnanci neměli sjednané v pracovní smlouvě místo výkonu práce pracoviště zaměstnavatele. V roce 2013 se nepodařilo prokázat, že by zaměstnavatel těmito zaměstnancům nepřiděloval práci vůbec nebo ji nepřiděloval ve stanoveném rozsahu. Zkušenosti z kontrol ukazují, že tento způsob zaměstnávání je omezován. Tento trend je mimo jiné i důsledkem novely zákona o zaměstnanosti, kdy ÚP ČR neposkytne zvýšení příspěvku (až do výše 2.000 Kč) na chráněné pracovní místo zřízené nebo vymezené mimo pracoviště zaměstnavatele.

Zaměstnanost

Předmětem kontrol v rámci této oblasti bylo plnění oznamovací povinnosti, dodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání. I v letošním roce se inspekce práce zaměřila kontroly na zákonnou povinnost mít kopie dokladů prokazující existenci pracovněprávního vztahu na pracovišti.

Při kontrole zaměstnavatelů v souvislosti s jejich pracovními nabídkami se prokázalo, že ve snaze omezit počet zájemců o nabízenou práci, se inzerent snaží definovat skutečný požadavek zejména na věk a pohlaví zájemců a neuvědomuje si, že inzerát může být posouzen jako diskriminační. Oblastní inspektoráty práce realizovaly kontroly zejména na základě podnětů a z vlastní kontrolní činnosti. Řada uveřejněných pracovních nabídek (zejména na pracovních serverech), které jsou svým obsahem diskriminační, inspekce práce nepostihne, nelze totiž identifikovat inzerenta, ani konkrétní místo výkonu práce a kontakt bývá identifikován pouze telefonním číslem. V některých případech se nepodařilo inspektorovi údajnému zaměstnavateli prokázat zveřejnění inkriminované pracovní nabídky. Kontrol diskriminačních inzerátů s identifikovatelným zaměstnavatelem, pak končí uložením pokuty.

Kontroly opět prokázaly, že zaměstnavatelé nezajistili, aby v místě pracoviště byl uložen doklad o pracovněprávním vztahu. V řadě případů se jedná spíše o neznalost zákona, než o záměr zaměstnavatele.

Zprostředkování zaměstnání

Při kontrolách v rámci této oblasti docházelo k propojení s kontrolami nelegální práce, kdy jedním z kontrolovaných zaměstnavatelů byla i agentura práce, která měla v místě kontroly své zaměstnance. Inspekce práce zjišťovala, zda zprostředkovává zaměstnání v souladu s uděleným povolením Generálního ředitelství ÚP ČR; zda vede stanovenou evidenci, plní oznamovací povinnost a při zprostředkování zaměstnání neporušuje zákon o zaměstnanosti jiným způsobem. Při provádění kontrol na výkon nelegální práce se v několika případech zjistilo, že příslušný kontrolovaný zaměstnavatel neměl povolení k agenturnímu zaměstnávání, přesto jako agentura práce působil. Ve dvou případech nesplnila agentura práce ohlašovací povinnost vůči Generálnímu ředitelství ÚP ČR. Inspekce práce se dlouhodobě zabývá kontrolní činností v souvislosti s působením agentur práce na pracovním trhu na základě plánu činnosti pod úkolem „Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů na úseku agenturního zaměstnávání a vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb v členských zemích EU“, a vyhodnocení je provedeno samostatně.

Zaměstnávání zahraničních zaměstnanců

Vyhodnocení kontrol spojených s výkonem nelegální práce není součástí vyhodnocení tohoto úkolu. Je podřazeno pod samostatný úkol za účelem poskytnutí souhrnných informací pod jednou zprávou z úkolu. Nejčastějším kontrolním zjištěním vykázaným pod tímto úkolem je, že zaměstnavatel nesplnil informační povinnost vůči krajské pobočce ÚP ČR v souladu s ustanovením § 87 a § 88 zákona o zaměstnanosti a evidenční povinnost v souladu s ustanovením § 102 odst. 2 zákona o zaměstnanosti. Při kontrolách inspektoři zjistili,

že se jednalo především o neznalost zaměstnavatelů o povinnostech podle zákona o zaměstnanosti, které mají vůči úřadu práce v případě, že zaměstnávají občany ze zemí EU.

Vykazování dlužných mzdových nároků

Oblastní inspektoráty práce zjistily u 10 kontrolovaných zaměstnavatelů, že ve stanovené lhůtě nevykázali dlužné mzdové nároky pro účel zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Kontroly jsou realizovány výhradně na základě podnětu příslušné krajské pobočky ÚP ČR.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily za porušení povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti **205** pokut v celkové výši **2,9 mil. Kč**. Nejvyšší pokuta byla uložena za nesplnění povinnosti zaměstnávat povinný podíl osob se zdravotním postižením ve výši **100 tis. Kč**. Za nedostatky zjištěné v souvislosti s kontrolami plnění povinného podílu bylo uloženo **24** pokut a za zveřejnění diskriminačního inzerátů **10** pokut.

V souvislosti s nesplněním povinností vyplývajících z ustanovení § 87, § 88 a § 102 zákona o zaměstnanosti, týkající se oznamovacích povinností, evidenčních povinností při zaměstnávání zahraničních zaměstnanců, bylo uloženo **159** pokut. Za neposkytnutí seznamu dlužných mzdových nároků na základě výzvy krajské pobočky ÚP ČR bylo uloženo **9** pokut a byly uloženy i **3** pokuty za zjištění výkonu nelegální práce, jejichž vyhodnocení je zahrnuto ve zprávě k úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“.

Závěr

Oblastní inspektoráty práce v roce 2013 navázaly na kontrolní činnost roku 2012 zaměřenou na dodržování povinností zaměstnavatelů stanovené zákonem o zaměstnanosti, kdy se především zaměřily na kontrolu tzv. „domácích zaměstnanců“, se statutem osoby se zdravotním postižením pracující pro zaměstnavatele a který byl příjemcem příspěvku na podporu jejich zaměstnávání. V roce 2013 se kontroly zaměřily prioritně na plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Kontroly prováděli inspektoři zapojení do projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“.

Z vyhodnocení kontrolní činnosti je zřejmé, že se podařilo naplnit úkolem uložené cíle. Oblastní inspektoráty práce svou poradenskou, kontrolní a sankční činností přispěly k posílení právního povědomí zaměstnavatelů a osob konávajících pro ně práci. Kontrolní činnost by se měla v budoucnu intenzivněji věnovat oblasti plnění povinného podílu a problematice zveřejňování pracovních nabídek. Problematika zaměstnávání zaměstnanců ze zahraniční a agenturního zaměstnávání je podrobněji vyhodnocena v samostatných zprávách.

Zákon o zaměstnanosti stanovil všem zaměstnavatelům s více jak 25 zaměstnanci (v přepočteném stavu) zaměstnat povinný podíl ve výši 4 % osob se zdravotním postižením.

Rovněž jim umožnil uvedenou povinnost splnit odebráním výrobků nebo služeb od zaměstnavatelů zaměstnávajících více než 50 % zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, nebo zadáváním zakázek těmto zaměstnavatelům (případně osobám se zdravotním postižením, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými). Vládní záměr maximální integrace občanů se zdravotním postižením na trh práce, byl následně podpořen novelou zákona o zaměstnanosti s účinností od 1. 1. 2012, která stanovila maximální možnou výši poskytnutého náhradního plnění na jednoho zaměstnance se zdravotním postižením na 36násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předcházejícího kalendářního roku za každého přepočteného zaměstnance.

Neznalost zaměstnavatelů o postupu při výpočtu spojeného se stanovením povinného podílu zaměstnat osoby se zdravotním postižením, jakož i o evidenčních a informačních povinnostech při zaměstnávání zahraničních zaměstnanců, je poměrně velká. Četnost zjištěných nedostatků vypovídá o situaci, kdy zaměstnavatelé zřejmě nepřikládají uvedeným povinnostem větší význam. Proto by bylo vhodné dlouhodobě do této oblasti zaměřit osvětovou a poradenskou činnost úřadů práce.

S ohledem na prioritu kontrol nelegální práce nelze v budoucnu očekávat zásadní zvýšení počtu kontrol z oblasti plnění povinného podílu, které jsou časově velmi náročné a vyžadují speciálně proškolené inspektory. Výsledky kontrol zaměřené na inzerci pracovních nabídek prokázaly časté porušování dodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání. I v tomto případě je v následujícím období potřeba navázat na zkušenosti z již provedených kontrol.

2 KONTROLY V OBLASTI PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ

2.1 Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti pracovněprávní, BOZP a zaměstnanosti

Státní úřad inspekce práce a jeho oblastní inspektoráty práce věnují vyřizování podnětů trvale mimořádnou pozornost. Úspěšně se vypořádaly i s rozšířením věcného rámce o podněty směřující do oblasti povinností vyplývajících ze zákona o zaměstnanosti. Stejně jako v předchozích letech byly i v roce 2013 zahrnuty do kontrolní činnosti prioritně kontroly prováděné na základě podnětů směřujících do oblastí pracovněprávní, zákona o zaměstnanosti, nelegálního zaměstnávání a BOZP.

Cílem oblastních inspektorátů práce bylo vyřídit pokud možno všechny přijaté podněty a pozitivně působit na dodržování pracovněprávních vztahů a podmínek zaměstnavateli; současně využít výsledků kontrol na základě podnětů jako důležitého informačního zdroje, umožňujícího zvyšovat efektivitu plánování kontrol a k co nejrychlejšímu dosažení nápravy při zjištění nedostatků.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce se zaměřily na všechny oblasti, do nichž podněty směřovaly, s ohledem na posouzení jejich závažnosti a způsobu vyřízení (kontrola, jiná kontrola, poradenství, postoupení, telefonicky, dopisem).

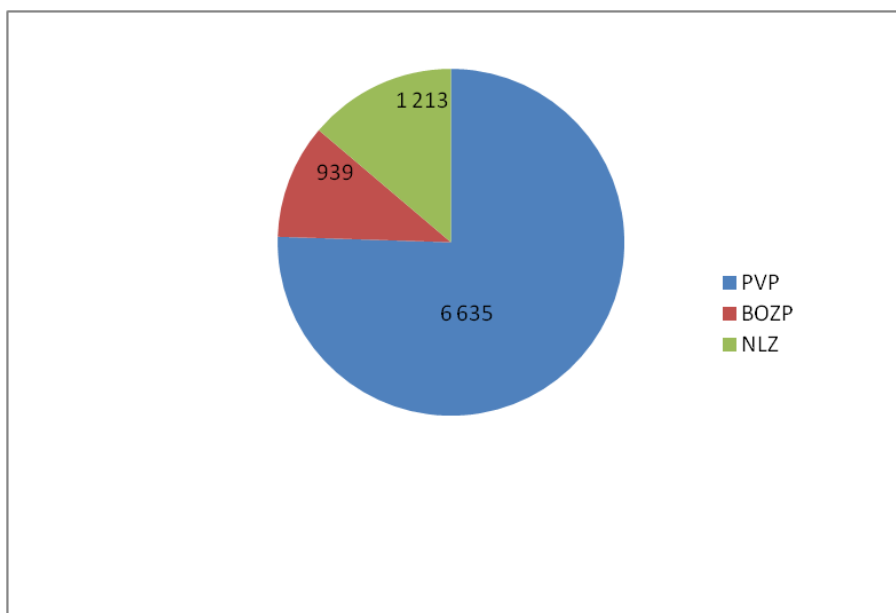
Z hlediska předmětu kontrol se oblastní inspektoráty práce zaměřily především:

- **v oblasti pracovních vztahů a podmínek** na skutečnosti z obsahu podnětu týkající se zejména, odměňování, vzniku, změny a skončení pracovního poměru, pracovní doby a práva na rovné zacházení,
- **v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci** na porušování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na pracovištích, na kontrolu zajištění bezpečného provozu technických zařízení, vybavení zaměstnanců osobními ochrannými pracovními prostředky a kontrolu příčin a okolností pracovních úrazů,
- **v oblasti zaměstnanosti** na skutečnosti obsažené v podnětu, například oblasti nelegální práce občanů ČR, nelegální práce cizinců, zákaz diskriminace a dodržování práva na rovné zacházení při uplatňování práva na zaměstnání, případně jiné oblasti spadající do působnosti zákona o zaměstnanosti.

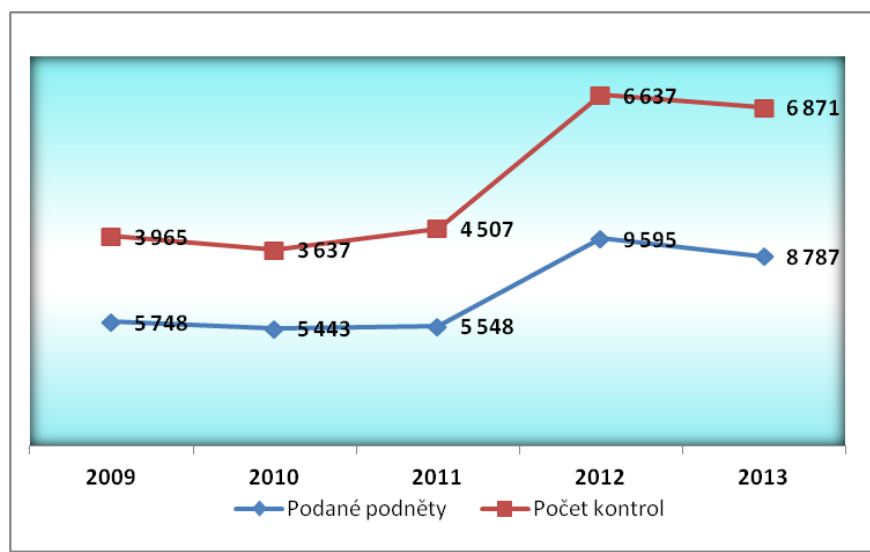
Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2013 zaevidovaly oblastní inspektoráty práce **8 787** podnětů ke kontrole a na jejich základě zahájily a ukončily **6 871** kontrol. Jednotlivé podněty v řadě případů směřovaly do více oblastí kontrolní působnosti současně. Celkový počet podaných podnětů podle oblastí byl **10 615** (ZoZ 778, VTZ 110, PVP 6 635, BOZP 939, NLZ 2 153).

Graf 1 – Počet zaevidovaných podnětů v roce 2013:

Graf 2 - Vývoj podaných podnětů a ukončených kontrol v letech 2009 – 2013:

Výše uvedený graf vyjadřuje poměr mezi přijatými a zaevidovanými podněty a podněty vyřízenými ukončenou kontrolou. Lze konstatovat, že oblastní inspektoráty práce se v roce 2013 úspěšně vyrovnaly se svými úkoly při vyřizování podnětů.

Skutečný stav vyřizování podnětů shrnují následující údaje:

počet zaevidovaných podnětů v roce 2013	8 787
počet převedených podnětů z roku 2012	2 988
k vyřízení v roce 2013 celkem	11 775

---

vyřízeno kontrolou	6 871
vyřízeno jinak	755
postoupeno jiným orgánům	314
nelze vyřídit	1 225
převod do roku 2014	2 798, z toho rozpracováno 2 268
celkem	11 963

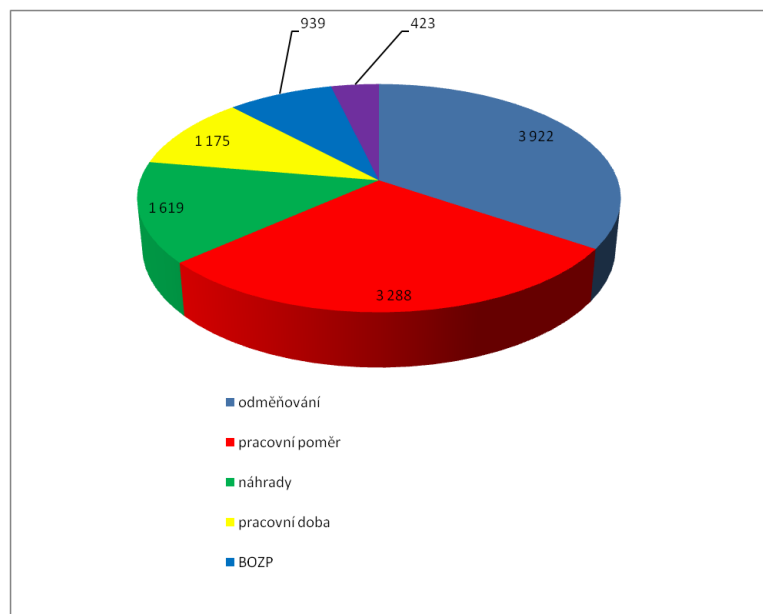
Tabulka 1 - Zhodnocení kontrolní činnosti v oblasti podnětů:

Název položky	Rok			
	2010	2011	2012	2013
Kontroly na základě podnětů				
Počet provedených kontrol	3 711	2 805	6 637	6 871
Počet kontrol se závadou	2 590	1 899	3 304	3 801
Počet zjištěných závad	7 714	5 647	9 027	10 021
Počet uložených pokut	586	372	793	890
Celková výše pokut v Kč	19 268	10 315	38 157	30 221

Analýza provedených kontrol podle oblastí porušení

Při provedení **6 871** kontrol zjistili inspektoři **10 021** porušení pracovněprávních předpisů. I nadále dominuje porušování v oblasti odměňování, následují oblasti uzavírání pracovního poměru, vyplácení náhrad, pracovní doby, BOZP a zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí.

Graf 3 - Oblasti, ve kterých docházelo nejvíce k porušování pracovněprávních předpisů:

Porušování pracovněprávních předpisů v oblasti odměňování bylo i v roce 2013 nejčastěji zjišťovanou závadou. Zaměstnavatelé nevypláceli mzdu ve lhůtě splatnosti, nebo její část nevypláceli vůbec; často nejsou zaměstnancům vydávány doklady o vyúčtování mzdy. Zaměstnavatele porušují i povinnosti v oblasti zaručených mezd, mnozí dokonce ani nezareagovali na změny stran minimální mzdy. Přetrvává vyplácení mezd tím způsobem, že část je vyplacena oficiálně a část tzv. na ruku. Toto porušování pracovněprávních

a mzdových předpisů je jen velmi obtížně prokazatelné. Také je zážející počet podnětů, jejichž podatelé se ve snaze domoci se svých nároků přiznávají, že pracovali bez písemně uzavřených pracovních smluv. K poměrně častým závadám patří neposkytování příplatků za přesčas, práci v sobotu a v neděli, za noční práci.

Pracovní poměr patří již tradičně k nejporušovanějším oblastem pracovněprávních vztahů a podmínek. Jedná se o vznik, změny a skončení pracovního poměru. Velmi časté jsou případy, kdy při existenci podmínek podle § 52 c) zákoníku práce nutí zaměstnavatelé zaměstnance k podepisování dohod o skončení pracovního poměru bez udání důvodu, čímž je připraví o odstupné, případně o část podpory v nezaměstnanosti. Často zaměstnavatelé písemně do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru neinformovali zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru ve smyslu ustanovení § 37 zákoníku práce. Další častá porušení, která se v této oblasti vyskytla, je neplnění povinností zaměstnavatele vztahujících se k vydání potvrzení o zaměstnání a jeho náležitostí při skončení pracovního poměru. K častým pochybením dochází rovněž při nařizování dovolené, nepřidělování práce v rozsahu stanovené pracovní doby atd.

Náhrady představují významnou část porušování pracovněprávních předpisů. Zaměstnavatelé využívají skutečnost, že zaměstnanci se v této oblasti hůře orientují a náhrady související s výkonem práce vyplácejí v menším rozsahu, než stanovují předpisy, nebo je nevyplácejí vůbec.

Pracovní doba dlouhodobě patří k úskalím pracovněprávních vztahů. Není vedena řádná evidence odpracované doby, jsou nařizovány delší směny, než povoluje zákon, není poskytován v souladu s předpisy odpočinek mezi směny a v týdnu.

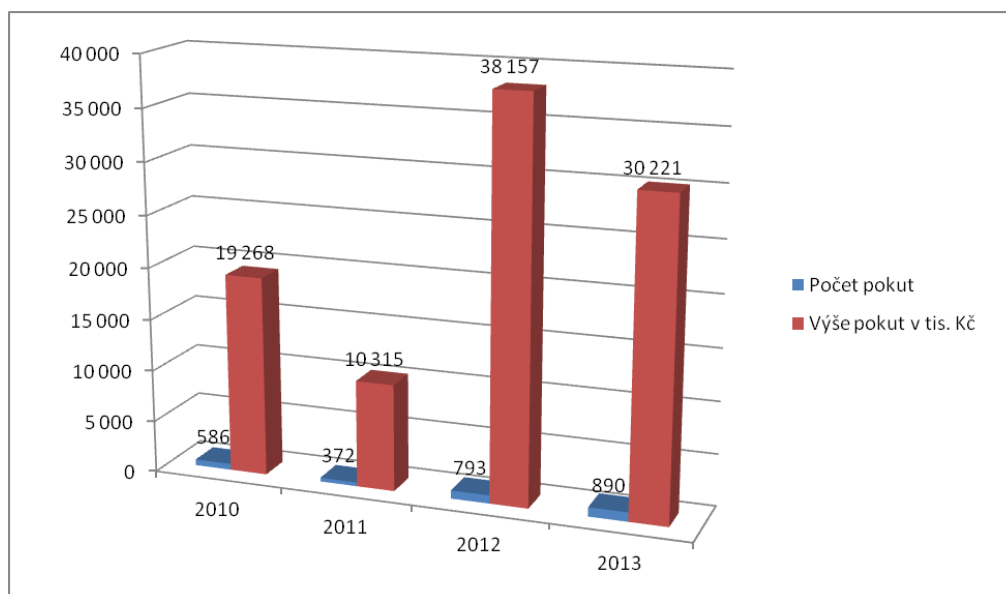
BOZP podle části páté zákoníku práce stále nedosáhla potřebné úrovně zejména v oblasti vyhledávání rizik a přidělování osobních ochranných pracovních prostředků.

Zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí je spojeno mnohdy s nerovným zacházením, zprostředkováním zaměstnání bez povolení, nevedením předepsané evidence, neplněním oznamovací povinnosti a umožněním výkonu nelegální práce.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o inspekci práce“), a zákonem o zaměstnanosti celkem **890 pokut ve výši 30,2 mil. Kč.**

Graf 4 – Počet a výše uložených pokut:

Závěr

Počet obdržených a zaevidovaných podnětů ke kontrole inspekcí práce oproti roku 2012 mírně poklesl, a to o 8,4 %. Srovnání s ještě dřívějšími obdobími není v možné s vazbou na změny v kompetencích kontrolních orgánů v rezortu MPSV, kdy tyto byly u inspekce práce podstatně rozšířeny. Za zmínku stojí informace o oprávněnosti obsahu podnětů. Z celkového počtu **8 787** přijatých a zaevidovaných podnětů bylo **1 141** neoprávněných, tj. **13 %**. Částečně oprávněných podnětů bylo **1 522**, tedy **17,3 %**. U **2 300** podnětů se nepodařilo kontrolou prokázat skutečnosti v nich uvedené, tj. **26 %**.

Tyto údaje svědčí nejen o zatím stále nedostatečném právním vědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců, ale i o skutečnosti, že možnost podání podnětu je poměrně často vnímána jako osobní objednávka podatele na řešení individuálních pracovněprávních sporů a nikoliv jako snaha upozornit na porušování právních předpisů v širším kontextu. Přes veškerou osvětu a prevenci se tak v mnoha případech vytváří stresové prostředí pro inspektory, protože podatelé podnětů neprávem a mnohdy nevybíravě projevují svou nespokojenost s výsledky kontrol, neboť podle jejich názoru nevyřešili právě jejich konkrétní a v mnoha případech osobní problém.

Narůstá počet situací, kdy není možné dohledat kontrolované osoby. Adresa v obchodním rejstříku neodpovídá reálnému stavu. Buď byla změněna a nebyl podán návrh na změnu zápisu v obchodním rejstříku, nebo už původní zápis obsahuje nepravdivé údaje o sídle zaměstnavatele. Problémy způsobují i firmy se zahraniční účastí, kdy majitel a současně jednatel není trvale přítomen na území České republiky. Prokazování porušení právních předpisů je pro inspektory mnohdy velmi obtížné. K těmto situacím dochází i skutečnosti, že důkazní materiály předkládají výlučně zaměstnavatelé. Oslovení zaměstnanci naopak z obav ze ztráty zaměstnání v drtivé většině vypovídají ve prospěch zaměstnavatele.

U menších zaměstnavatelů je obvyklé využívání externích účetních i ve spojení s personální agendou. Této skutečnosti mnohdy používají zaměstnavatelé k získávání časového prostoru pro předkládání podkladů i k možnosti zastření negativních skutečností dříve, než se požadovaná dokumentace předloží inspektorům.

Pokud jde o obsah podnětů, neliší se od předchozích období.

Přes uvedená negativa je třeba zdůraznit fakt, že ukládaná a sledovaná nápravná opatření přiměla zaměstnavatele převážně k rychlé nápravě zjištěných nedostatků. Můžeme konstatovat, že oblastní inspektoráty práce naplnily cíle, které byly stanoveny tímto hlavním úkolem.

2.2 Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů na úseku agenturního zaměstnávání a vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb v členských zemích EU

Počet podnikatelských subjektů, které mají povolení ke zprostředkování zaměstnání od Generálního ředitelství ÚP ČR, počínaje rokem 2008 z počtu cca 2 500 postupně klesal. V roce 2013 byl zaznamenán opětovný mírný nárůst a počet subjektů, které mají povolení ke zprostředkování zaměstnání. V současné době se pohybuje mezi 1 500 a 1 600. Dochází také k přirozenému procesu, kdy některé agentury práce zanikají, transformují se a vznikají nové.

Od 1. 1. 2012 se rozšířila kontrolní působnost Státního úřadu inspekce práce o oblasti spadající do tohoto data do gesce ÚP ČR. Legislativně je zprostředkování zaměstnání upraveno jak v zákoně o zaměstnanosti, tak v zákoníku práce. Pro inspekci práce se tak významným způsobem rozšířil předmět kontrol prováděných u agentur práce. Na druhou stranu to umožnilo komplexní provádění kontrol a vytvořila se tak možnost získat ucelený přehled o plnění všech povinností, které agentury práce musí podle pracovněprávní legislativy dodržovat. V roce 2013 se zintenzivnila spolupráce s Generálním ředitelstvím ÚP ČR, které vydává povolení ke zprostředkování zaměstnání, a také je odnímá. K odnětí povolení k zprostředkování zaměstnání může dojít mimo jiné i na základě výsledků kontroly provedené orgány inspekce práce. Tato úzká spolupráce s Generálním ředitelstvím ÚP ČR pomáhá při zlepšování dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce působícími na českém trhu práce.

Dalším prostředkem pro zlepšení dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce může být spolupráce s asociacemi agentur práce. Jejich představitelé projevují zájem o to, aby jejich členové neztráceli vlastní kredit na trhu práce díky agenturám, které nedodržují právní předpisy, případně podnikatelských subjektů, které nemají povolení ke zprostředkování zaměstnání, ale fakticky ho provádí. Orgány inspekce práce kladou důraz na prevenci a co

nejširší informovanost podnikatelských subjektů působících v oblasti zprostředkování zaměstnání.

Kontroly se v roce 2013 týkaly nejen agentur práce, které přidělují své zaměstnance k uživatelům, ale poprvé i těch agentur práce, které provádějí jen zprostředkování zaměstnání a poradenskou činnost a nepřidělují své zaměstnance k uživateli. Současně s kontrolami agentur práce, které přidělují své zaměstnance k dočasnému výkonu práce k uživatelům, provádějí inspektoři kontroly samotných uživatelů. Zejména pro porovnání srovnatelných pracovních a mzdových podmínek je kontrola u uživatele nezbytná. Jen tak lze doložit, zda pracovní a mzdové podmínky agenturních zaměstnanců nejsou horší, než jsou nebo by byly pracovní a mzdové podmínky kmenových zaměstnanců uživatele.

Součástí zadání úkolu byla i kontrola cizích státních příslušníků zaměstnaných v agenturách práce a kontrola vysílaných pracovníků. Protože agentury práce nesmí přidělovat k uživatelům občany z třetích zemí, byla kontrola zaměřena i tímto směrem. Kontroly pracovníků vysílaných k výkonu práce do České republiky nebo z České republiky byly prováděny jen na vyžádání zahraničních inspekcí ze zemí EU. Podle sdělení oblastních inspektorátů práce na takové pracovníky v rámci kontrolní činnosti sami nenarazili. Provedené kontroly byly vždy výsledkem žádosti Státního úřadu inspekce práce o jejich provedení a to na základě požadavku zahraničního inspekčního orgánu.

Cílem úkolu bylo opakovanými kontrolami na úseku agenturního zaměstnávání zamezit obcházení pracovněprávních předpisů, v jehož důsledku může docházet ke krácení práv zaměstnanců spočívajícím v nerovných pracovních a mzdových podmínkách u zaměstnavatelů, ke kterým jsou agenturní zaměstnanci svými zaměstnavateli přidělováni. U agentur práce, které nepřidělují své zaměstnance k uživateli, prověřit v plném rozsahu obecné dodržování povinností na úseku agenturního zaměstnávání.

Oblastní inspektoráty práce měly provést kontroly agentur práce a zároveň uživatelů u těch agentur práce, které mají povolení ke zprostředkování zaměstnání. Kontroly měly zaměřit také na zaměstnavatele, u kterých je podezření na tzv. skryté agenturní zaměstnávání. Tito zaměstnavatelé nemají povolení ke zprostředkování zaměstnání, ale své zaměstnance přidělují k výkonu práce k jiným podnikatelským subjektům s využitím obchodních vztahů. V řadě případů je motivací nemít povinnost dodržovat rovné pracovní a mzdové podmínky přidělených zaměstnanců. Při výběru kontrolovaných osob měly inspektoráty vycházet především z podnětů ke kontrole, z informací poskytnutých úřady práce, z podnětů jiných kontrolních orgánů, ze seznamu agentur práce na portálu MPSV atd. Kontroly se měly primárně zaměřit na ty agentury práce, u kterých dosud kontrola nebyla provedena. Současně se inspektoráty měly zaměřit na provádění následných kontrol u těch zaměstnavatelů, kde již bylo porušení zákona dříve zjištěno, zda bylo dosaženo nápravy závadného stavu.

Do předmětu kontroly byly zahrnuty tyto oblasti:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr,
- pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas, práce v sobotu a v neděli,

- odměňování, náhrady mzdy nebo platu, cestovní náhrady,
- podmínky zaměstnanců přidělených k výkonu práce u uživatelů, rovné zacházení,
- dodržování ustanovení o BOZP,
- kontrola povinného pojištění proti úpadku,
- kontrola dodržování podmínek činnosti agentury práce podle povolení ke zprostředkování,
- ochrana osobních práv zaměstnanců,
- kontrola sdíleného zprostředkování a odměn agenturám za umístění uchazeče.

Zhodnocení kontrolní činnosti.

Oblastní inspektoráty práce neměly v zadání úkolu stanoven počet kontrol, které musí provést. Vycházelo se ze zkušeností minulých let a z kapacitních možností daného inspektorátu. Lze s potěšením konstatovat, že došlo k podstatnému nárůstu provedených kontrol, a to jak agentur práce, tak uživatelů. Jsme si však zároveň vědomi toho, že tento nárůst je na hranici personálních možností.

Oblastní inspektoráty práce provedly v rámci úkolu v roce 2013 celkem 224 kontrol, z toho bylo **149** kontrol agentur práce a **75** kontrol uživatelů. Celkově bylo při kontrolní činnosti oblastních inspektorátů práce zkontrolováno **567** agentur práce. Rozboru byly podrobeny z důvodu možnosti porovnání výsledků pouze kontroly agentur práce, jejichž výsledky byly zařazeny do stanoveného úkolu. Důvodem je skutečnost, že analyzované kontroly zahrnovaly předmět kontroly stanovený zadáním hlavního úkolu. Jen takovým způsobem kontroly lze úkol objektivně vyhodnotit.

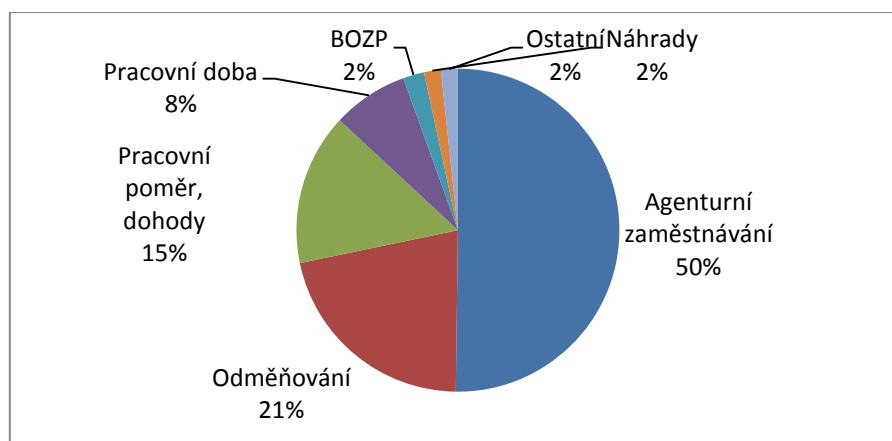
Ostatní kontroly agentur práce byly provedeny napříč dalšími hlavními úkoly. Nejvíce těchto kontrol bylo provedeno na základě přijatých podnětů ke kontrole. Při provádění kontrol na podnět byl předmět kontroly zaměřen na obsah podnětu. Výsledky těchto ostatních kontrol jsou zahrnuty v závěrečných zprávách příslušných hlavních úkolů (podněty, BOZP apod.).

Z celkového počtu **149** kontrol agentur práce bylo **65** (44 %) bez zjištění nedostatku a **84** (56 %) s nedostatkem, přičemž celkový počet zjištěných nedostatků byl **237**. Z celkového počtu **75** kontrol uživatelů bylo **42** (56 %) bez zjištění nedostatku a **33** (44 %) s nedostatkem, přičemž celkový počet zjištěných nedostatků byl **56**. Přehled porušení zjištěný kontrolami agentur práce podle oblastí v počtech a procentním vyjádření je níže v tabulce 1.

Tabulka 1 - Přehled porušovaných oblastí v číslech – AP – 2013:

Oblast	Počet porušení	% ze zjištěných případů porušení
Agenturní zaměstnávání	119	50
Odměňování	51	21
Pracovní poměr, dohody	36	15
Pracovní doba	18	8
BOZP	5	2
Náhrady	4	2
Ostatní	4	2

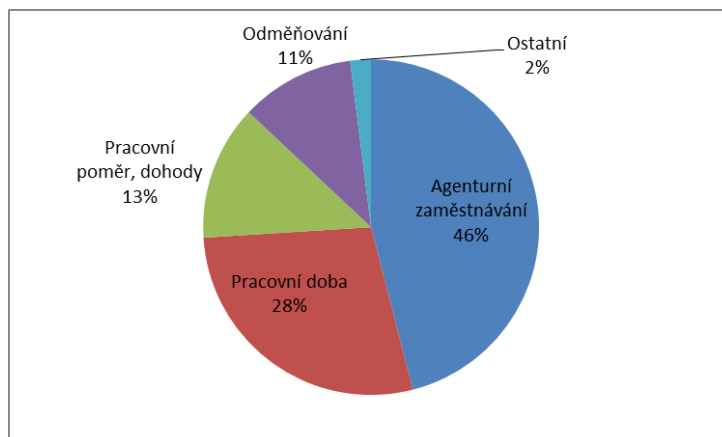
Graf 1 - % vyjádření porušení předpisů agenturami práce:

Tabulka 2 – Přehled porušovaných oblastí v číslech – uživatelé – 2013:

Oblast	Počet porušení	% ze zjištěných případů porušení
Agenturní zaměstnávání	26	46
Pracovní doba	16	28
Pracovní poměr, dohody	7	13
Odměňování	6	11
Ostatní	1	2

Graf 2 - % vyjádření porušení předpisů uživateli:

Tabulka 3 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení – agentury práce:

Ustanovení ZP	Popis porušení	Počet porušení
§ 309 odst. 5	Agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance	21
§ 309 odst. 2 písm. f)	Agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele na základě písemného pokynu, který neobsahoval informaci o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele	19
§ 308 odst. 1 písm. f)	Dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala informace o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách zaměstnance uživatele, který vykonává nebo by vykonával stejnou práci jako dočasně přidělený zaměstnanec	16
§ 309 odst. 2	Agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele bez písemného pokynu	12
§ 96 odst. 1	Zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce odpracované pracovní doby, práce přesčas a noční práce	11
§ 116	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci za dobu noční práce k dosažené mzdě příplatek ke mzdě nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku	10
§ 118 odst. 1	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci za dobu práce v sobotu a v neděli k dosažené mzdě příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku	10
§ 76 odst. 4	Zaměstnavatel neuvedl v dohodě o pracovní činnosti sjednané práce, nebo sjednaný rozsah pracovní doby či dobu, na kterou se dohoda uzavírá	6

§ 142 odst. 5	Zaměstnavatel nevydal při měsíčním vyúčtování mzdy zaměstnanci písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy a o provedených srážkách	6
§ 37 odst. 1	Zaměstnavatel neinformoval při vzniku pracovního poměru zaměstnance o všech právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru	6
§ 114 odst. 1	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci za dobu práce přesčas k dosažené mzdě příplatek ke mzdě nejméně ve výši 25 % průměrného výdělku a ani mu neposkytl náhradní volno	6
§ 308 odst. 2	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce nebyla uzavřena písemně	5
§ 313 odst. 1	Zaměstnavatel nevydal zaměstnanci při skončení pracovního poměru, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti potvrzení o zaměstnání	5
§ 308 odst. 2	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce nebyla uzavřena písemně	5

Nejčastěji porušované ustanovení zákona – agentury práce:

Ustanovení ZoZ	Popis porušení	Počet poru- šení
§ 59 odst. 2	Agentura práce nesdělila GR Úřadu práce ČR do 31. ledna běžného roku údaje pro statistické účely za předchozí kalendářní rok	5

Tabulka 4 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákoníku práce a zákona o zaměstnanosti – uživatelé:

Ustanove ní	Popis porušení	Počet poru- šení
§ 308 odst. 1 písm. f) ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala informace o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách zaměstnance uživatele, který vykonává nebo by vykonával stejnou práci jako dočasně přidělený zaměstnanec	8
§ 309 odst. 5 ZP	Agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance	6
§ 37 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel neinformoval při vzniku pracovního poměru zaměstnance o všech právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru	4
§ 90 odst. 2 ZP	Zaměstnavatel nezajistil prodloužení následujícího odpočinku mezi směny při jeho předchozím zkrácení	3
§ 92 odst. 3 ZP	Zaměstnavatel nezajistil prodloužení následujícího odpočinku v týdnu při jeho předchozím zkrácení tak, aby celková doba odpočinku činila	3

	alespoň 70 hodin	
§ 90 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel nerozvrhl pracovní dobu tak, aby měl zaměstnanec nepřetržitý odpočinek mezi směnami alespoň 11 hodin	3
§ 308 odst. 1 ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem nebyla sjednána, i když byl zaměstnanec k uživateli dočasně přidělen	3
§ 308 odst. 1 písm. a) ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance neobsahovala jméno a příjmení zaměstnance, státní občanství, datum a místo narození a jeho bydliště	3
§ 308 odst. 1 písm. h) ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance neobsahovala číslo a datum vydání rozhodnutí, kterým bylo agentuře práce vydáno povolení k zaměstnání	3

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu – hodnoceny pouze agentury práce:

Vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr

V oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru byly u kontrolovaných osob zjištěny přetrvávající nedostatky na úseku informování o obsahu pracovního poměru, a také na úseku uzavírání dohod o pracích mimo pracovní poměr a vydávání potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru. Nově se vyskytovalo porušení povinnosti přidělovat zaměstnanci práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. Dále agentury práce řešily nedostatek práce u uživatele neplaceným volnem zaměstnance. Při šetření je však obtížné prokázat, že toto volno bylo zaměstnanci uděleno na jeho žádost, protože zákoník práce nestanoví povinnost písemné formy takové žádosti.

Pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas, práce v sobotu a v neděli

Nejvíce nedostatků se opět vyskytlo při vedení evidence odpracované pracovní doby, práce přesčas, práce v noci a pracovní pohotovosti. Zaměstnavatelé často vedou evidenci bez uvedení začátku a konce směny, např. jen čárkou sdělující odpracování směny. Evidence je mnohdy vedena nedostatečně a nevěrohodně, což má samozřejmě dopady do oblasti odměňování např. nevyplacením příplatků ke mzdě. Vedení evidence odpracované pracovní doby je ze zákona povinností zaměstnavatele, ale v agenturním zaměstnávání ji primárně vytváří uživatel. Je však na agentuře práce, aby si správné vedení této evidence zajistila.

Odměňování, náhrady mezd, cestovní náhrady

Nejvíce porušení se týkalo nevyplacení zákonných příplatků ke mzdě, a to zejména příplatku za dobu noční práce, za práci v sobotu a v neděli a za práci přesčas. Často se jednalo o případy, kdy se tato práce dala z evidence odpracované pracovní doby zjistit. V mnoha případech právě nesprávně vedená evidence pracovní doby neprokáže oprávněné nároky zaměstnanců. Dalšího porušování zákona se zaměstnavatelé dopouštěli tím, že nevydávali

zaměstnancům při měsíčním vyúčtování mzdy písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy a o provedených srážkách. Byly také prokázány případy nevyplacení mzdy v termínu splatnosti.

Podmínky zaměstnanců přidělených k výkonu práce u uživatelů, rovné zacházení

Dodržování zásady srovnatelných pracovních a mzdových nebo platových podmínek zaměstnance agentury práce se zaměstnancem uživatele na stejné pozici působí problémy jak agenturám práce, tak uživatelům. Problém začíná už při uzavírání dohody mezi agenturou práce a uživatelem. Osoba srovnatelného zaměstnance uživatele mnohdy na stejné pozici neexistuje nebo existuje, ale je posuzována při výkonu stejné práce jako zkušenější, a proto dle názoru agentur práce i uživatelů pobírající vyšší mzdu. Agentury práce i za souhlasu uživatele proto údaj o srovnatelných pracovních a mzdových podmínkách v dohodě o dočasném přidělení zaměstnance záměrně vynechají nebo ho neuvedou správně. Kontrolou však není posuzován pouze samotný název pracovní pozice, ale především vlastní pracovní náplň zaměstnance.

Dodržování ustanovení o BOZP

Kontroly dodržování předpisů vztahujících se k bezpečnosti práce a ochraně zdraví při práci se provádějí u agenturního zaměstnávání zejména v provozech uživatelů. Základní odpovědnost je však nadále na zaměstnavateli. Výsledky kontrol ukazují, že v této oblasti se vyskytují nedostatky ojediněle. Souvisejí zejména s nástupem zaměstnance do pracovněprávního vztahu a povinnostmi zaměstnavatele s tím souvisejícími. Ani u uživatelů nejsou v této oblasti větší problémy.

Kontrola povinného pojištění proti úpadku

Na tuto povinnost dohlíží společně jak Generální ředitelství ÚP ČR, tak orgány inspekce práce. V praxi se vyskytly případy, kdy agentura práce nebyla pojištěna a jako důvod uvedla, že momentálně nevyvíjí činnost, nemá zaměstnance, a tím pádem ani uzavřené pojištění proti úpadku. Ani v takovém případě se agentura práce své povinnosti nezabývá. Výše pojistného se odvíjí od předchozí činnosti agentury, případně od jejích budoucích záměrů, či od kvalifikovaného odhadu. Právě takové případy představovaly porušení zákona v této oblasti.

Kontrola dodržování podmínek činnosti agentury práce podle povolení ke zprostředkování zaměstnání

Dosavadními kontrolami zatím nebyly zjištěny případy, kdy by agentura práce zprostředkovávala zaměstnání v rozporu s vydaným povolením. Je faktem, že tato povolení mají většinou širší rámec, proto se v něm agentury práce mohou poměrně volně pohybovat. Problém je částečně v tom, že některé agentury mají ještě starší povolení, kdy mohly přidělovat k výkonu práce u uživatele i osoby ze třetích zemí a osoby se zdravotním postižením. Podle nové právní úpravy by taková přidělení již neměla být dále realizována.

Ochrana osobních práv zaměstnanců

Ojedinelý případ zjištěný při kontrole (sledování kamerovým systémem bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele) ukazuje, že tato oblast nepatří mezi problémové.

Kontrola sdíleného zprostředkování a odměn agenturám práce za umístění uchazeče

Protože dosud nebyla přijata prováděcí právní úprava ke sdílenému zprostředkování, nebyla tato oblast kontrolována, tedy ani analyzována.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily ve sledovaném období agenturám práce na základě výsledků kontrol podle zvláštního úkolu celkem **15** pokut v celkové výši **1.453.000 Kč**. Uživatelům byly uloženy celkem **4** pokuty v celkové výši **250.000 Kč**. Pokuty byly ukládány zejména za porušování ustanovení týkajících se agenturního zaměstnávání, z toho nejčastěji za nedodržení rovných podmínek mezi agenturními zaměstnanci a kmenovými zaměstnanci uživatele a dále nejčastěji za porušování v oblasti odměňování a pracovní doby.

Pokud jde o pokuty uložené agenturám práce napříč hlavními úkoly, bylo jich uloženo celkem **26** v celkové výši **2.655.000 Kč**. Bližší rozbor nebyl prováděn.

Vysílání pracovníků

Součástí zadání úkolu v oblasti agenturního zaměstnávání jsou i kontroly vysílaných pracovníků v rámci poskytování služeb podle směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků. Kontroly jsou prováděny výhradně na žádost zahraničních inspekčních orgánů působících v zemích Evropské unie, případně přímo na žádost zaměstnanců z těchto zemí pracujících na území České republiky.

V roce 2013 bylo přijato **20** nových žádostí, dalších **7** jich nevyřízených přešlo z roku 2012. Žádosti byly podle států v tomto složení:

Žádosti převedené z roku 2012

Slovensko – 3 žádosti

Polsko – 3 žádosti

Velká Británie – 1 žádost

Rok 2013 – nové žádosti:

Belgie – 5 žádostí

Slovensko – 4 žádosti

Francie – 4 žádosti

Polsko – 2 žádosti

Bulharsko – 2 žádosti

Rakousko – 1 žádost

Maďarsko – 1 žádost

Rumunsko – 1 žádost

Do roku 2014 byly převedeny 3 nevyřízené žádosti (1x Maďarsko, 1x Rumunsko, 1x Slovensko).

Většina žádostí se týkala těchto okruhů:

- ověření sídla nebo provozovny zaměstnavatele a statutárních orgánů
- zjištění, zda vyjmenovaní zaměstnanci byli zaměstnanci subjektu podnikajícího v zahraničí
- zjištění pracovních a mzdových podmínek sjednaných se zaměstnanci v ČR
- legálnost vysílání (pracovní cesty) do zahraničí
- ověření nároků na cestovní náhrady
- nevyplacení mzdy
- vyplacení nižší mzdy, než byl nárok
- ověření pracovněprávního vztahu
- nelegální zaměstnávání
- působení personálních agentur

Státní úřad inspekce práce žádal v roce 2013 v 7 případech o prověření zaměstnavatele v jiné zemi Evropské unie:

Slovensko – 4 žádosti

Velká Británie – 1 žádost

Německo – 1 žádost

Nizozemí – 1 žádost

Všechny žádosti byly v roce 2013 vyřízeny. Týkaly se zejména těchto okruhů:

- ověření pracovní doby a mzdových nároků
- nelegální práce
- skončení pracovního poměru a dokladů s tím souvisejících
- porušování předpisů o pracovní době v nákladní dopravě
- nevyplacení mzdy
- působení agentur práce.

Závěr

Cíle úkolu, opakovanými kontrolami na úseku agenturního zaměstnávání zamezit obcházení pracovněprávních předpisů, bylo dosaženo částečně. Je skutečností, že u některých agentur práce došlo ke zlepšení stavu, zejména u těch větších. U těchto jsou prováděny na různých provozovnách kontroly opakovaně z důvodu přijatých podnětů ke kontrole. Tyto větší agentury práce důsledněji dodržují právní předpisy a mají zavedený a propracovaný systém, na který dohlíží jejich právní poradci. Naopak malé agentury práce dávají poměrně často přednost zisku před kvalitou a dobrým jménem a opakovaně se dopouštějí obcházení nebo přímo porušování pracovněprávních předpisů.

Důležitá je také skutečnost, zda je agentura členem některé z asociací podnikatelů v agenturním zaměstnávání. Tyto asociace důsledněji dbají na poskytování kvalitních služeb a samy upozorňují na ty subjekty, které zákony porušují. Stále v oblasti agenturního zaměstnávání přetrvávají jevy, které nelze prokázat jako porušování pracovněprávních předpisů. Jedná se např. o různé praktiky při platbách za ubytování, cestovní náhrady, různé dobrovolné srážky ze mzdy, nesplněné sliby v odměňování, pracovní době, bonusech apod.

Problémem zůstávají situace, kdy podmínky předčasného ukončení přidělení nejsou sjednány. V praxi se stává, že uživatel přestane zaměstnanci agentury přidělovat práci, oznámí to agentuře a ta se zaměstnancem předčasně ukončí i pracovní poměr. Velmi často k takovému ukončení pracovněprávního vztahu dojde, když zaměstnanec onemocní. Pokud jde o samotný průběh kontrol, nevyskytuje se již tolik problémů se zajišťováním dokladů nebo nedosažitelností kontrolované osoby. Samozřejmě k těmto situacím v menší míře dochází stále. Celkově je horší spolupráce ze strany kontrolovaných osob, když jsou statutární zástupci kontrolovaných společností cizími státními příslušníky, a to zejména ze třetích zemí. Problémy jsou také s družstvy, jejichž členové jsou cizí státní příslušníci.

Pro úspěšné provedení kontroly agentury práce, která dočasně přiděluje zaměstnance k uživateli, je velmi důležité provést kontrolu i u uživatele. Jen tak lze úspěšně prokázat, zda postavení agenturních zaměstnanců není horší než kmenových zaměstnanců uživatele na stejné pozici. Vedení evidence odpracované pracovní doby prvotně vede uživatel, který potom na základě této evidence poskytuje podklady agentuře práce. Význam kontroly uživatele bude zdůrazněn v následujícím roce, a to i způsobem provádění kontrol. Záměrem je provést prvotní kontrolu u uživatele a následně provést kontroly u všech agentur práce, které zde působí. Obdobným způsobem se budou provádět kontroly i opačně – nejdříve u agentury práce a potom u všech jejích uživatelů. Takto lze porovnat podmínky mezi agenturami práce navzájem a také mezi srovnatelnými uživateli.

Inspektoři se i v minulém roce setkali jak s těmi zaměstnavateli, kteří mají povolení ke zprostředkování zaměstnání, tak i s těmi, kteří ho nemají, ale ve skutečnosti se chovají jako agentura práce. Obě skupiny využívají při přidělení svých zaměstnanců k výkonu práce k uživateli obchodní smlouvy místo dohod uzavřených podle § 308 zákoníku práce. Univerzální postup v těchto případech nelze stanovit. Je třeba vždy individuálně posoudit, zda přidělování zaměstnanců k jinému zaměstnavateli splňuje znaky agenturního zaměstnávání, nebo jde o čisté provedení zakázky (díla) mezi dvěma podnikajícími subjekty.

Hlavní úkol zaměřený na kontroly agentur práce je opět zařazen do plánu kontrol roku 2014.

2.3 Mimořádné kontrolní akce zaměřené na oblast pracovních vztahů a podmínek

Mimořádné kontrolní akce, jako jeden z kontrolních úkolů orgánů inspekce práce, byly do plánu kontrolní činnosti zařazeny poprvé v roce 2011 v rámci koordinovaných kontrol, prováděných společně všemi kontrolními orgány v gesci MPSV. Kontroly se zaměřovaly především na oblast odhalování a potírání výkonu nelegální práce, ale i na vybrané oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP. V roce 2012 byly mimořádné kontrolní akce zařazeny mezi hlavní úkoly orgánů inspekce práce v oblasti kontroly nelegální práce. Zkušenosti z této formy kontrolní činnosti a pozitivní výsledky mimořádných kontrolních akcí realizovaných v předchozích letech tak odůvodňovaly jejich zařazení do plánu kontrolní činnosti orgánů inspekce práce i v roce 2013, přičemž samostatně byl stanoven úkol pro odhalování nelegální práce a samostatně pak tento úkol zaměřující se přednostně na oblast pracovních vztahů a podmínek.

Mimořádná kontrolní akce je obvykle prováděna v kratším časovém úseku, a to buď na celém území ČR nebo pouze regionálně. Státní úřad inspekce práce tak v roce 2013 vyhlásil 2 celorepublikové mimořádné kontrolní akce a dále si jednotlivé oblastní inspektoráty práce volily vlastní regionální mimořádné kontrolní akce. Určitá volnost ve výběru regionálních mimořádných akcí byla oblastním inspektorátům práce ponechána již proto, že se problémy v regionech různí, a také proto, že znalost regionů jednotlivých oblastních inspektorátů práce je značná a vypovídá o zmapování regionu důkladnou kontrolní činností.

Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny na ty oblasti podnikání (trhu práce), kde byl reálný předpoklad nebo již existující signály častého nebo závažného porušování pracovněprávních předpisů na úseku pracovních vztahů a podmínek. Cílem kontrol tak bylo odhalování a postihování porušování pracovněprávních předpisů v nejčastěji porušovaných oblastech, kterými jsou vznik, změny a skončení pracovního poměru, odměňování, pracovní doba a rovné zacházení. Zároveň bylo cílem těchto kontrol působit preventivně a dosáhnout zkvalitnění právního vědomí kontrolovaných osob.

Celkem mělo být na území ČR provedeno minimálně 7 mimořádných kontrolních akcí. Výběr oblastí podnikání, na které byly jednotlivé kontrolní akce zaměřeny a počty kontrol byly stanoveny po konzultacích s vedením MPSV, příp. SÚIP. Kontroly byly realizovány odbory pracovních vztahů a podmínek jednotlivých oblastních inspektorátů práce, ve vybraných případech i ve spolupráci s odbory kontroly nelegálního zaměstnávání nebo odbory BOZP.

Vyhodnocení mimořádných kontrolních akcí.

V této části budou zvlášť vyhodnoceny 2 celorepublikové mimořádné kontrolní akce vyhlášené Státním úřadem inspekce práce a další regionální mimořádné kontrolní akce vyhlášené jednotlivými oblastními inspektoráty práce.

Celorepublikové mimořádné kontrolní akce

Pro 1. čtvrtletí roku 2013 byla Státním úřadem inspekce práce stanovena mimořádná kontrolní akce v oblasti pracovních vztahů a podmínek se zaměřením na vybrané řetězce s rychlým občerstvením – KFC, McDonald's a Tchibo. Pro 2. čtvrtletí roku 2013 byla Státním úřadem inspekce práce stanovena mimořádná kontrolní akce v oblasti pracovních vztahů a podmínek se zaměřením na zaměstnavatele provozující bezpečností a pátrací činnost. V dalších čtvrtletích pak Státní úřad inspekce práce upřednostnil vyřizování podnětů ke kontrole a provádění kontrol napříč odvětvími.

A. Vybrané řetězce s rychlým občerstvením

Na základě zkušeností z loňského roku, kdy byl k celorepublikové kontrole vybrán určitý zaměstnavatel s provozovnami po celé ČR, byla zvolena i tato mimořádná kontrolní akce. Při takovémto typu kontrol lze snadno zjistit, zda zjištěné porušení je ojedinělé nebo jde o jakési systémové řešení jednoho zaměstnavatele. K tomuto je pak samozřejmě přihlíženo při ukládání sankce. Na vybrané řetězce byly v minulosti podány podněty ke kontrole směřující do oblastí pracovní doby, odměňování a ochrany osobních práv zaměstnanců (především sledování zaměstnanců kamerami). U provozovatele sítě KFC společnosti AmRest s. r. o. bylo provedeno 23 kontrol na 23 provozovnách. U provozovatelů sítě McDonald's ČR (provozovatelé se různí, jde o systém franchisových smluv) bylo provedeno 28 kontrol na 28 provozovnách. U společnosti Tchibo Praha, spol. s r. o. bylo provedeno celkem 15 kontrol na 15 provozovnách. Při těchto kontrolách byly zjištěny nedostatky na úseku pracovní doby, odměňování i na úseku ochrany osobních práv zaměstnanců. Informace z podnětů ke kontrole tak byly kontrolami potvrzeny.

U společnosti AmRest s. r. o. jako provozovatele sítě KFC bylo nejvíce porušení zjištěno na úseku ochrany osobních práv zaměstnanců, tj. snímání zaměstnanců kamerovým systémem při práci. Zaměstnavateli bylo uloženo opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Pokutu za toto porušení není možné podle zákona o inspekci práce uložit, zjištění ale byla předána Úřadu pro ochranu osobních údajů. Rovněž na úseku pracovní doby a odměňování bylo zjištěno několik nedostatků, přičemž v oblasti pracovní doby se zjištění opakovala na několika provozovnách.

U provozovatelů sítě McDonald's bylo nejvíce porušení zjištěno na úseku odměňování, a to při poskytování minimální a zaručené mzdy a dále při poskytování příplatků ke mzdě. Dále byly zjištěny nedostatky na úseku pracovní doby. Na úseku ochrany osobních práv zaměstnanců byly zjištěny 2 nedostatky, tedy narušování soukromí zaměstnanců na pracovišti u dvou provozoven.

U společnosti Tchibo Praha, spol. s r. o. bylo nejvíce porušení zjištěno na úseku pracovní doby. Porušení na úseku odměňování bylo ojedinělé a porušení na úseku ochrany osobních práv zaměstnanců nebylo zjištěno. Celkem bylo těmto provozovatelům uloženo **9** pokut v celkové výši **308.000 Kč**. Nejvíce pokut bylo uloženo za nedostatky v oblasti pracovní doby.

B. Bezpečnostní a pátrací činnosti

Pro druhé čtvrtletí pak Státní úřad inspekce práce zvolil mimořádnou kontrolní akci zaměřenou na určité odvětví, ve kterém je stabilně velký počet podnětů ke kontrole. Kontroly se zaměřily především na oblast pracovní doby a odměňování zaměstnanců.

Oblastní inspektoráty práce provedly celkem **87** kontrol u zaměstnavatelů podnikajících v oblasti bezpečnostní a pátrací činnosti. Kontroly byly prováděny u malých, středních i velkých zaměstnavatelů, kdy výběr zaměstnavatelů byl ponechán plně v gesci jednotlivých oblastních inspektorátů práce. Při kontrolách bylo nejčastěji zjišťováno porušení na úseku pracovního poměru, pracovní doby a odměňování. Přibližně polovina všech kontrol byla ukončena bez zjištění porušení pracovněprávních předpisů. Za zjištěná porušení bylo uloženo **8** pokut v celkové výši **340.000 Kč**.

Zajímavým poznatkem z těchto kontrol vyskytujícím se takřka na celém území České republiky je rozvoj určitého druhu obcházení zákona v oblasti pracovní doby. Zákoník práce stanoví mantinely pro výkon práce v jednotlivých dnech, týdnech a taky v roce s ohledem na možnosti regenerace lidského organismu. Aby tyto mantinely nemusely být dodržovány, vymýšlejí zaměstnavatelé různé způsoby obcházení. Např. vedení dvojí evidence pracovní doby, sjednávání paralelních pracovněprávních vztahů u jednoho zaměstnavatele (s uvedením rozdílného druhu práce), kdy prokázání těchto jevů je vcelku složité. Vynalézavější a odvážnější zaměstnavatelé pak zakládají 2 a více společností se stejnou podnikatelskou činností, kdy zaměstnance zaměstnají na stejný druh práce ve 2 a více společnostech, přičemž výkon práce je shodný a mnohdy prováděný na stejném pracovišti. Proto je nutné, aby zaměstnanci při sjednávání pracovních poměrů nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr byli zvláště opatrní.

Regionální mimořádné kontrolní akce

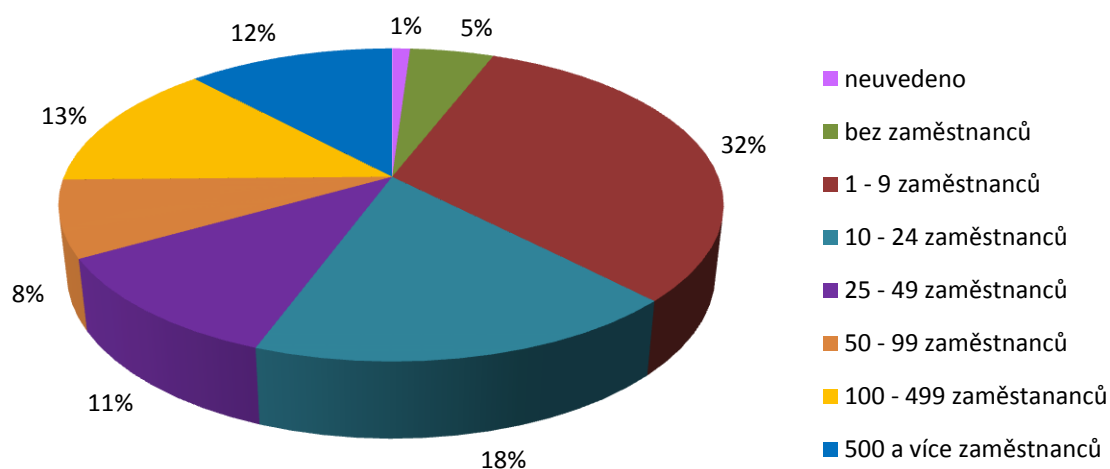
Tyto mimořádné kontrolní akce byly prováděny v jednotlivých regionech dle zkušeností z předchozích kontrol v daném regionu. Každý oblastní inspektorát práce provedl na území kraje či krajů ve svém místní působnosti minimálně 4 mimořádné kontrolní akce v roce. Regionální akce se tak zaměřily např. na:

- Restaurační a pohostinská zařízení v Praze,
- Zahradnictví ve Středočeském kraji,
- Zemědělce ve Středočeském kraji,
- Českou poštu ve Středočeském kraji,
- Nepedagogické pracovníky školských zařízení ve Středočeském kraji,
- Maloobchody a velkoobchody v Jihočeském kraji a na Vysočině,
- Zaměstnavatelé provozující činnost v rámci odstávky výrobních bloků Jaderné elektrárny Temelín v Jihočeském kraji,
- Zaměstnavatelé rekonstruuující dálnici D1 na Vysočině,
- Penny Market v Jihočeském kraji a na Vysočině,
- Českou poštu v Jihočeském kraji a na Vysočině,

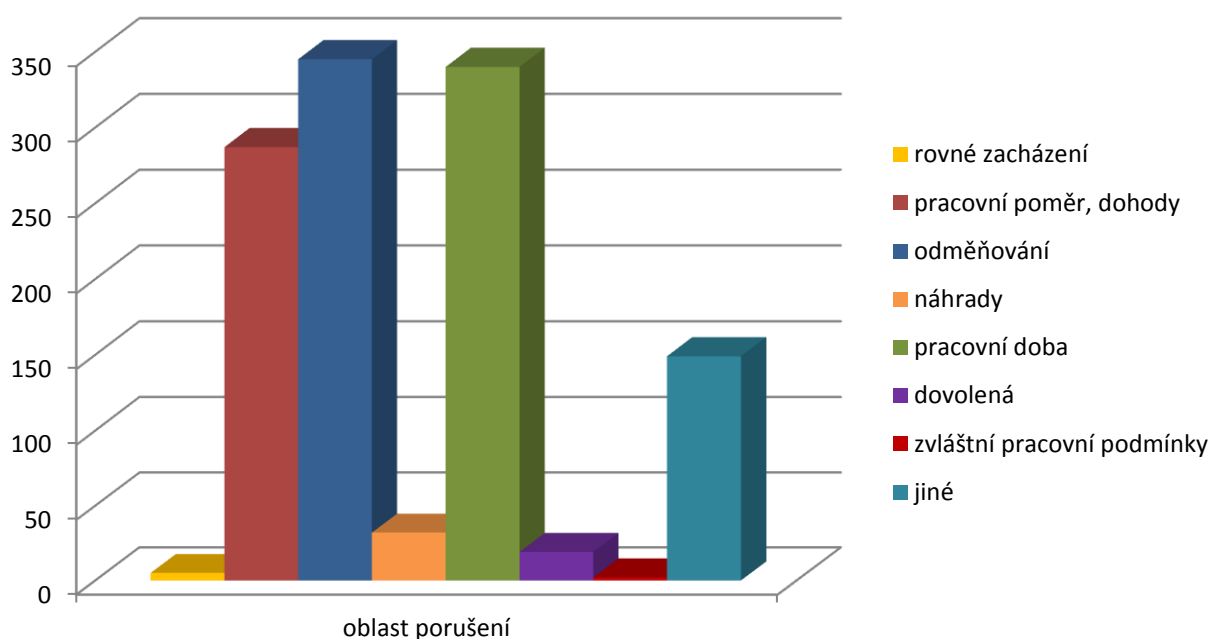
- Zaměstnavatelé, jejichž provozní doba zasahuje do víkendu a noční doby v Plzeňském a Karlovarském kraji,
- Lékárny autobazary v Karlovarském a Plzeňském kraji,
- Hotely v Karlovarském a Plzeňském kraji,
- Zaměstnavatelé s celotýdenním provozem (především čerpací stanice a večerky) v Ústeckém a Libereckém kraji,
- Maloobchody mimo potravin v Ústeckém a Libereckém kraji,
- Školy se zaměřením na evidenci pracovní doby v Ústeckém a Libereckém kraji,
- Restaurace, bary, herny, hospody aj. v Ústeckém a Libereckém kraji,
- Sociální služby v Královéhradeckém a Pardubickém kraji,
- Autoškoly v Královéhradeckém a Pardubickém kraji,
- Muzea, hrady a zámky v Královéhradeckém a Pardubickém kraji,
- Lékárny a Českou poštu v Královéhradeckém a Pardubickém,
- Stánkový prodej grilovaných kuřat v Jihomoravském a Zlínském kraji,
- Vinotéky v Jihomoravském a Zlínském kraji,
- Čistírny a prádelny v Jihomoravském a Zlínském kraji,
- Zaměstnavatelé podnikající v oblasti výroby studené kuchyně a konzervárenství v Jihomoravském a Zlínském kraji,
- Maloobchody a restaurace v Moravskoslezském a Olomouckém kraji,
- Strojírenství u malých a středních podniků v Moravskoslezském a Olomouckém kraji,
- Autoopravny v Moravskoslezském a Olomouckém kraji.

Při regionálních mimořádných kontrolních akcích bylo oblastními inspektoráty práce provedeno celkem 1 397 kontrol. Při těchto kontrolách bylo zjištěno 961 porušení pracovněprávních předpisů, kdy nejčastěji bylo zjištěno porušení na úseku odměňování, pracovní doby a pracovního poměru či dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Pokutu oblastní inspektoráty práce uložily **53** zaměstnavatelům v celkové výši **1.282.500 Kč**. Průměrně tam byla ukládána pokuta ve výši 24 000 Kč.

Vyhodnocení za všechny provedené kontrolní akce podle
kategorie zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců
(dle vykázaní zaměstnavatelem):

Vyhodnocení za všechny provedené kontrolní akce podle oblasti
porušení:

Sankce

Všechny mimořádné kontrolní akce, tedy celorepublikové i regionální, se ukázaly jako sankčně významné. Uloženo bylo celkem **71** pokut v celkové výši **1.960.500 Kč**. V porovnání s celkovým počtem kontrol tak byla uložena pokuta každému 22. zaměstnavateli v průměrné výši 28 000 Kč. Některá správní řízení o uložení sankce ještě nebyla ukončena, neboť

kontroly probíhaly téměř až do konce roku 2013. Lze tedy očekávat, že se počty uložených pokut a jejich výše mohou ještě změnit.

	Počet kontrol	Zjištěné nedostatky	Uložené pokuty	Výše pokut
Celorepublikové MKA	153	218	18	648 000
Vybrané řetězce	66	83	10	308 000
Bezpečnostní a pátrací činnosti	87	135	8	340 000
Regionální MKA	1397	961	53	1 282 500
CELKEM	1550	1179	71	1 960 500

Závěr

V systému kontrol orgánů inspekce práce v oblasti pracovních vztahů a podmínek se potvrdilo, že takto nastavené kontrolní úkoly jsou velmi efektivní. Zvláště pak regionální mimořádné kontrolní akce na úseku pracovních vztahů a podmínek zaměřené dle specifík a potřeb v regionech jednotlivých oblastních inspektorátů práce potvrdily domněnku o důkladné znalosti

jednotlivých oblastních inspektorátů práce svých regionů. Ale na druhou stranu i celorepublikové akce vždy zaměřená na určitého zaměstnavatele či určité odvětví plní nejen preventivní osvětu v daném okruhu zaměstnavatelů.

Obchodním řetězcům celkově a zaměstnavatelům provozující bezpečnostní a pátrací činnost bude Státní úřad inspekce práce věnovat kontrolní pozornost i nadále, neboť se tradičně jedná o odvětví se zvýšeným počtem podnětů ke kontrole a se značným počtem zjištěných porušení. Stejně tak z regionálních mimořádných kontrolních akcí vystoupila odvětví, kterým se oblastní inspektoráty práce budou věnovat i nadále, neboť se potvrdila domněnka o problémech v těchto odvětvích. Ať už se problematičtějšími odvětvími zabývají orgány inspekce práce v rámci plánovaného hlavního úkolu nebo pak v rámci kontrol s využitím podnětů ke kontrole, vždy budou kontrolní činnosti věnovat patřičnou pozornost. Oproti výsledkům z uplynulých let lze také pozorovat určitý nárůst v počtu a výši uložených pokut. V oblasti pracovních vztahů a podmínek orgány inspekce práce ne vždy přistupují ihned k ukládání sankcí, pokud je ale porušení závažné, opakující se nebo se týká většího okruhu osob, je zpravidla žádoucí působit na zaměstnavatele i touto cestou.

Pro rok 2014 nebyl stanoven žádný obdobný kontrolní úkol, nicméně to nebude znamenat úbytek kontrol v daných odvětvích. Kontroly budou nadále prováděny i s využitím podnětů ke kontrole. To samozřejmě nevylučuje na základě aktuální potřeby vyhlášení mimořádné akce v průběhu roku. Tak jako jsou v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vyhlášovány tzv. kampaně, je možné v oblasti pracovních vztahů a podmínek vyhlásit mimořádné kontrolní akce. Zvláště pak v případech, kdy jejich efektivita byla tímto úkolem potvrzena.

3 KONTROLY V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

3.1 Bezpečnost práce ve stavebnictví

Náplní kontrolní činnosti ve stavebnictví bylo prověření stavu a úrovně zajišťování bezpečnosti práce u zhotovitelů staveb na staveništích, dané kontrolním seznamem. Úkol byl opět zaměřen na práce ve výškách a zemní práce, které patří k nejrizikovějším činnostem na staveništích a k činnostem s nejvyšším počtem (téměř 85 %) smrtelných pracovních úrazů v rámci kontrol šetření jejich příčin. V průběhu roku byly provedeny kontroly u **1 233** právních subjektů podnikajících ve stavebnictví. Kontroly byly prováděny na staveništích, kde pracovali současně zaměstnanci více zaměstnavatelů i podnikající fyzické osoby, které nikoho nezaměstnávaly. Dále pak kontroly byly zaměřeny na stavební organizace střední a malé velikosti. Nejčastější nedostatky byly zjištěny u způsobu zajištění zaměstnanců proti pádu z výšky, určení vhodného osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen „OOPP“) proti pádu z výšky a jeho ukotvení, nebo zajištění volných okrajů. Dále u technických konstrukcí, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu z výšky, dočasných stavebních konstrukcí – lešení. Časté byly nedostatky u pracovních postupů při zajištění výkopových prací.

Cílem úkolu bylo, kontrolou dodržování předpisů na staveništích se zaměřením na bezpečný způsob práce, působit na celkové snižování počtu pracovních úrazů na staveništích. Výběr staveb a subjektů podnikajících ve stavebnictví ke kontrolám byl prováděn v první řadě na základě oznámení o zahájení stavebních prací zaslaných zadavateli staveb na oblastní inspektorát práce (dále jen „OIP“) a výběrem malých a středních organizací, u nichž nebyla kontrola prováděna v posledních třech letech nebo byla provedena kontrola šetření těžkého nebo smrtelného pracovního úrazu v roce předcházejícím. Kontroly byly zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, dále při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, včetně všech ostatních souvisejících činností.

Kontroly byly zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, kde dochází k nejvyššímu počtu smrtelných úrazů, dále pak při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, a dalších souvisejících činností.

Kontroly se zabývaly následujícími otázkami:

- zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi tyto subjekty vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, v případech, kdy není ustanoven koordinátor bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (dále jen BOZP) na staveništi,
- zda zaměstnavatel vede dokumentaci o úrazech a vyhotovuje o nich záznamy,

- zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu osobní ochranné pracovní prostředky na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce,
- zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě),
- zda v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány,
- zda stavba, pracoviště nebo zařízení staveniště je zabezpečeno proti vstupu nepovolaných fyzických osob,
- zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách,
- zda výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny a jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zda zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce,
- zda je provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojů prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

Zhodnocení kontrolní činnosti

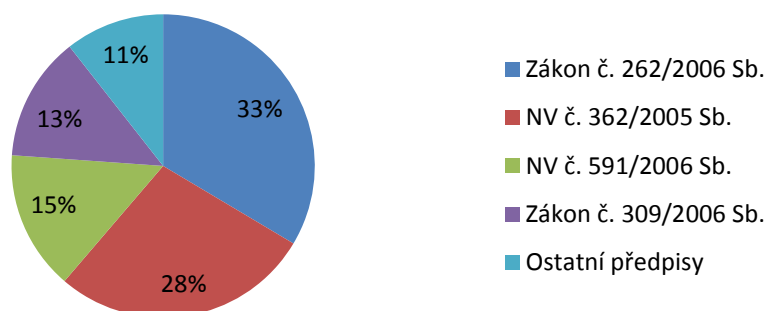
Celkem bylo provedeno 1 387 kontrol.

Tabulka 1 – Základní údaje:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	250	83	72	74	62	221	250	291	1 233
Počet kontrol	284	85	72	74	63	232	264	313	1 387
Počet zjištěných nedostatků	257	134	114	230	161	424	925	1 767	4 012

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce a nařízení vlády (dále jen „NV“) č. 362/2005 Sb., práce ve výškách.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Kontrolní část:

Vzájemná informovanost o rizicích

Téměř na každém staveništi zajišťuje realizaci stavby více zhotovitelů - zaměstnavatelů. Velká část těchto zhotovitelů zajišťuje své dodávky z větší či menší části prostřednictvím podnikajících fyzických osob (dále jen „OSVČ“), které nikoho nezaměstnávají. Na stavbách bylo prověřováno, zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi dodavatelé vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením. Vzájemná informovanost je realizována lépe u větších investičních celků, kde působí větší, renomované stavební firmy. Tam, kde působí koordinátor BOZP, dochází ke vzájemné informovanosti mezi zhotoviteli téměř vždy, i když často pouze formálně podpisem v prezenčním podpisovém archu. Na jednotlivých stavbách záleží především na odbornosti a pečlivosti koordinátora BOZP, zda budou konkrétní rizika vznikající při stavebních pracích na staveništi vyhodnocena a zda bude přijato odpovídající opatření před jejich působením k ochraně osob pracujících na staveništi. Zaměstnavatelé mívají zpracovánu často velmi obsáhlou dokumentaci hodnocení rizik a stanovena opatření před jejich působením. Na požadavek zákoníku práce (dále jen „zákoník práce“) o vzájemném informování o rizicích dle § 101 odst. 3 však odpovědné osoby (nejčastěji stavbyvedoucí) zapomínají. Zaměstnavatelé, kteří informační povinnost plní, často předávají celý soubor vyhodnocených rizik pro veškeré možné činnosti zaměstnavatele, nikoliv však konkrétní rizika pro činnost na daném staveništi (pracovišti), při níž se zaměstnanci vzájemně ohrožují. Předaná vyhodnocení rizik obvykle neobsahují důležitou část, a sice konkrétní opatření proti působení vyhledaných rizik. Tento nešvar se vyskytuje v celém spektru zaměstnavatelů od malých po velké podniky. Problematické je vzájemné seznamování s riziky u OSVČ, kterých je na staveništích většinou víc než zaměstnanců. Tato skutečnost je zejména patrná na menších staveništích s malým počtem zhotovitelů, kde jsou práce prakticky prováděny jen OSVČ.

Povinnost zaměstnavatele při pracovních úrazech

Neohlášení pracovních úrazů a nezaslání záznamu o úrazu na OIP bylo zjištěno jen výjimečně, což je srovnatelné s rokem 2011. Jednalo se zejména o nepřijetí opatření proti opakování pracovních úrazů, případně byla přijatá opatření nedostatečná, a to u malých zaměstnavatelů, kteří nemají smluvně zajištěno plnění úkolů v prevenci rizik odborně způsobilou osobou. Ve stavebnictví představují problém osoby podílející se na zhotovení stavby (včetně živnostníků), kdy pracovní úraz těchto osob nikdo neobjasní a neohlásí. Kontrola příčin vzniku úrazů, o kterých se OIP dozví s časovým odstupem zejména od Policie ČR, je pro inspektora značně obtížná a bez vstřícného přístupu ze strany Policie ČR by byla téměř neproveditelná (např. pokud je stavba dokončena a dílo předáno zadavateli).

Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik

Z dokumentace i fyzicky u zaměstnanců bylo prověřováno, zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu, zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce, osobní ochranné pracovní prostředky. Zaměstnavatelé poskytují svým zaměstnancům OOPP, avšak nevedou o poskytování žádný záznam. Nežádka jsou vydávány OOPP na základě zvyklostí nebo momentální potřeby, nikoliv podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Seznamy poskytovaných OOPP nebývají zpracovány pro všechny pracovní pozice, které se u zaměstnavatele vyskytují. U poskytování OOPP byly zjištěny nedostatky při přidělování prostředků osobní ochrany proti pádu z výšky. Jde o fyzické nepřijetí těchto prostředků OOPP, i když na základě vyhodnocení rizik provedeného zaměstnavatelem je má mít zaměstnanec trvale k dispozici. Prostředky jsou přiděleny a převzaty vedoucími pracovníky subjektů, ale jejich výdej na stavbách zaměstnancům není prokazatelný. Dalším problémem je nevyhodnocení rizik před zahájením prací a následné nepřidělení OOPP. V těchto případech zaměstnavatel spoléhá na to, že mistr na staveništi případné riziko vyhodnotí sám a potřebný prostředek OOPP následně zajistí.

Ochrana proti pádu z výšky

Inspektoři v rámci kontrol zjišťovali, zda a jak zaměstnavatel zajistil provedení ochrany zaměstnanců proti pádu z výšky (do hloubky, propadnutí, sklouznutí nebo jejich bezpečnému zachycení) prostředky kolektivní ochrany nebo prostředky osobní ochrany. Kolektivní ochrana je problematickým místem u provádění hrubých staveb a montáže prefabrikovaných konstrukcí, kdy není dostatečné zajištění volných okrajů podlah, výtahových šachet, schodišť technickou ochrannou konstrukcí proti pádu. Často dochází k nezajišťování nebezpečných otvorů v podlahách nebo jiných plochách proti pádu osob. Co se zajištění prací na střešních konstrukcích týká, je tento problém u profesí, jako jsou tesař, pokrývač či klempíř. U těchto prací, které ve většině případů provádí OSVČ, není zajištění ochrany proti pádu použito vůbec nebo nedostatečně, použitím nevhodných prostředků osobního zajištění. OSVČ nemají pro zřizování technických konstrukcí kolektivní ochrany potřebné podmínky a prostředky (pořízení a montáž je pro ně nákladná). Velmi často používají OOPP proti pádu, které jim neumožňují bezpečný pohyb ve výšce.

Přidělení OOPP proti pádu, určení místa ukotvení a jejich kontrola

Při pracích ve výškách zaměstnavatelé nevěnují dostatečnou pozornost výběru vhodného systému ochrany proti pádu z výšky pomocí OOPP. Zaměstnavatelé poskytují OOPP pro osobní zajištění pro práci ve výškách, které nesplňují stanovené technické požadavky na osobní ochranné prostředky a prostředky osobního zajištění nejsou pravidelně prohlíženy a zkoušeny. Mnohdy zaměstnanci pro tuto činnost nebyli vyškoleni a rovněž nebyli seznámeni s návodem výrobce na jejich používání při předpokládaných činnostech, zejména pak s vyprošťovacími postupy při mimořádných událostech. Nerespektují omezující podmínky a rizika používání prostředků osobního zajištění. Proto jsou tyto prostředky zaměstnanci nekvalifikovaně používány, neodpovídají povaze prováděných prací ve výškách, nezajišťují plnou ochranu a neumožňují bezpečný pohyb na pracovišti ve výškách. Problémem je určení kotevních bodů pro ukotvení prostředků OOPP pro práci ve výšce. Kotevní místa nejsou určována před zahájením prováděných prací (např. v technologickém postupu, v plánu BOZP, zápisem do stavebního deníku). V praxi je velmi často ponecháno na pracovnících, ať si kotevní body určí sami před samotným výkonem práce, ačkoliv k tomu nemají dostatečnou způsobilost, případně nejsou k určení pověřeni.

Zajištění staveb

Nedostatky při zajišťování stavenišť proti vstupu nepovolaných fyzických osob byly typické pro stavby menšího rozsahu (rodinné domy, revitalizace bytových domů, opravy provozních objektů). U velkých staveb nejsou v tomto ohledu zjišťovány zásadní nedostatky. U liniových staveb prováděných na veřejném prostranství je často zjišťovaným nedostatkem nahrazování ohrazení výkopů plastovými fóliemi, které nesplňují požadavky.

Bezpečnostní požadavky na technické konstrukce – lešení

Provedení dočasné stavební konstrukce na staveništi velmi často neodpovídá průvodní dokumentaci a návodům na montáž. Lešení jako dočasná stavební konstrukce nebyla předána a převzata do užívání. Tento problém se vyskytuje zvláště na stavbách prováděných drobnými zhotoviteli a u OSVČ, kteří si ve velké míře dočasné stavební konstrukce montují sami. K nedostatkům, které byly zjištěny, patří nesouvislé pokrytí pracovních podlah jednotlivých pater lešení podlázkami nebo podlahovými dílci chybějící nebo nedostatečné zajištění volných okrajů pracovních podlah zábradlím, chybějící zarážky u podlah a u trubkového lešení nepoužívání roznášecích ocelových nánožek při zakládání na volném terénu, nebo je lešení postaveno bez projektové dokumentace, případně bez návodu na montáž a používání. Dalším nedostatkem je předání lešení do užívání, kdy je předložen zápis potvrzující úplné dokončení a vybavení dočasné stavební konstrukce, avšak kontrolou na stavbě je zjištěn zcela jiný stav konstrukce.

Zajištění prostoru pod prací ve výškách

Zajištění prostoru pod prací ve výškách úzce souvisí se zajištěním staveniště a má na dodržování bezpečnostních předpisů při stavebních činnostech značný vliv, zvláště pokud se jedná o staveniště či stavební práce na veřejných prostranstvích nebo v prostorách, které k nim přiléhají, což bylo také častým porušením u těchto druhů stavenišť. Zejména při provádění krátkodobých prací na střeších, při rekonstrukcích balkonů a lodžií a při práci

z lešení a pracovních plošin nejsou dodržována ochranná pásma, nebo není zajištěn prostor pod prací ve výšce. Zaměstnanci i fyzické osoby se často pohybují pod nebezpečnou prací ve výškách zejména v případech, kdy jsou stavební práce prováděny na veřejných prostranstvích, kde je možnost záboru větší veřejné plochy omezena nebo zakázána.

Zajištění výkopů a stěn výkopů a provedení bezpečných sestupů a výstupů

Nedostatečné zajištění svislých stěn výkopů stavebních rýh a jam proti sesutí byly zjišťovány u zhotovitelů, kteří prováděli výkopy u liniových staveb. Zhotovitelé stěny zajišťují pouze rozepřenými prkny od sebe vzdálenými cca 1 m, v lepším případě jsou prkna nahrazena ocelovými štětovnicemi. Takto zajištěné stěny výkopu představují pro zaměstnance, pracujících ve výkopech, velké riziko, neboť při stavbách v zastavěných územích v blízkosti komunikací dochází k otřesům, které mohou způsobit utržení stěny výkopu. Při výkopu hloubek nad 2 m je věnována větší pozornost zabezpečení stěn a jsou běžně používány velmi rozšířené ocelové pažící boxy. Nedostatky byly zjišťovány v technologii a pracovních postupech vlastního používání pažení stěn výkopů a pažících boxů, jejich předčasném vytažení před provedením obsypu kanalizace nebo inženýrských sítí. Ačkoliv je způsob zajištění stěn mnohdy stanoven i v projektové dokumentaci, ochrana zaměstnanců bývá podceňována a zaměstnavatelé si takto svým způsobem zjednodušují práci s předpokladem, že během odtěžení zeminy k jejímu sesutí a ke zranění zaměstnanců nedojde. Mezi zjištěnými nedostatky bylo zatěžování okrajů výkopů zeminou a stavebním materiálem, chybějící nebo nedostatečně provedený přechod přes výkop, nezajištění vlastního výkopu ohrazením, zábradlím nebo zábranou.

Bezpečný provoz a používání strojů na staveništi

Během kontrol bylo zjištěno, že u drobné mechanizace je zanedbáváno seznámení zaměstnanců s obsluhou těchto strojů a seznamování s místními pracovními podmínkami na daném staveništi. Toto bývá často nahrazováno pouhým předáním staveniště. Zjištěné nedostatky – chybějící ochranná zařízení, používání vrátků a stavebních výtahů bez zápisu o předání do užívání a nedostatečná dokumentace zařízení.

Manipulace s materiálem

V dané oblasti se inspektoři oblastního inspektorátu práce setkávali s vázacími prostředky, které nebyly pravidelně kontrolovány a byly používány, přestože vykazovaly zjevné poškození a to zejména jejich nevhodné uložení a skladování.

Výchozí revize prozatímního elektrického zařízení

Závadou u těchto dočasných elektrických zařízení na staveništi byla platnost revizních zpráv. Velmi často se vyskytuje nedostatečné zajištění rozvaděčů proti dotyku živých částí. Pohyblivé příводы jsou často nevhodně vedeny po komunikacích, přejížděny, není vyvěšena jejich ochrana před poškozením.

Sankce

V rámci kontrol vyplývajících z tohoto hlavního úkolu uložili za správní delikty inspektoři OIP celkem **176** pokut o celkové výši **4.274.000 Kč**.

Závěr

Údaje, které poskytly výsledky tohoto hlavního úkolu, potvrzují, že staveniště je stále jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika z různých odvětví. U menších subjektů a OSVČ, které přebírají staveniště od hlavních zhotovitelů nebo velkých stavebních firem, nejsou úkoly v prevenci rizik dostatečně plněny. Tyto subjekty nemají zaveden systém vyhledávání rizik a vnitřních kontrol BOZP na staveništi. Podnikající fyzické osoby, které vykonávají nebezpečné práce, jako jsou práce ve výškách při montáži a demontáži dočasných stavebních konstrukcí, práce tesařské, klempířské a pokrývačské, berou jakoukoliv práci bez ohledu na rizika, kterým jsou vystaveni. Nebezpečí vnímají jako zbytečně zdržující faktor. Na úroveň zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zhotovitele, mají vliv podmínky stanovené zadavatelem, které se odráží v termínech na provedení prací, cenou zakázky a dalšími vlivy odrážejícími se v nedostatku kvalifikovaných pracovníků i za cenu nedodržení samotných technologických postupu stavby. V těchto případech by se měla příznivě projevovat činnost koordinátorů BOZP. Úroveň činnosti a odbornosti koordinátorů (často tuto činnost souběžně provádí technický dozor investora) na stavbách je velmi rozdílná. Ve vztahu ke stále většímu tlaku na co nejnížší investiční náklady zadavatelů staveb je přítomnost koordinátora BOZP na stavbě pouze občasná a formální. Tyto závěry vyplývají i z kontrol šetření pracovních úrazů na staveništích, kde ve většině případů buď koordinátor BOZP vůbec nebyl určen nebo jeho činnost byla občasná, nedostatečná a neodborná. Většině případů zjištěných porušení BOZP při kontrolách na stavbách bylo možné předejít především důslednější kontrolou pracovišť a stavenišť vedoucími a odpovědnými pracovníky jednotlivých zhotovitelů, především jejich spoluprací s odborně způsobilými osobami působícími v oblasti prevence rizik a koordinátory BOZP na staveništích. Činnost koordinátorů by měla výraznou měrou přispět ke zvýšení úrovně BOZP na staveništích. Lze konstatovat v porovnání s předcházejícím obdobím, že došlo k určitému zlepšení úrovně výkonu koordinátorů na stavbě, a to i z hlediska zpracovaných plánů BOZP.

3.2 Kontrola zaměstnavatelů s vozovým parkem

Loňské kontroly prokázaly, že úkol zvolený se širším a blíže nespecifikovaným zadáním umožnil provádět kontrolu i u těch zaměstnavatelů, kteří nejsou dopravci s koncesí, ale mají vlastní vozový park. Tato skupina zaměstnavatelů v dopravě byla dlouho opomíjenou skupinou, neboť zadání hlavního úkolu omezovalo výběr dopravců, buď na kamionovou, nebo autobusovou dopravu, ale vždy to byli dopravci s udělenou koncesí. V současné podobě úkol umožňuje zahrnout všechny zaměstnavatele, kteří mají vozový park, ale současně nevylučuje do kontrolních akcí zahrnout i dopravce s koncesí. Výběr subjektů byl proveden

v souladu se zadáním úkolu podle předem sestaveného plánu kontrolní činnosti a v průběhu roku byl průběžně aktualizován a doplňován a to především o firmy, na které byl podán podnět. U těchto subjektů byla kontrola zaměřena na obsah podnětu, a jelikož se většinou jednalo o firmy, kde ještě nebyla ze strany oblastního inspektorátu práce v minulých letech kontrola, provedla se zároveň kontrola dle zadání tohoto úkolu. Zejména u nově vzniklých subjektů bylo při prováděných kontrolách poskytováno poradenství, neboť předchozí kontroly prokázaly, že zejména tyto subjekty nemají často v těchto otázkách dostatečné znalosti a nemohou posoudit úroveň externích poskytovatelů služeb v oblasti BOZP, nebo doporučení externích bezpečnostních techniků obcházejí, protože jim připadají příliš nákladná.

Provedenými kontrolami se inspekce práce připojila k naplňování cílů „Národní strategie bezpečnosti silničního provozu“ a současně byla kontrolami ověřena stávající úroveň v kontrolovaných subjektech při dodržování BOZP při provozování dopravy.

Předmětem kontroly byla kontrola minimálně 25 právních subjektů s vlastním vozovým parkem.

Předmětem kontrolní činnosti byla:

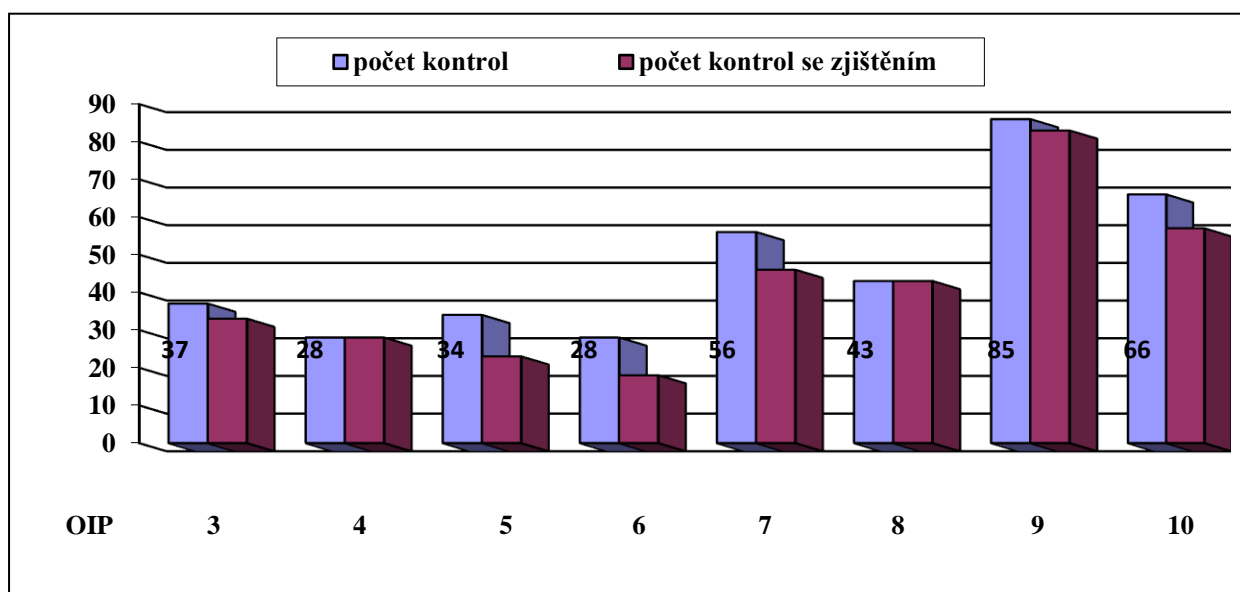
- obecná prevence rizik - vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu, povinností zaměstnavatele zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením,
- zdravotní způsobilost - (s ohledem na práci v noci),
- pracovní postupy - vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu (dále jen MPBP) s ohledem na vykonávané pracovní činnosti,
- seznamování zaměstnanců s návody k použití, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě vozidel,
- dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů,
- stav techniky z pohledu BOZP.

Při plnění tohoto celorepublikového úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno **377** kontrol u **371** subjektů (výběr byl proveden na základě místních znalostí regionu, nebo zaměstnavatel vykazoval nepříznivý vývoj pracovní úrazovosti, nebo na zaměstnavatele-dopravce byl podáván podnět pro porušování nároků zaměstnanců, anebo šlo o nově vzniklý subjekt, kde kontrola doposud ještě nebyla provedena). Při těchto kontrolách bylo zjištěno **1 428** porušení právních předpisů ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci při provozování dopravy. V 12,4 % případů nebyly kontrolou zjištěny žádné nedostatky. Tento počet se oproti loňskému roku zvýšil, z 33 na 46 kontrolovaných subjektů.

Graf 1 poskytuje základní informace k celorepublikovému úkolu v dopravě, kde v prvním sloupci je uveden počet kontrol, ve druhém sloupci počet kontrol se zjištěnými závadami. Všechny oblastní inspektoráty práce splnily požadavek provést alespoň 25 kontrol na inspektora příslušné odbornosti

Graf 1 - Počet provedených kontrol

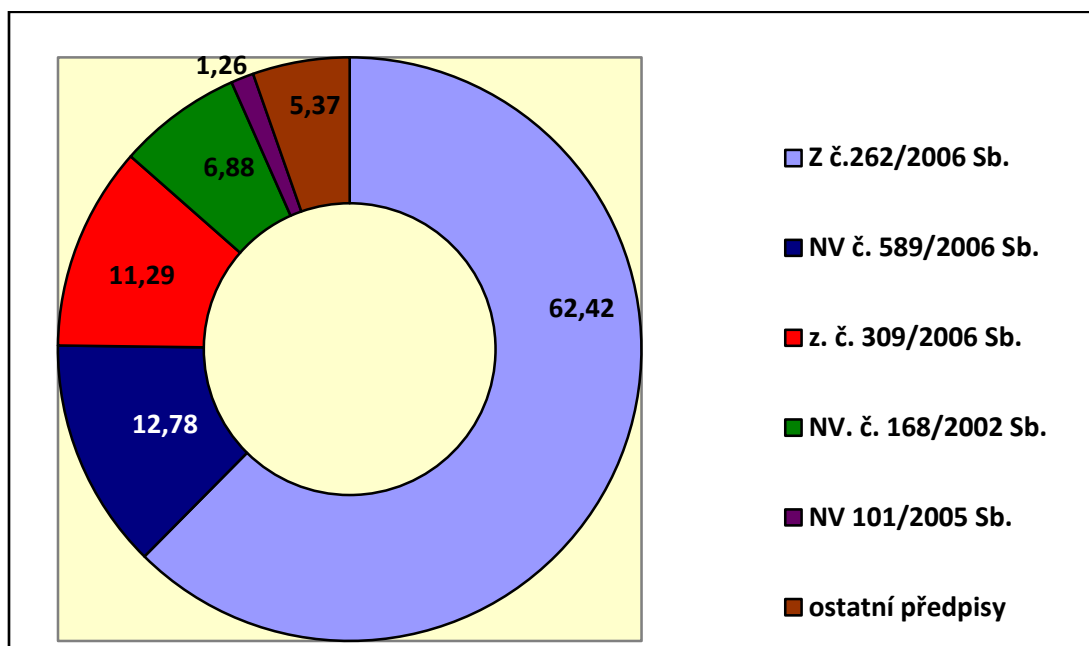
Při hodnocení kontrolní činnosti s ohledem na porušování předpisů, ve vztahu ke kontrolním objektům, byl nejčastěji zjišťovaným nedostatkem problém v řízení péče v oblasti bezpečnosti práce, kde v praxi šlo o nevyhledaná nebo nedostatečně vyhledaná rizika při práci, neseznámení zaměstnanců s riziky přímo vykonávané práce a již opakované nedostatky v oblasti školení – zaměstnavatel nevede dokumentaci o školení, nebo v osnově školení jsou již zastaralé právní předpisy. Tabulka 1 obsahuje zjištěné nedostatky v členění dle kontrolních objektů.

Po nedostacích v oblasti **řízení péče v oblasti bezpečnosti práce** byl největší počet nedostatků zjištěn ve vztahu **k pracovní době v dopravě**, následován zjištěnými nedostatky při **provozu a údržbě silničních vozidel**.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byl **zákoník práce**. Dalším předpisem bylo **nařízení vlády 589/2006 Sb.**, kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku v dopravě, následován **zákonem č. 309/2006 Sb.**, o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Jako čtvrtým nejčastěji porušovaným předpisem bylo **nařízení vlády 168/2002 Sb.**, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky. Zastoupení použitých předpisů odpovídá záměru stanoveným tímto úkolem.

Z následujícího grafu je zřejmé procentuální zastoupení porušených právních předpisů.

Graf 2 - Zastoupení zjištěných porušení právních předpisů v %:

V rámci zákoníku práce bylo, jako nejčastější porušení, nově zaznamenáno porušení ustanovení týkající se povinnosti zaměstnavatele vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a **přijímat opatření k předcházení rizikům**. Porušení bylo zjištěno u 117 subjektů (32 % kontrolovaných subjektů). Následovalo porušení, kdy zaměstnavatel nesmí připustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Oproti loňskému roku lze konstatovat, že v této oblasti došlo k výraznému poklesu počtu porušení. Z loňských zjištěných 43 % kontrolovaných subjektů bylo zjištěno pouze u 25 % kontrolovaných subjektů. Až na třetím místě bylo jindy nejčastější porušení povinnosti, **vést evidenci pracovní doby** v rozsahu a členění stanoveném zákoníkem práce (zjištěno u 93 kontrolovaných subjektů, což představuje 25 % kontrolovaných subjektů, což je podstatný pokles, neboť v loňském roce se tento nedostatek vyskytoval u 162 kontrolovaných subjektů, což představovalo 49 % kontrolovaných subjektů). Dá se předpokládat, že cílené a opakované zaměření se na tento požadavek zákoníku práce, se dostalo do podvědomí zaměstnavatelů a přestože evidence pracovní doby v dopravě je záležitostí administrativně náročnou, daří se jeho dodržování postupně prosazovat.

Vybraná porušení ustanovení zákoníku práce s vysokým počtem výskytu jsou uvedena v následující tabulce č. 2, se srovnatelným porušením v předchozím kontrolovaném období. Z výsledků je patrné, že v kontrolovaných případech došlo k mírnému zlepšení až na povinnost zaměstnavatele vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a přijímat opatření k předcházení rizikům. Tato skutečnost může být ovlivněna zaměřením úkolu, kdy obecná prevence rizik byla jedním z hlavních kontrolních bodů pro letošní rok.

Při hodnocení kontrolní činnosti z hlediska zadání bylo zjištěno:

Obecná prevence rizik

Vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinností zaměstnavatele zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením. Kontrolami byly zjištěny nedostatky:

- zaměstnavatel nevyhledává rizika (30 subjektů), o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních nevede dokumentaci (21 subjektů). V některých případech byla inspektorům předložena vzorová varianta vypracovaná osobou odborně způsobilou v prevenci rizik, avšak chyběla opatření pro konkrétní pracovní podmínky,
- po vyhledání rizik, není vypracován seznam pro poskytování OOPP včetně průkazné evidence přidělení OOPP (36 subjektů), v některých případech OOPP nebyly poskytnuty vůbec,
- neseznámení s kategorizací prací (neboť ta není provedena),
- termín provedení vstupního školení, je zajišťován až po nástupu do práce, většinou až v průběhu prvního měsíce,
- zaměstnavatelé nezajišťují školení BOZP, které se vztahuje k vykonávané práci a ke konkrétním rizikům na pracovišti, na kterém je práce vykonávána (79 subjektů), nebo o něm zaměstnavatelé nevedou dokumentaci (60 subjektů), v některých z těchto případů je školení zajištěno jednou větou v pracovní smlouvě: “zaměstnanci byli seznámeni s BOZP“.

Zdravotní způsobilost

S ohledem na novinky zdravotní způsobilosti dle zákona č. 373/2011Sb., o specifických zdravotních službách. Zaměstnavatelé často předkládali zdravotní posudky, které si řidiči přinesli od předchozího zaměstnavatele. Při prokazování zdravotní způsobilosti ze strany zaměstnavatelů byly i nadále zjišťovány přetrvávající nedostatky, zejména v obsahu a náležitostech dokladu, kterým je prokazována zdravotní způsobilost řidičů. Při kontrolách inspektoři vyžadovali doklady, které musí odpovídat požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel, doplněnou požadavky vyhlášky č. 72/2011 Sb. Zdravotní způsobilost zaměstnanců pro práci v noci nepředložilo 44 (12 %) kontrolovaných subjektů.

Pracovní postupy

Vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu s ohledem na vykonávané pracovní činnosti. Seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě.

Kontrolami bylo zjištěno:

- subjekty, které mají zpracován místní provozní bezpečnostní předpis (dále jen „MPBP“) pro dopravu, převážně v tomto předpisu pouze opakují známé požadavky platných předpisů, ale neupravují problematiku předpisy neupravenou. MPBP by měl zpřesňovat požadavky předpisů na konkrétní provozní podmínky pracovišť. Je žádoucí, aby zaměstnavatel stanovil pravidla chování řidičů, i dalších osob, ve všech objektech provozovny (sklady, skládky, výrobní haly apod.). V MPBP má zaměstnavatel také povinnost stanovit pracovní postupy pro specifické činnosti jako jsou opravy a kontroly dopravních prostředků, ale také řešení bezpečných pracovních postupů pro běžnou denní obsluhu a údržbu vozidel.

Tabulka 3 - Vybraná porušení týkající se MPBP:

Zjištěný nedostatek	Počet porušení	
	v r 2013	v r 2012
zaměstnavatel nemá zpracován MPBP (NV 168/2002 Sb.)	32	14
dochází k ohrožení zaměstnanců dopravou na pracovišti (z. č. 309/2006 Sb.)	43	28

- subjekty, které nemají zpracován MPBP pro oblast bezpečné práce při obsluze, údržbě, kontrole nebo odstraňování poruch vozidel, se často hájí tím, že vozidla neopravují a opravy mají zajištěny dodavatelsky. Avšak minimální údržbu, jako účastník silničního provozu, provádí každý řidič nákladního vozidla (řidičům je uloženo v § 5 odst. 1 písm. e) zákona č. 361/2000 Sb. odstranit na místě závadu, zjistí-li během jízdy, že vozidlo nebo náklad nesplňuje stanovené podmínky) a při zjišťování poruchy vozidla se pohybují na vozovce pod vozidlem nebo na vozidle.

Návody k obsluze

Situace se znatelně zlepšila v oblasti seznamování řidičů s návody k obsluze vozidel, kdy tuto povinnost seznámení s návody zaměstnavatelé již dokládají. Ještě přetrvává nedostatek seznámení s návody k obsluze přípojných vozidel (návěsů a přívěsů), kdy praxe ukazuje, že hrozí rizika při připojování nebo odpojování vozidel a také při jejich obsluze (bezpečnostní pokyny při obsluze zdvihacích náprav, regulace tlaku vzduchu v pérování v souvislosti s nastavením výšky ložné plochy nad zemí, správné použití ovladače parkovacích brzdy, blokování řídicí nápravy apod.)

Dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů

Inspektoři při kontrolní činnosti zaznamenali nedodržení požadavku na délku nepřetržitého odpočinku mezi směnami a nedodržení maximálně přípustné délky směny. Ubylo nedostatků v souvislosti s nedodržením bezpečnostní přestávky. Zaměstnavatele řidičů nad 3,5 t organizují jejich práci v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb., v návaznosti na nařízení ES 561/2006 a pomocníky v tomto směru jsou digitální tachografy, které řidiče upozorní na povinnost zařadit bezpečnostní přestávku. U řidičů vozidel do 3,5 t je tato bezpečnostní

přestávka formální záležitostí, neboť její skutečné dodržení není žádným způsobem během jízdy zaznamenáno a v cílové stanici je tato povinnost administrativně dovyplněna do denní evidence o době řízení dopravního prostředku a o čerpání bezpečnostních přestávek.

Tabulka 4 - Přehled zjištěných nedostatků specifických pro dopravu:

Zjištěný nedostatek	Počet subjektů v r 2013	Počet porušení v r 2013
neposkytování bezpečnostní přestávky	74	81
nedodržení odpočinku mezi směnami	36	50
nedodržení délky směny	49	62

Požadavky na odpovídající délku odpočinku mezi směnami nebyly dodrženy u 10 % kontrolovaných subjektů, délku směny nedodrželo 13,2 % kontrolovaných subjektů. Snižující trend v těchto nedostatecích lze pravděpodobně přičíst osvětové činnosti inspektorů při prvotních kontrolách nově vzniklých subjektů, a také dlouhodobé spolupráci s Česmad Bohemia, která provádí pravidelné školení svých registrovaných řidičů a konzultuje správnou praxi s inspektoráty práce.

V souvislosti s režimem práce je třeba opětovně vzpomenout povinnost zaměstnavatele, písemně potvrdit řidiči dobu, kdy neřídil vozidlo spadající do působnosti ES 561/2006 z důvodu čerpání řádné dovolené, nemoci, čerpání odpočinku nebo řízení vozidla vyňaté z působnosti nařízení ES 561/2006. Tyto písemné dokumenty dokládající činnost řidiče musí být vyplněny zaměstnavatelem před jízdou a musí odpovídat skutečnosti. Opět musíme konstatovat, že při kontrole bylo inspektory zjištěno, že tyto v mnoha případech nesouhlasí s evidencí přítomností zaměstnanců na pracovišti a jejich pracovní dobou.

Stav techniky z pohledu BOZP - zaměstnavatele pravidelně nekontrolovali úroveň BOZP, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a nevyžadovali dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (43 subjektů, což je 11, 6 %).

Sankce

Sankční postihy naplňovaly oblastní inspektoráty práce v souladu s příslušnými ustanoveními zákona. Dopravcům bylo uloženo celkem **48** pokut v celkové výši **3.766.000 Kč**. V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání objektů, pracovišť, resp. k zákazu práce přesčas či práce v noci. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Navržená opatření oblastních inspektorátů k odstranění rizik se týkala zejména:

- doplnění pracovních smluv v souladu s ustanovením § 37 zákoníku práce,

- doplnění místního provozního bezpečnostního předpisu o postupy a operace prováděné na pracovištích,
- doporučením, aby potvrzení o zdravotní způsobilosti řidičů odpovídalo požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., resp. přílohy vyhlášky č. 72/2011 Sb.,
- zavedením evidence odpracované pracovní doby v souladu s požadavky zákoníku práce,
- zlepšení znalostí řidičů v obsluze tachografů,
- aktualizování a doplnění osnov školení.

Závěr

Svojí náročností patří silniční doprava k přetrvávajícím nejrizikovějším oblastem lidské činnosti s následnými újmami na zdraví, ale i se smrtelnými úrazy osob, ke kterým dochází v souvislosti s provozem, údržbou a opravami silničních vozidel. Při nedodržování bezpečnostních předpisů zaměstnavateli a samotnými řidiči je navíc ohrožena bezpečnost ostatních účastníků silničního provozu.

Současný úkol byl zaměřen na všechny zaměstnavatele, kteří při své činnosti využívají vozový park. Předmětem kontrolní činnosti byl systém obecné prevence, to znamená organizování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímání opatření k předcházení rizikům, seznamování zaměstnanců s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě, ověřování odborné a zdravotní způsobilosti zaměstnanců a organizování a dodržování pracovního režimu řidičů. Snahou bylo preventivně působit na kontrolované subjekty ve smyslu zajištění bezpečnosti provozu v silniční dopravě a bezpečné práce řidičů.

Přínosem provedených kontrol bylo fyzické vyhledání závad a možnost konzultace zaměstnavatele s inspektorem v průběhu kontroly, ale i nad závěry kontroly a nad způsobem odstranění závad. Zaměstnavatelé byli upozorňováni na plnění povinností souvisejících s provozováním dopravy a vycházejících z české legislativy. Zaměstnavatelé v dopravě si přivykli dbát na dodržování sociálních předpisů stanovených v evropských nařízeních, které na silnicích kontrolují a sankcionují orgány státního odborného dozoru. Odmítají akceptovat, že kromě těchto předpisů musí ještě současně dodržovat i předpisy české legislativy, a to zákoník práce a související předpisy, nařízení vlády č. 589/2006 Sb., a nařízení vlády č. 168/2002 Sb., o jehož existenci nemají někdy ani ponětí. Plnění těchto povinností by mělo vést k zodpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví zaměstnanců.

Základní cíl úkolu - ověřit stav bezpečnosti práce při provozování dopravy byl splněn a zjištěné poznatky ukázaly zaměstnavatelům-dopravcům oblasti, kde musí být přijata opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. Lze konstatovat, že v oblasti dopravy dochází k mírnému zlepšení znalostí zaměstnavatelů na požadavky bezpečné práce, jak dokazují výsledky kontrol.

Jednoznačně pozitivně lze hodnotit i tu skutečnost, že pozvolna narůstá počet subjektů, kde kontrola nezjistila žádná závažná pochybení. Tuto situaci lze přičíst na vrub poradenské činnosti Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce, která je zaměstnavatelům poskytována a pozitivně ji přijímají a vítají.

3.3 Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích a v dalších vybraných podnicích s počtem zaměstnanců 250 a více

Velký počet podnikatelských subjektů v České republice spadá z hlediska počtu zaměstnanců do kategorie malých a středních podniků. Každý rok z nich určitý počet zaniká a naopak nově vznikají jiné podniky. Z historie provádění kontrol vyplývá, že z hlediska prevence předcházení vzniku pracovních úrazů a nemocí z povolání je důležité, aby kontrola u nově vzniklých podniků proběhla po zahájení jejich činnosti co nejdříve. Z těchto výše uvedených důvodů byly kontroly směřovány do těch oborů ekonomických činností, kde lze předpokládat vyšší potencionální ohrožení zaměstnanců a kde je nutné zaměstnavatele vést k dlouhodobé péči o zajišťování oblasti bezpečnosti práce, vytváření vhodných pracovních podmínek a požadovaných pracovně právních vztahů. Jedná se hlavně o činnosti, u kterých dlouhodobě dochází ke zvýšené pracovní úrazovosti. Dále pak u podniků, na které OIP obdržel podněty na neplnění povinností vyplývajících ze závazných předpisů pro oblast bezpečnosti práce a u podniků, u kterých došlo ke vzniku smrtelných pracovních úrazů nebo úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než pět dní. Praxe ukazuje, že z hlediska prevence je také žádoucí, aby kontroly byly provedeny i u podniků s větším počtem zaměstnanců (nad 249 - velkých podniků), proto byly vybrány ke kontrolám i tyto podniky.

Cílem úkolu bylo vykonat preventivní kontroly u nově vzniklých podniků a také u problémových podniků, u nichž doposud nebyla provedena kontrola zaměřená na oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Kontrolami vyvodit potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci pracovní úrazovosti. Cílem úkolu nebylo jen zjištění skutečného stavu zajišťování prevence v oblasti bezpečnosti práce a uložení opatření k odstranění zjištěných nedostatků, ale také poskytování informací a poradenství týkající se této oblasti pracovních vztahů a podmínek.

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány:

- subjekty v kategorii 1 – 249 zaměstnanců, ve vybraných podnicích s větším počtem zaměstnanců a to přednostně subjekty, u kterých inspekce práce žádnou kontrolu v předcházejícím období neprovedla nebo od poslední kontroly uplynulo více jak 5 let, a subjekty, u kterých při předešlé kontrole byly zjištěny závažné nedostatky,
- subjekty s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti a subjekty s opakovanými podněty na neplnění povinností v oblasti BOZP,

- subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob, a to především subjekty činné v oborech: výroba nábytku, výroba potravin a nápojů, textilní průmysl, výroba papíru a výrobků z papíru, výroba chemických látek a přípravků, výroba pryžových a plastových výrobků, výroba skla a skleněných výrobků, výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, výroba železa, oceli, feroslitin, plochých výrobků a tváření za tepla, slévárnictví, strojírenský průmysl,
- další obory ekonomických činností si OIP zařadily s ohledem na stav a vývoj BOZP v jeho územní působnosti. Do plnění úkolu nebyly zařazovány subjekty podnikající ve stavebnictví, zemědělství, lesnictví, školství a v dalších oborech, které mají samostatný úkol.

Kontroly byly prováděny ve dvou částech – tzv. administrativní kontrola a vlastní kontrola na konkrétně vybraných pracovištích kontrolovaného subjektu.

Administrativní kontroly byly zaměřeny především na vedení dokumentace o vyhledávání a hodnocení rizik a na přijímání a realizaci opatření k eliminaci těchto rizik. Dále se prověřovalo, jak kontrolovaný subjekt seznamuje vlastní zaměstnance s riziky, které ohrožují jejich životy a zdraví, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením, a zda zabezpečuje, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele, vykonávající práce na jeho pracovištích, obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečné práce a o přijatých opatřeních ke zdolávání mimořádných událostí jako je požár, výbuch, poskytnutí první pomoci a provedení případné evakuace zaměstnanců z ohroženého pracoviště. U strojů a technických zařízení bylo kontrolováno vedení provozní dokumentace, zejména záznamy o provedených kontrolách a revizích. V zajišťování pracovních podmínek zaměstnanců byla kontrolována pracovní doba, její evidence a dodržování přestávek na jídlo a oddech a odpočinku mezi dvěma směny a nepřetržitého odpočinku v týdnu. V oblasti poskytování individuální ochrany (poskytování OOPP) bylo kontrolováno, zda navržená OOPP jsou vhodná pro eliminaci možných rizik a vhodnost jejich používání. Rovněž bylo kontrolováno vedení předepsané evidence pracovních úrazů, zejména přijímání a realizace opatření proti jejich opakování a provádění vlastních prověrek BOZP na všech pracovištích zaměstnavatele.

Fyzické kontroly na pracovištích byly zaměřeny zejména na realizaci a dodržování opatření stanovených na základě vyhodnocení rizik a jejich dostatečnosti se zřetelem na konkrétně prováděné činnosti. Na jednotlivých pracovištích pak bylo kontrolováno, jak zaměstnavatelé svým zaměstnancům vytvářejí bezpečná a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracoviště a to jak z hlediska uspořádání, tak vybavení těchto pracovišť. Byla rovněž kontrolována a posuzována vhodnost používaných pracovních postupů z hlediska vykonávání bezpečné práce. U strojů a technických zařízení bylo kontrolováno jejich bezpečné provozování, zejména technický stav a vybavenost a funkčnost jednotlivých ochranných zařízení, jejich bezpečné ovládání, dodržování povinností stanovených v průvodní dokumentaci výrobce kontrolovaných strojů a zařízení, jak je prováděna pravidelná údržba, kontrola a revize. U obsluh kontrolovaných strojů a technických zařízení byla zjišťována jejich odbornost,

zácvik, a zda způsob obsluhy odpovídá pokynům uvedeným v návodu k obsluze. Namátkově bylo kontrolováno používání přidělených OOPP zaměstnanci při práci.

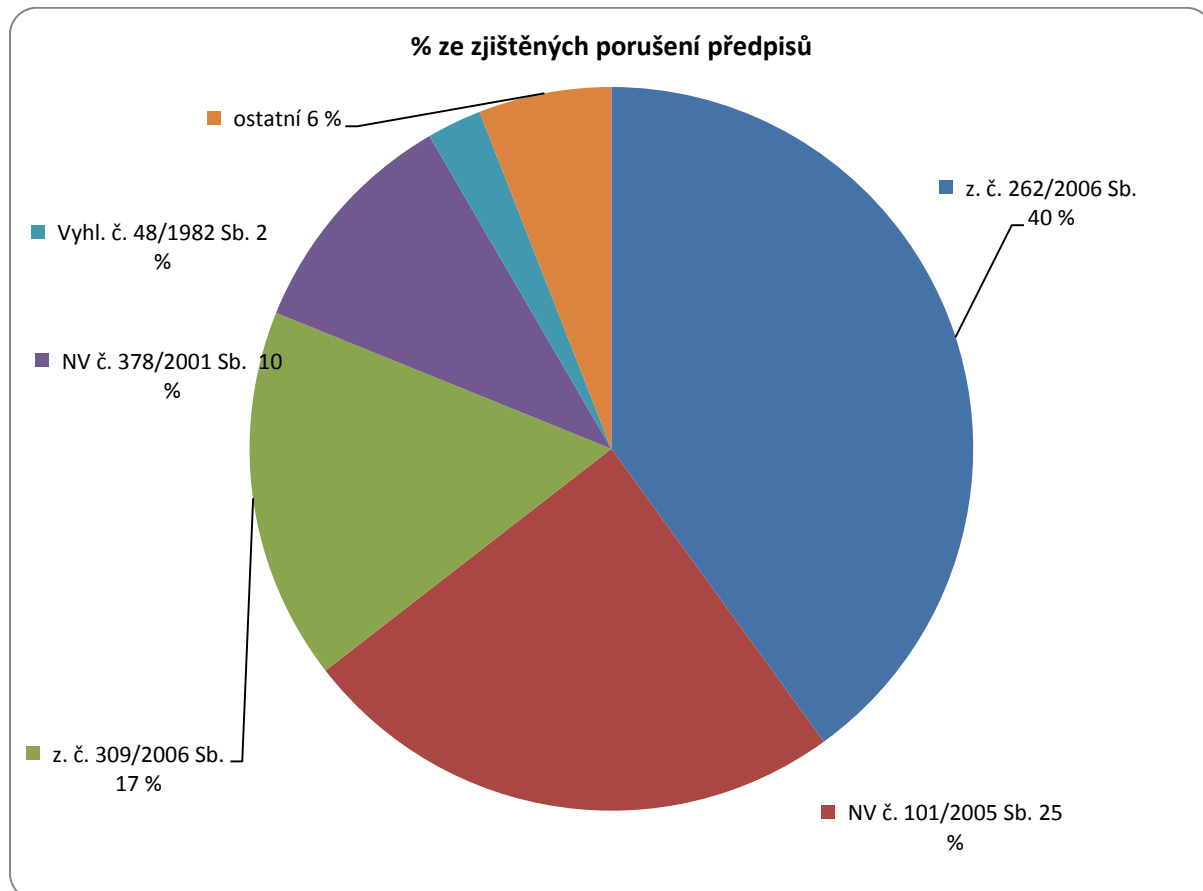
Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2013 provedeno inspektory OIP celkem 4 083 kontrol u 4 012 subjektů. Při všech kontrolách bylo zjištěno 14 343 nedostatků.

Tabulka 1 - Základní údaje

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrol. subjektů	447	386	454	482	278	550	600	815	4 012
Počet kontrol	458	387	458	493	288	570	604	825	4 083
Počet nedostatků	1 018	1 426	944	871	782	2 853	2 773	3 676	14 343
Počet opatření	727	1 298	626	608	621	2 426	2 168	3 012	11 486

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákoníku práce, dále NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Prevence rizik

Kontrolami bylo zjištěno, že zaměstnavatelé si jsou vědomi své povinnosti v otázkách prevence rizik a vedení dokumentace o vyhledávání, vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních k minimalizaci těchto rizik. Mnozí to však považují za pouhý administrativní úkon. Je zjišťováno, že dokumentace rizik je mnohdy zpracována formálně. Opatření k omezení rizik včetně přidělování osobních ochranných pracovních prostředků jsou často pouze intuitivní, vyhodnocení rizik není konkrétní a liší se od rizik skutečně se vyskytujících na pracovišti. Zjištěné nedostatky ukazují na skutečnost, že ne všichni zaměstnavatelé přistupují k problematice prevence rizik s potřebnými znalostmi problematiky a s patřičnou zodpovědností.

Školení a příprava k výkonu práce

Kontrolami bylo mnohdy zjištěno, že osnovy školení obsahují předpisy, které nemají přímou souvislost s vykonávanou prací školeného zaměstnance. Naproti tomu chybějí ve větší míře odkazy např. na návody od výrobců konkrétních používaných strojů a zařízení, místní provozní bezpečnostní předpisy, směrnice vydané kontrolovaným subjektem apod.

Pracovní doba

Celkově je možno konstatovat, že došlo ke zlepšení úrovně vedení evidence pracovní doby a doby odpočinku při práci, mezi směnami a v týdnu, a pokud byly zjišťovány ojedinělé nedostatky, byly zjištěny pouze u subjektů vzniklých v nedávné době nebo s velmi malým počtem zaměstnanců. Někteří zaměstnavatelé vedou evidenci odpracované směny jen zápisem počtu odpracovaných hodin, bez zaznamenání začátku a konce směny. V řadě případů není vedena evidence odpracované noční práce a práce přesčas, ve výjimečných případech není vedena evidence odpracovaných směn vůbec. V evidenci odpracovaných pracovních směn nejsou často zaznamenávány přestávky na jídlo a oddech, které nejsou mnohdy ani stanoveny. V některých případech bylo zjištěno, že zaměstnavatelé vedou dvojí evidenci.

Pracoviště

Kontrolou pracovišť bylo zjištěno nejvíce nedostatků v nedodržování ustanovení nařízení vlády č. 101/2005 Sb., které svým rozsahem zahrnuje nejširší oblast požadavků na pracoviště a pracovní prostředí. Zjištěné nedostatky se týkaly např. neoznačování nosností podlah a regálů, nevyhovujících manipulačních ramp. Nedostatky byly zjišťovány zejména u komunikací, ať už z pohledu poškození povrchů, jejich označování, udržování jejich stálé průchodnosti, nedostatečné šířky s ohledem na počet pohybujících se osob a provoz dopravních a manipulačních prostředků, které se na nich pohybují. Mnohdy nejsou vyčleněny dostatečné manipulační prostory pro příjem a odkládání materiálů, polotovarů a výrobků. Zjištěny byly i nedostatky v oblasti používání bezpečnostních značek a značení, kdy subjekty např. neobnovily chybějící, poškozené nebo zničené bezpečnostní značky a bezpečnostní značení.

Stroje, technická zařízení, přístroje a nářadí

I při těchto kontrolách bylo zjišťováno značné množství nedostatků. Příčiny zjištěných nedostatků je možno vidět v nedostatečně funkčním systému péče o bezpečnost při práci a péče o bezpečnost technických zařízení v rámci technické prevence rizik. Zaměstnavatelé neměli často průvodní technickou dokumentaci strojů a zařízení, v mnoha případech i u nových strojů a zařízení, obsahující návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí kontroly a revize zařízení. Časté jsou nedostatky ve vedení provozní dokumentace provozovaných strojů a zařízení, které nesplňují požadavky ustanovení nařízení vlády č. 378/2001 Sb. Při fyzických kontrolách v mnoha případech byly zjištěny nedostatky v provádění preventivních kontrol provozovaných strojů a zařízení ze strany provozovatelů z hlediska udržení jejich bezpečného provozu a tím zajištění ochrany zdraví při práci. Důsledkem toho bylo zjištění, že chybí nebo jsou nesprávně nastaveny ochranné prvky a ochranná zařízení u těchto strojů a zařízení (např. chybějí ochranné kryty, je vyřazená funkce světelných zábran nebezpečných částí strojů, je používán nevhodný a tím nebezpečný způsob ovládání zejména u tvářecích strojů apod.). U vyhrazených technických zařízení v mnoha případech zaměstnavatelé nezajišťují provádění předepsaných revizí, prohlídek a kontrol, a to zejména u elektrických zařízení. V souvislosti s provozovaným elektrickým zařízením bylo dále zjišťováno, že kontrolované subjekty nemají vypracovány protokoly o určení vnějších vlivů k zajištění bezpečného provozování elektrického zařízení v prostorách jiných než bezpečných a tím také nemají stanoveny tomu odpovídající lhůty provádění periodických revizí. Důsledkem toho je pak mnohdy nevyhovující systém technické prevence a zanedbaný, a tím i rizikový stav těchto zařízení.

Kontrola používání přidělených OOPP zaměstnanci

Nedostatky v poskytování osobních ochranných pracovních prostředků byly zjištěny jen výjimečně. Vyplývá z toho, že dnes poskytuje OOPP svým zaměstnancům téměř každý zaměstnavatel. Zjištěné nedostatky se týkaly zejména toho, že zaměstnavatel nepředložil při kontrole vypracovaný, případně aktualizovaný, seznam poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů a to podle vyhodnocení rizik, konkrétních podmínek vykonávaných prací a charakteru pracovišť. Jedná se zejména o malé zaměstnavatele, kteří OOPP nakupují podle vlastního uvážení a o jejich přidělení jednotlivým zaměstnancům mnohdy nevedou žádnou evidenci. Vlastní kontrola zaměstnanců v povinnosti používat přidělené OOPP je ze strany některých zaměstnavatelů, zejména u malých podniků s jedním až pěti zaměstnanci a u podnikajících fyzických osob, malá, možno říci že nulová. I v tomto roce byly zjištěny případy, kdy zaměstnavatelé nahrazují poskytování mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků finančním plněním.

Sankce

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektory OIP v **11 486** případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve **2 857** případech zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože

nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly. V 1 případě byl vyřazen stroj z provozu a v 1 případě byl vydán zákaz provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce). Za správní delikty a přestupky bylo uloženo kontrolovaným subjektům celkem 200 pokut vevši představující celkovou částku 4.588.000 Kč. S ohledem na skutečnost, že v rámci úkolu bylo kontrolováno 4 012 subjektů, bylo k uložení sankce přistoupeno u 200 subjektů, tj. u 5 % z celkového počtu kontrolovaných subjektů.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl tohoto hlavního úkolu byl v plném rozsahu splněn. Výsledky kontrol naznačily, že se na úseku bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci stále vyskytují nedostatky ve stavu samotných pracovišť, provozu strojů a technických zařízení, ale i v oblasti výchovy a vzdělávání zaměstnanců, ve zpracování a následném vedení předepsané provozně technické dokumentace provozovaných vyhrazených i ostatních technických zařízení. Praxe ukazuje, že úroveň řízení systému BOZP závisí do značné míry na trvalé péči a zájmu zaměstnavatelů o otázky bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Dále ve velké míře závisí i na odborné znalosti a zkušenosti osob zajišťujících oblast řízení péče o BOZP. K pozitivům provedených kontrol a tím ke zlepšení stavu bezpečnosti práce a provozu technických zařízení zejména přispělo zlepšení informovanosti kontrolovaných subjektů o problematice bezpečnosti práce, kdy všechny zjištěné nedostatky byly prokonzultovány se statutárními zástupci kontrolovaných subjektů a byly nařízeny termíny k jejich odstranění. Za velký klad provedených kontrol lze označit (dle vyjádření převážné většiny kontrolovaných subjektů) provádění konzultační činnosti inspektory OIP přímo při prováděných kontrolách. Zavedením tohoto systému přispělo k větší vstřícnosti a ochotě kontrolovaných subjektů spolupracovat s inspektory, což má za následek zvětšující se úroveň znalostí problematiky bezpečnosti práce ze strany statutárních zástupců kontrolovaných subjektů.

Vzhledem k výše uvedenému a ke skutečnosti, že stále jsou zjišťovány mnohdy velmi závažné nedostatky v oblasti BOZP a stále vznikají nové podniky, bylo přistoupeno k tomu, že tento hlavní úkol bude realizován i v roce 2014.

3.4 Kontrola systému opatření souvisejících s ochranou osob a zaměstnanců před úrazem elektrickým proudem

Vzhledem ke svému rozšíření a používání, nabývají elektrická zařízení s běžnými napětími charakter téměř všeobecných technických zařízení a u uživatelů dochází ke snížení respektu k nim. U vyšších výkonů a napěťových úrovní jsou pak nehodové události a úrazy většinou spojeny se závažnými následky. Z přehledů pracovní úrazovosti v souvislosti s elektrickými zařízeními vyplývá, že nejčastějšími uváděnými příčinami je nedostatek osobních předpokladů spolu s používáním nebezpečných pracovních postupů nebo způsobů práce a špatně nebo nedostatečně odhadnutým rizikem. Dalšími objektivními příčinami jsou

nesprávná organizace práce, nedostatek potřebné kvalifikace a nepoužívání předepsaných bezpečnostních opatření.

Cílem úkolu bylo ověření plnění povinností zaměstnavatele vyhledávat a vyhodnocovat rizika a přijímat opatření jako součást prevence rizik z hlediska bezpečnosti práce u elektrických zařízení, organizovat práci, stanovovat a zavádět pracovní postupy, seznamovat s nimi zaměstnance a kontrolovat jejich dodržování. Dále bylo potřeba ověřit u zaměstnavatelů, zda a jakým způsobem jsou řešena bezpečnostní opatření, pracovní postupy pro činnosti na elektrických zařízeních. Úkol měl rovněž preventivní charakter, kdy bylo potřeba vhodně šířenou osvětou přimět zaměstnavatele k dodržování právních norem v dané oblasti.

OIP vybíraly ke kontrolám subjekty, které se zabývají provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení. Každý inspektor se zaměřením na elektrická zařízení měl provést kontrolu alespoň u 15 subjektů. Kontroly byly dle předmětu kontrol a kontrolního seznamu zaměřeny na čtyři konkrétní oblasti, a to na oblasti:

- prevence rizik
- školení BOZP
- osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen OOPP)
- kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení.

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2013 provedeno **757** kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno **3 009** nedostatků představujících porušení závazných právních předpisů. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **88** technickoorganizačních opatření.

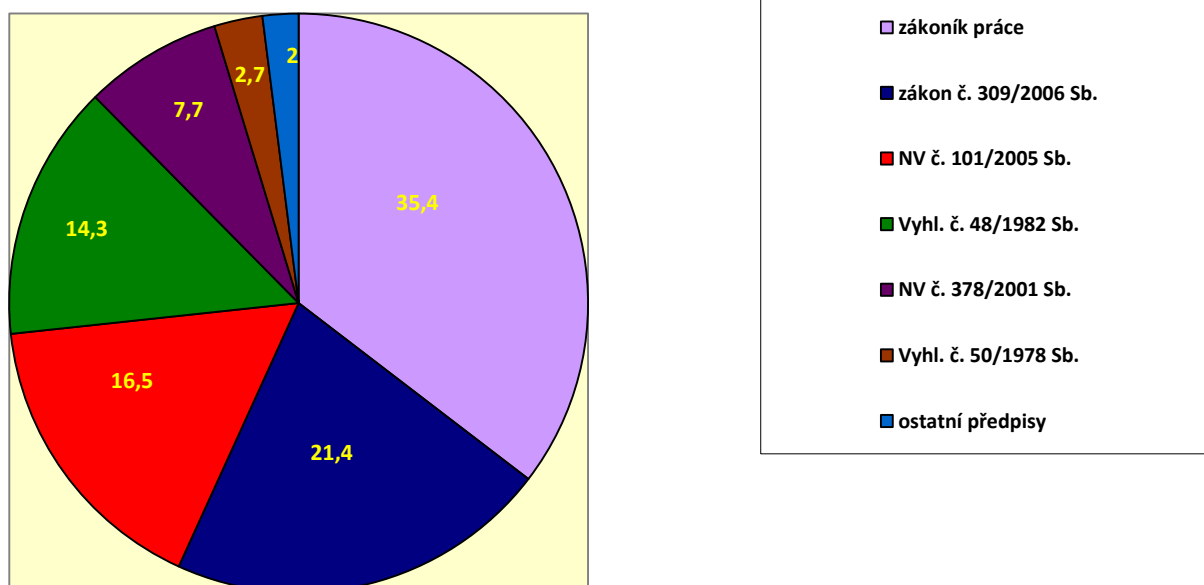
Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektoři OIP v **2 558** případech uloženo, podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V **451** případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly. Ve čtyřech případech bylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Tabulka 1 - Základní údaje:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrol. subjektů	63	47	44	59	98	54	165	226	756
Počet kontrol	63	47	44	59	99	54	165	226	757
Počet nedostatků	212	152	138	111	221	195	543	1 437	3 009
Počet opatření	46	11	8	2	14	3	0	4	88

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v části páté, nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Graf 1 - % ze zjištěných porušení předpisů:

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

- **§ 4 odst. 1 písm. c)** v 497 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.

Porušení **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

- **§ 4 odst. 1** v 276 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodech 2.1 elektrické instalace a 10 skladování a manipulace s materiálem,
- **§ 3 odst. 4 písm. a), b), c)** v 154 případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště.

Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.

Dále pak kontrolovaný subjekt nezajistil, aby stanovené termíny, lhůty a rozsah činností uvedených v písmenu a) a kontrolní a revizní záznamy, hlášení údajů o stavu zařízení získávaná například ze snímačů a čidel, byly vedeny způsobem, který umožní uchovávání

a využívání údajů po stanovenou dobu v písemné nebo elektronické podobě tak, aby byly k dispozici osobám vykonávajícím na zařízeních pracovní činnost a dozorovým a kontrolním orgánům.

Porušení **vyhlášky č. 48/1982 Sb.**, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

- § 194 odst. 2 v 129 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byla elektrická zařízení provozována jen za provozních a pracovních podmínek, pro které byla konstruována a vyrobena,
- § 194 odst. 3 v 118 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byly všechny části elektrického zařízení mechanicky pevné, spolehlivě upevněné a aby nepříznivě neovlivňovaly jiná zařízení; aby byly dostatečně dimenzovány a chráněny proti účinkům zkratových proudů a přetížení,
- § 196 odst. 1 v 61 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby pohyblivé a poddajné přírady byly kladeny a používány tak, aby nemohly být poškozeny a aby byly zajištěny proti posunutí a vytržení ze svorek a zabezpečeny proti zkroucení žil.

Porušení **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

- § 4 odst. 2 v 77 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále kontrolovaný subjekt nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem.

Porušení **vyhlášky č. 50/1978 Sb.**, o odborné způsobilosti v elektrotechnice.

- § 14 odst. 5 v 35 případech kontrolovaný subjekt nerozhodl při změně pracovního poměru pracovníka o rozsahu jeho zkoušky, popřípadě nepotvrdil platnost dosavadního osvědčení,
- § 12 odst. 2 v 11 případech kontrolovaný subjekt pověřoval činností, řízením činnosti a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště. Kontrolované subjekty zpravidla zajišťují tuto činnost pomocí osob odborně způsobilých v prevenci rizik, kdy tyto osoby používají různé databáze rizik (software k BOZP apod.). Kontrolované subjekty poté mají zpracovávánu a vedenu dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti

práce se stanovováním opatření k jejich odstranění, kde však v oblasti elektrických zařízení jsou řešeny činnosti charakteru obsluhy a zacházení s elektrickými zařízeními, a to s těmito opatřeními „nepřibližovat se“, „nedotýkat se elektrických zařízení“ apod. Takto zpracované dokumentace neobsahují činnosti při provádění montáží či oprav elektrických zařízení, které jsou charakteru práce na elektrickém zařízení, kdy tyto činnosti mají specifická nebezpečí a z toho vyplývající rizika. Nedostatky jsou také v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení. Bohužel ani rok 2013 se neobešel bez pracovních úrazů způsobených elektřinou. Kontroly proto byly zaměřeny na povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a hlavně na to zda kontrolované subjekty přijímají opatření proti opakování pracovních úrazů.

Školení BOZP

V této kontrolní oblasti byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na elektrickém zařízení. Značným nedostatkem v této oblasti bylo, že zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované elektrické zařízení provozní dokumentaci (návody k obsluze, údržbě a opravám) a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Toto vedlo k tomu, že kontrolované subjekty nepřijímaly opatření k předcházení rizikům tím, že zaměstnanci nebyli proškoleni a seznámeni s návody k obsluze přidělených elektrických strojů, přístrojů a zařízení. Dále pak u kontrolovaných subjektů nebyly stanoveny osoby odpovědné za elektrická zařízení.

OOPP

Kontrolované subjekty nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastního seznamu pro poskytování OOPP, a to na základě vyhodnocení elektrických rizik podle konkrétních činností na elektrických zařízeních. Kontrolované subjekty v důsledku nedostatečného zhodnocení rizik nevybavují pracovníky vhodnými OOPP, například ve vztahu k ohrožení elektrickým obloukem při práci na elektrickém zařízení. Velmi často nebyly stanoveny OOPP pro elektrické rozvodny. Nedostatky byly dále zjištěny v oblasti evidence OOPP a návazně v jejich prokazatelném přidělování. V souvislosti s těmito skutečnostmi kontrolované subjekty nekontrolují, zda zaměstnanci přidělené OOPP používají a zda tyto OOPP vyhovují z hlediska jejich technického a funkčního stavu.

Kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení

V této oblasti byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí, dále pak byly zjišťovány nedostatky ve vedení provozní dokumentace a stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických zařízení. V mnoha případech kontrolované subjekty neprovedly odstranění závad uvedených

v revizních zprávách k daným zařízením a spokojili se pouze se skutečností, že revizní zpráva je vyhotovena.

Z pohledu zajištění ochrany před úrazem elektrickým proudem nebyla kontrolovanými osobami učiněna dostatečná opatření, zejména:

- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za normálních podmínek (ochrana před nebezpečným dotykem živých částí);
- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za jedné poruchy (ochrana před dotykem neživých částí);
- nebyly dodrženy veškeré požadavky u prostředků zvýšené ochrany před úrazem elektrickým proudem;
- nebyla aplikována předepsaná doplňková ochrana proudovým chráničem.

V oblasti elektrických instalací nebyly tyto vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. U pohyblivých a prodlužovacích přívodů nebyly z hlediska bezpečnosti a funkčnosti použity vhodné elektroinstalační prvky. Při kontrole provozních dokumentací elektrických zařízení byly zjišťovány nedostatky zejména v oblasti stanovování prostředí a vnějších vlivů pro daná elektrická zařízení nebo v provozních pokynech pro provoz zkušebních zařízení či pracovišť.

Z pohledu organizace práce bylo nejčastějším porušením nestanovení osoby odpovědné za bezpečný provoz elektrického zařízení podle ČSN EN 50110-1 ed.2, čl. 4.3. Dále nebyla vyhodnocena elektrická rizika při obsluze a práci na elektrických zařízeních a nebyla přijata případná opatření ke snížení působení těchto rizik. Při provozu elektrických zařízení v prostorách s nebezpečím výbuchu nebyly aplikovány požadavky nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu. Jednalo se zejména o neposouzení rizika výbuchu, neprovedení klasifikace prostorů s nebezpečím výbuchu na prostory s nebezpečím výbuchu a prostory bez nebezpečí výbuchu, nezpracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a neoznačení míst vstupů do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny **EX** označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí". Rozšíření outsourcingu proniklo i do oblasti odborné způsobilosti v elektrotechnice dle vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice. Zkoušky a přezkušování (i u větších firem) jsou většinou zajišťovány externě u jiných firem, osvědčení o odborné způsobilosti pak nejsou vydávána vlastním zaměstnavatelem, ale pouze převzata, a to zpravidla bez zápisu o zkoušce, přezkoušení, kdy zaměstnavatel má za to, že sama existence osvědčení je dostačující pro činnost uvnitř jeho organizace. Následkem je nepotvrzení tohoto osvědčení ze strany kontrolovaných subjektů nebo pověřování činností, řízením činnosti a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona o inspekci práce. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu **34** pokut v celkové částce **569.000 Kč**.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že cíle úkolu bylo dosaženo, jelikož kontroly u kontrolovaných subjektů měly v první řadě charakter osvěty v oblasti povinností plynoucích z právních předpisů. Vydaná opatření měla za následek snížení rizik spojených s provozem vyhrazených elektrických technických zařízení. Výsledky kontrol tohoto úkolu zcela jednoznačně ukazují, že největší nedostatky jsou v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení. Proto je potřeba této oblasti věnovat trvalou pozornost a i v příštím roce do ní směřovat další kontroly, aby bylo možné ještě efektivněji snižovat rizika na pracovištích s vyhrazenými elektrickými technickými zařízeními. Což by mělo vést ke snižování pracovní úrazovosti v této oblasti.

Při kontrolách byly kontrolovaným subjektům ukládány opatření k odstranění nedostatků nebo uloženy pokuty. K účinné prevenci z hlediska bezpečného provozu kontrolovaných technických zařízení přispělo zcela určitě i poradenství poskytované v rámci kontrol.

3.5 Bezpečnost práce při používání zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemene

Úkol „Bezpečnost práce při používání zdvihacích zařízení (dále jen ZZ) a prostředků pro zavěšení a uchopení břemen“ byl stanoven jak pro vyhrazená technická zařízení (dále jen „VTZ“), tak i tzv. „nevyhrazená“ zdvihací zařízení. Zadání úkolu vycházelo zejména z kontrolních zjištění z předcházejícího období, kde bylo zjištěno, že zaměstnavatelé nemají zpracován základní materiál pro činnost jeřábu, tzn. místní provozní bezpečnostní předpis, kterým je „systém bezpečné práce“ (dále jen „SBP“). V rámci úkolu bylo zjištěno, že tento předpis je v řadě případů nekonkrétní a neodpovídá charakteru práce, což se také negativně projevuje například ve zvýšené pracovní úrazovosti, a to u pracovních úrazů smrtelných a pracovních úrazů vyžadující hospitalizaci delší než 5 dnů. Při kontrolních činnostech bylo také zjištěno, že zaměstnavatelé nevěnovali dostatečnou pozornost označení, volbě, skladování a vedení dokumentace prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemen. Stále však převládá nedostatečná teoretická a praktická příprava zaměstnanců k výkonu práce a také vedoucí zaměstnanci odpovídající za provoz zdvihacích zařízení nevyvíjejí dostatečnou kontrolní činnost.

Ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele pro zajišťování bezpečnosti práce při provozu vyhrazených i tzv. „nevyhrazených“ zdvihacích zařízení, včetně vázacích prostředků s důrazem na ověření potřebného rozsahu, dodržování systému bezpečné práce na pracovištích a to, jak zaměstnavatelé vytvářejí podmínky pro minimalizaci rizik.

OIP vybraly ke kontrole minimálně 15 subjektů na jednoho inspektora vykazující zvýšenou úrazovost nebo subjekty, kde se předpokládaly problémy při používání zdvihacích zařízení. Kontroly byly dle předmětu kontrol zaměřeny na následující oblasti:

- na teoretickou a praktickou přípravu k výkonu pracovní činnosti včetně ověření zdravotní a odborné způsobilosti k výkonu pracovní činnosti,
- na prevenci rizik, vyhledání a hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění,
- na místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání ZZ a k manipulaci s konkrétními břemeny,
- na používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno a v souladu s provozní dokumentací tzn. kontroly provozu technických zařízení, kontroly přístupů včetně jeřábových drah, dále na údržbu a revize ZZ,
- na volbu, označení, skladování a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Úkol byl splněn v plném rozsahu. Kontrolní činnost, v rámci jeho plnění, byla provedena s celkovým počtem 18 inspektorů specializace VTZ-ZZ v souladu se zákonem o inspekci práce, a to v **578** subjektech, což je o **153** kontrol více, jak v předcházejícím období. Zjištěno bylo celkem **1 768** nedostatků, což je o **811** více, v porovnání s předcházejícím obdobím. Z toho vyplývá, že celkově za SÚIP byl počet stanovených kontrol splněn.

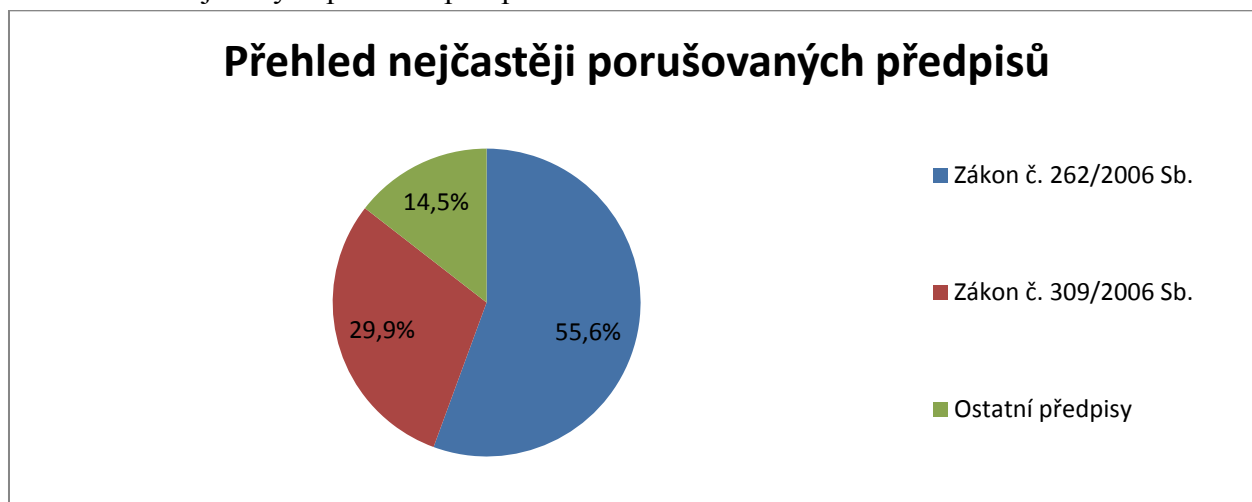
Tabulka 1 – Základní údaje:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	50	77	34	65	55	87	107	103	578
Počet kontrol úkolu	50	77	34	65	56	88	107	104	581
Počet zjištěných nedostatků	129	195	56	96	112	256	331	593	1 768
Násobnost zjištěných nedostatků	635	366	56	114	274	521	362	1 018	3 346
Počet vydaných TOO	0	3	17	43	85	0	2	0	150
Počet inspektorů VTZ	2	2	2	2	2	2	3	3	18

TOO ... technicko-organizační opatření

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v oblasti prevence rizik § 102, dále v oblasti nezajištění školení a neurčení obsahu a četnosti školení včetně nevedení evidence o školení zaměstnanců § 103 a nepřidělení OOPP dle vlastního seznamu § 104, dále zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek BOZP, ve znění pozdějších předpisů, a to v oblasti požadavků na výrobní a pracovní prostředky a nářadí § 4 odst. 1 písm. c) a v oblasti požadavků na organizaci práce a pracovní postupy § 5 odst. 1. Dalším zjištěním v oblasti bližších požadavků na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí bylo nedodržení požadavků nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Graf 1 - % ze zjištěných porušení předpisů:

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu

Teoretická a praktická příprava k výkonu pracovní činnosti včetně ověření zdravotní a odborné způsobilosti k výkonu pracovní činnosti

Zaměstnavatel školí jeřábníky a vazače v termínech, které si stanovili a to zpravidla 1x za rok. Tato odborná školení ve většině případů provádí externí revizní technici ZZ. Zjištěným nedostatkem v oblasti školení bylo, že zaměstnavatel neurčil obsah, četnost školení o právních a ostatních předpisech, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Dále v osnově nebyly uvedeny příslušné platné předpisy, podle kterých byl zaměstnanec seznámen se svými povinnostmi, tzn., že osnovy jsou obecné. Při kontrolní činnosti bylo v některých případech zjištěno, že zaměstnanci nebyli seznámeni s návody na obsluhu zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemen používaných v daném subjektu. Nejčastějším nedostatkem bylo neuvedení v osnově školení jeřábníků, pro jaký konkrétní typ jeřábu byl vyškolen. Dalším zjištěním byla skutečnost, že nebyla v kontrolovaném subjektu pověřena osoba odpovědná za provoz jeřábů a zdvihadel. V oblasti zdravotní způsobilosti k činnosti jeřábníka a vazače nebyly zjištěny vážnější nedostatky. V některých případech zaměstnavatelé byli upozorněni na skutečnost, že platí vyhláška č. 79/2013 Sb., o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče, která upravuje nově lhůty ke zjištění zdravotní způsobilosti i pro činnosti jeřábníka a vazače.

Prevence rizik, vyhledání a hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění

V rámci kontrolní činnosti byl také kladen důraz na prevenci rizik, tzn. na všechna opatření vyplývající z právních či ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z předpisů zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik. Zaměstnavatelé při kontrole předkládali ve většině případů seznamy vyhledaných rizik včetně stanovených opatření k provozu zdvihacích zařízení. Bylo však také zjištěno, že vyhledávání rizik včetně stanovených opatření je prováděno formálně, tzn. pouze okopírována obecná rizika. Vyhledaná rizika tak nekorespondovala se skutečným stavem na pracovišti.

Místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání ZZ a k manipulaci s konkrétními břemeny

Zpracování SBP je dán požadavkem ČSN ISO 12480-1. Při kontrolní činnosti bylo zjištěno, že zaměstnavatelé jsou si vědomi povinnosti zpracování SBP. Předložené SBP však v řadě případů neměly požadovaný rozsah, a tudíž neobsahovaly činnosti jeřábu tak, aby byly prováděny bezpečně s přihlédnutím ke všem předvídatelným rizikům. Zaměstnavatelé, aby splnili svou povinnost, si většinou nechávají zpracovat systém bezpečné práce externími revizními techniky ZZ. Tak často dochází k tomu, že je napsán obecně a neodpovídá konkrétním provozu. Vážný problém v oblasti zpracování a obsahu SBP byl zaznamenán zejména na staveništích, kde si jednotlivé organizace zaměstnavatele pronajímaly většinou věžové jeřáby od jejich majitelů. Majitelé jeřábů současně s jeho pronájmem dodali organizaci zaměstnavatele také SBP, který byl pouze základní a neřešil konkrétní provoz jeřábu na daném staveništi, např. zajištění bezpečnosti osob nezúčastněných přímo při používání jeřábů a pro zajištění kontrol jeřábů na začátku směn, kdy jeřáb postupně obsluhuje více jeřábníků.

Používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno a v souladu s provozní dokumentací tzn. kontroly provozu technických zařízení, kontroly přístupů včetně jeřábových drah, dále na údržbu a revize ZZ.

Zaměstnavatelé si zajišťují většinou kontroly, inspekce, revize, revizní zkoušky a údržbu zdvihacích zařízení u externích firem nebo u externích revizních techniků ZZ. V rámci kontrolní činnosti bylo zjištěno, že zaměstnavatelé často nemají vypracovaný plán kontrol revizí a údržby. Většinou se spoléhají na to, že jim externí firmy budou hlídat lhůty výše uvedených kontrol a tím dochází k tomu, že kontroly nejsou provedeny v předepsaných lhůtách nebo nejsou provedeny vůbec. Zaměstnavateli, který má zpracovaný pouze roční plán, bylo v rámci preventivních opatření také doporučeno, aby si zpracoval plán kontrol, revizí a zkoušek v rozsahu od revizní zkoušky k revizní zkoušce a tím se postihl celý cyklus kontrol. Kontrolní činnost byla také zaměřena na odpovědnost pověřené osoby za technický stav jeřábů a zdvihačů, dále na zajištění provádění hodnocení technického stavu, a zda zkoušky, revize, opravy VTZ provádějí fyzické osoby, které jsou držiteli osvědčení. Kontrolní činnost byla také zaměřena na odbornou způsobilost revizních techniků zdvihacích zařízení (dále jen „RTZZ“), např. kvalita práce a obsah protokolu, platnost osvědčení. V některých případech RTZZ se prokazoval u zaměstnavatele již neplatným osvědčením. Součástí kontrolní činnosti byla také kontrola oprávnění k činnostem na VTZ, tzn., zda organizace a podnikající fyzické osoby jsou držiteli oprávnění k montáži, opravám, revizím a zkouškám na VTZ.

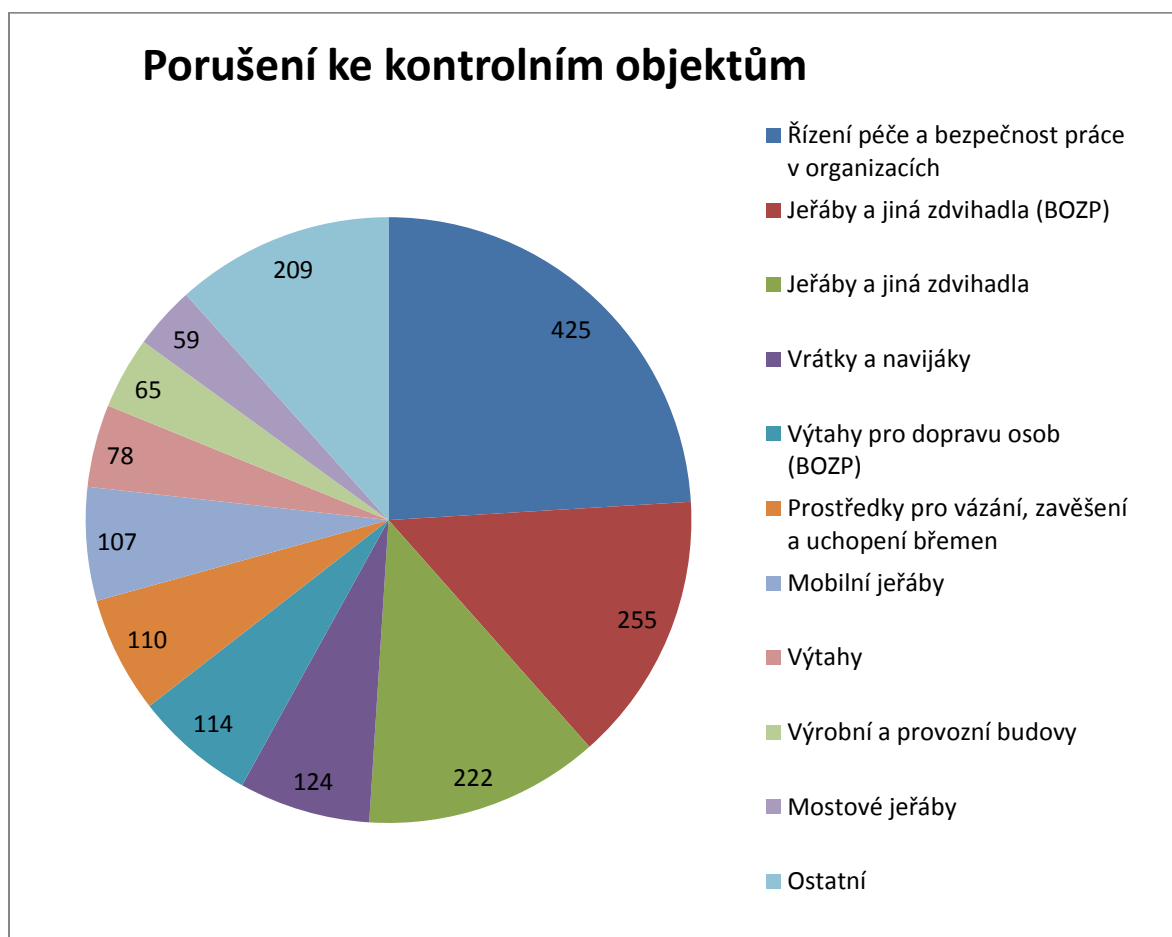
Volba, označení, skladování a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene

Kontrolou bylo zjištěno, že zaměstnavatelé nemají v řadě případů k dispozici návody výrobce k používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemen, tzn., při nákupu jim je prodejce nedá a provozovatelé je nepožadují.

Kontroly vázacích prostředků, které si provádí zaměstnavatelé prostřednictvím svých zaměstnanců, nejsou většinou na dobré úrovni. Zaměstnanci, kteří tyto kontroly provádí,

nemají potřebné znalosti k těmto kontrolám. Při kontrolní činnosti bylo velmi často zjištěno, že např. textilní popruhy nebyly označeny tak, aby bylo možno určit charakteristiky podstatné pro bezpečné použití. V řadě případů zaměstnavatel nepředložil doklad, kterým by prokázal, že zajistil provedení prohlídky dle požadavku návodu k použití konkrétního vázacího prostředku.

Graf 2 – Přehled porušení ke kontrolním objektům:

Sankce

Zjištěnému počtu nedostatků odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona o inspekci práce.

Počet uložených pokut za správní delikt celkem **27**, což je navýšení o **11** pokut oproti předcházejícímu období. Výše uložených pokut za správní delikt je v celkové výši **1.395.000 Kč**, což je o **631.000 Kč** více než v předcházejícím období.

Závěr

Tento hlavní úkol byl splněn v plném rozsahu. Kontrolní činnost při plnění úkolu byla provedena v souladu se zákonem o inspekci práce. Zadání a cíle úkolu byly splněny podle požadavků úkolového listu. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné, a tudíž je nutné této oblasti věnovat i nadále trvalou pozornost.

Dále však setrvává stav, kdy vyhledávání pracovních rizik na pracovištích je převážně formální a rizika se neřeší odpovídajícím způsobem v rámci zpracovaných SBP ani jiných dalších předpisů např. technologických postupů apod. Většina zjištěných nedostatků byla zaznamenána v řízení provozu ZZ. Technické závady byly v menšině zjištěných nedostatků. Lze usuzovat, že technickým zařízením je věnována větší péče, než jejich obsluhám. Z rozboru zjištěných závad lze konstatovat, že jak u podnikajících fyzických osob (dále jen „PFO“), tak u zaměstnavatelů se situace na úseku BOZP oproti předcházejícímu roku výrazně nezměnila. I když byla zřejmá snaha u většiny zaměstnavatelů a PFO mít plnění svých povinností vůči svým zaměstnancům na úseku BOZP zajištěné, nadále také byla patrná snaha zaměstnavatelů a PFO zvláště, minimalizovat v období pokračujícího hospodářského útlumu svoje náklady. To se odráží na pracovištích subjektů především ve snižování počtu zaměstnanců a mimo jiné také i při zajišťování BOZP na pracovištích. V rámci úsporných opatření například dochází k čtenějším zrušením smluv s externími bezpečnostními technikami. Součástí každé kontroly, zejména u malých a středních provozovatelů, bylo i poskytnutí základních informací a poradenství týkající se bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, zejména informace o nových změnách právních a ostatních předpisů pro danou problematiku na pracovištích kontrolovaných subjektů, což zvýšilo právní vědomí v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. U všech kontrolovaných subjektů bylo vydáno opatření k odstranění zjištěných závad a bylo také vyžadováno podání písemné zprávy o přijatých opatřeních kontrolovaného subjektu a o způsobu odstranění závad. Výsledky kontrol v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zdvihacích zařízení prokázaly svůj význam zejména prověřením aktuálního stavu, tzn. jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti vyplývající z průvodních dokumentací zdvihacích zařízení a právních a ostatních předpisů pro danou problematiku. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako přínosné a je všemi oblastní inspektoráty práce doporučeno se oblasti zdvihacích zařízení trvale věnovat.

Cíl a zadání úkolu **splnily** všechny oblastní inspektoráty práce.

3.6 Bezpečnost práce při provozu plynových a tlakových zařízení se zaměřením na provoz nízkotlakých kotlen spotřebičů, plynových pecí a výměníkových stanic včetně tlakových nádob

V roce 2011 byla provedena kontrola provozu plynového zařízení v objektech s přístupem veřejnosti. Při kontrole bylo zjištěno větší množství nedostatků a z tohoto důvodu považujeme za potřebné pokračovat v těchto kontrolách a zároveň provést kontrolu u dalších subjektů provozujících plynové zařízení (např. v objektech průmyslové výroby). Kontrola bezpečnosti při provozu výměníkových stanic logicky navazuje na úkoly bezpečnosti provozu středotlakých parních kotlů 10.1.35 a 11.1.35 a též na úkol 12.1.35 - tlakové nádoby s rizikem výbuchu expandující vodní páry. Všechny uvedené úkoly měly společného jmenovatele rizikovost použitého média. Výměníkové předávací stanice pracují rovněž se stejnou pracovní látkou, horkou vodou nebo vodní párou, jako primerním topným médiem. V současné moderní době nabývá významu centralizované zásobování teplem a jeho součástí jsou tepelné předávací stanice. Bezpečnost provozu těchto stanic určuje nejen spolehlivou dodávku tepla obyvatelstvu, ale především jeho bezpečnost, protože stanice jsou umístěny v zastavěném území a mnohdy přímo i v obytných domech. Nedodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce při provozu plynových a tlakových zařízení může být zdrojem nebo příčinou ohrožení života a zdraví zaměstnanců kontrolovaného subjektu, ale může vést i ke značným materiálním škodám.

Prověřit stav a úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu plynových zařízení a tlakových zařízení. Ověřit, jak je zajištěno ze strany provozovatelů bezpečné provozování plynových, tlakových a souvisejících zařízení s ohledem na bezpečnost provozu.

Oblastní inspektoráty práce vyberou ke kontrole minimálně 20 subjektů na jednoho inspektora se specializací plynová nebo tlaková zařízení.

Předmět kontroly byl zaměřen především:

- zda je provedeno vyhledání a vyhodnocení rizik při provozu plynových zařízení, tlakových zařízení a výměníkových stanic,
- zda je zajištěna odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení,
- zda je vedena provozní dokumentace např. provozní řády a provozní předpisy, provozní záznamy, zápisy o zkouškách bezpečnostní výstroje, pasporty vyhrazených tlakových nádob stabilních, zda jsou stanovena opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem plynových a tlakových zařízení,
- zda kontrolovaný subjekt zajišťuje bezpečný stav provozovaného plynového a tlakového zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem, zda má zpracované plány revizí, zda jsou jmenovány odpovědné osoby za provoz a údržbu,
- zda mají doklady z kontrol a revizí předepsané náležitosti a odpovídající odbornou úroveň,
- zda je zajištěn bezpečný přístup pro pracovníky provádějící kontroly, revize, zkoušky, obsluhu a údržbu zařízení,

- zda je zařízení dostatečně chráněno proti vnějším vlivům,
- zda je zabezpečen dostatečný přívod spalovacího a větracího vzduchu,
- zda je přívodní potrubí plynu vybaveno předepsanými armaturami, není-li používáno pro jiné účely, než pro které je určeno, zda je provedena dostatečná protikoroze ochrana, značení protékajícího média, zda jsou označeny uzávěry plynu a je k nim zajištěn bezpečný přístup
- zda je na přívodu primárního média výměňkové stanice (dále jen „VS“) osazena předepsaná armatura včetně blokovací armatury s bezpečnostní funkcí, zda se ověřuje funkčnost armatur,
- zda jsou instalovány všechny blokovací prvky ve výměňkové stanici a jejich funkce je ověřována pravidelně,
- zda instalované ohřívače ústředního topení (dále jen „ÚT“) a teplé užitkové vody (dále jen „TUV“) jsou vybaveny předepsanou bezpečnostní výstrojí a tato výstroj je funkční.

Zhodnocení kontrolní činnosti

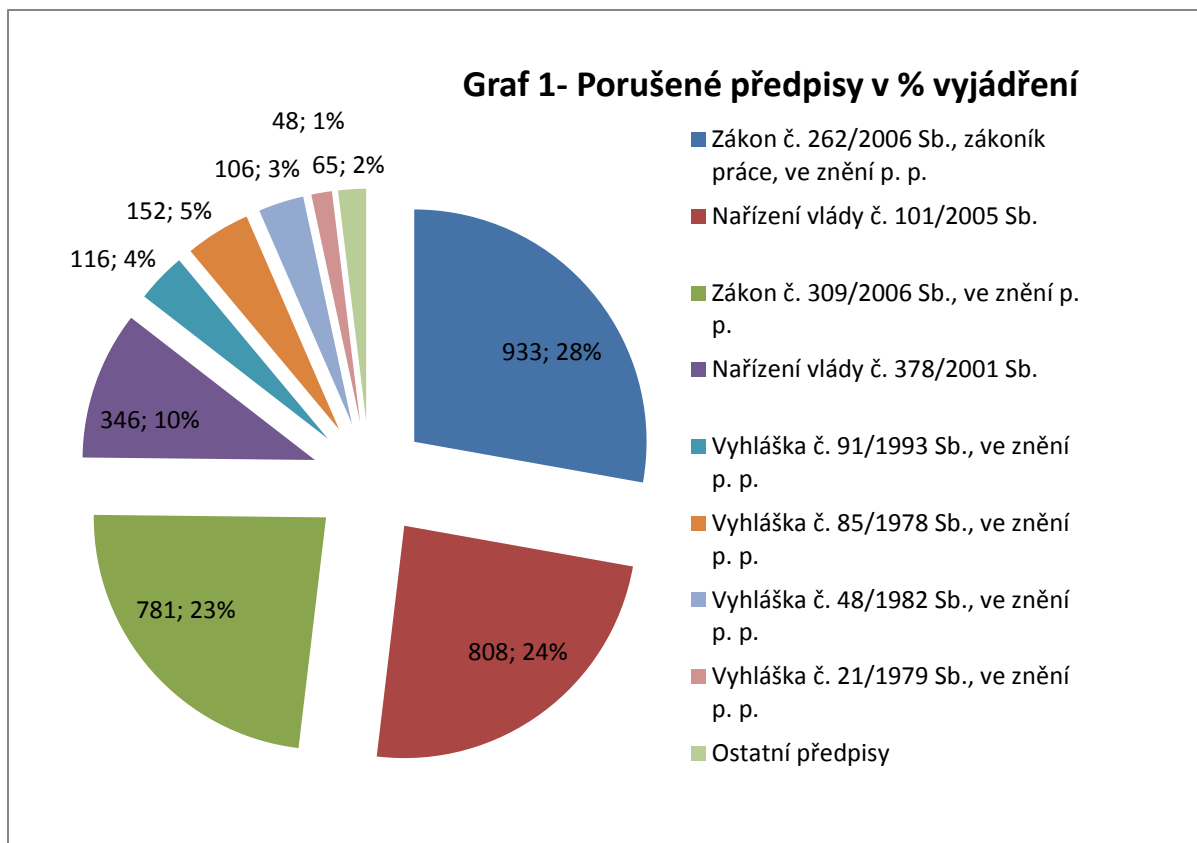
V roce 2013 bylo provedeno inspekce oblastních inspektorátů práce celkem **963** kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno celkem **3 296** nedostatků. Násobnost zjištěných nedostatků byla **5 681**. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **110** technickoorganizačních opatření.

Z celkového počtu 3296 zjištěných nedostatků bylo inspekce OIP v 2759 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U 537 zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly. Ani v jednom případě nebylo v roce 2013 nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Tabulka 1 – Základní údaje:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	99	178	52	84	66	178	123	169	949
Počet kontrol	100	180	52	84	76	178	123	170	963
Počet následných kontrol	43	25	8	19	5	41	17	36	194
Počet zjištěných nedostatků	142	397	126	158	156	896	517	904	3 296

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb. a zákoník práce. Dále pak NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí.

Nejčastějším porušením § 4 odst. 1 písm. c) zákona č.309/2006 Sb. Nedostatků lze zobecnit jako nedostatečná péče o zařízení a nedostatky v její údržbě. Nedostatků v provozní dokumentaci nádob, a plynových zařízení (dále jen „PZ“), v pasportech, v revizních knihách, plánech revizí a zápisech v provozních denících. Z těchto nedostatků pak vyplynulo nedodržování lhůt a termínu revizí, kontrol plynových zařízení a odborných prohlídek nízkotlakých kotlen. Dále byly velmi často nedostatečně zpracované analýzy rizik pro kotelní a plynové zařízení. V těchto případech bylo patrné, že analýzu rizik nezpracovával výrobce ani provozovatel, ale externí odborně způsobilá osoba, neboť v mnoha případech chyběly poznatky a stavy z provozování a analýza byla příliš obecná.

S ohledem na porušování předpisů ve vztahu ke kontrolním objektům po nedostatecích v oblasti řízení péče v oblasti bezpečnosti práce byl největší počet nedostatků zjištěn ve vztahu k nízkotlakým kotelnám, k vyhrazenému plynovému zařízení, tlakovým nádobám stabilním a řízení péče a bezpečnost práce v organizacích což odpovídá zadání úkolu.

Hodnocení výsledku kontrol:

Prevence rizik

Dokumentace k vyhledávání, hodnocení a přijímání opatření k minimalizaci rizik ohrožení bezpečnosti a zdraví byla předložena ve většině kontrolovaných subjektů, jednalo se zpravidla o typizovanou dokumentaci externích techniků BOZP a není vždy zpracováno konkrétně na

místní podmínky. Jsou zde uvedena rizika, která v kontrolovaném subjektu nepřichází v úvahu. V některých dokumentech jsou uvedeny již několik let neplatné právní předpisy např. vyhl. č. 324/1990 Sb., zákon č. 65/1965 Sb. neplatné normy a ČSN 38 6441, ČSN 38 6420.

V některých případech chybělo v dokumentaci vyhodnocení rizik pro provoz tlakových a plynových zařízení a přijetí opatření k jejich minimalizaci. V dokumentaci zabývající se otázkami rizik chybí většinou **identifikace hlavně specifických rizik**, které sebou přináší právě vyhrazená technická zařízení a které většinou „univerzálně“ odborně způsobilé osoby absolutně neznají. Potom se v registru rizik dozvíme, že největším rizikem v nízkotlaké kotelně je pád na rovině nebo zasažení očí prachem a podobně. Vyhledávání rizik chybělo velmi často u podnikajících fyzických osob. V případě, kdy rizika byla vyhodnocena provozovatelem na základě dobrých znalostí provozu, byla ve většině případů přijatá opatření na odpovídající úrovni. Pokud subjekt vyhodnocení zadal, v těchto případech byla rizika v některých případech vyhodnocena obecně (jak shora uvedeno) bez přijetí konkrétních opatření.

Je nutno konstatovat, že úroveň vyhodnocení rizik je v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná, závisící na výkladu a pochopení zpracovatele. V několika subjektech neprovedl zaměstnavatel seznámení zaměstnanců s výsledky vyhodnocení rizik možného ohrožení zdraví vyplývající z provozu, údržby tlakového a plynového zařízení a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik. Velkou skupinu nedostatků, které souvisí s rizikovými analýzami, tvoří závady v řízení péče a bezpečnost práce v organizacích. Zde se jednalo zejména o závady při zpracování a vyhodnocení rizik při provozování zařízení a při provádění oprav a údržby zařízení. Seznam vyhledaných rizik včetně stanovených opatření s konkrétním provozem VTZ a PZ mnohdy nesouvisí. Vyhledávání rizik včetně stanovených opatření je ve velké většině prováděno pouze formálně. V souvislosti kontrolami se poměrně často setkáváme s porušení zásad bezpečného chování zaměstnanců kontrolovaného subjektu i externích zaměstnanců plnící pracovní povinnosti u kontrolované osoby např. nevhodné zajištění uzemnění autocisterny. Velmi často opakovanou závadou bylo předání rizik externí firmě, které bylo pouze formální, při kontrolách bylo často zjištěno, že předaná rizika byly zpracovány příliš obecně, což nesplňuje opravdový smysl a podstatu věci.

Odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení

Ve většině kontrolovaných subjektů byly znalosti pracovníků pověřených obsluhou tlakového a plynového zařízení ve stanovených termínech ověřeny přezkoušením. Seznamování pracovníků s ostatními předpisy v oblasti BOZP byly prováděny v rámci stanoveného systému organizace školení. Školení ve většině případů zajišťovali externí pracovníci na základě osvědčení o odborné způsobilosti. Obsluhy těchto zařízení byly před pověřením výkonem pracovní činnosti podrobeny ověření zdravotního stavu. Přesto se i v této kontrolované oblasti zjistili při kontrole nedostatky: Bylo zjištěno, že topiči nízkotlakých kotlen nesložili zkoušku před tříčlennou komisí, chyběly zkoušky obsluhy pro zařízení na spalování plynů se jmenovitým výkonem nad 50 kW za účasti revizního technika, školení bylo provedeno z neplatných právních předpisů, v ojedinělých případech nebylo doloženo

žádné či opakované proškolení pracovníků k obsluze a údržbě tlakového a plynového zařízení dle požadavků čl. 6 a 7 Přílohy ČSN 69 0012, resp. dle § 5 vyhl. č. 21/1979 Sb. V několika případech nebylo provedeno proškolení pracovníků k obsluze plynových spotřebičů s výkonem do 50 kW. V dokladech na provedení lékařské prohlídky nebyla dostatečně specifikována vykonávaná činnost. Svým způsobem zahrála svoji roli i nejednoznačnost vyhl. č. 79/2012 Sb. o preventivních prohlídkách.

Vedení provozní dokumentace

Kontrola obsahu a rozsahu místních provozních předpisů (dále jen „MPP“) a místních provozních řádů (dále jen „MPŘ“), zda obsahují požadavky předpisů, návodů a pokynů výrobce a zda jsou v souladu s hodnocením rizik a odpovídají skutečnému stavu, byla vzhledem k rozmanitosti provozovaných zařízení sice značně časově náročná, ale získané poznatky jednoznačně dokumentují skutečnost, že s provozními řády a předpisy, v některých případech nepracují řádně ani obsluhy, ani osoby zodpovědné za provoz nebo dodavatelé zařízení při jeho úpravách a rekonstrukcích a bohužel ani revizní technici. V mnoha případech nebyla provedena aktualizace místních provozních předpisů podle provedených změn a modernizace systémů, např. způsob signalizace poruchových stavů, jiný výrobce a typ kotlů uvedených v MPŘ a ve skutečnosti, neplatná telefonní čísla, chyběly nebo nebyly aktuální harmonogramy revizí VTZ, MPŘ neměly náležitosti dle čl. 18 ČSN 38 6405, nejsou podchyceny požadavky výrobců zařízení pro bezpečný provoz technického zařízení v tom směru, že nebyly zejména stanoveny lhůty pro prověřování funkce bezpečnostní výstroje či pokyny pro ověřování výskytu CO v kotelnách či schéma plynové části. Dále nebylo jednoznačně stanovení pravidel pro vedení záznamů o prováděných činnostech.

Provozní dokumentace není aktuální, srozumitelná a konkrétní. V mnoha případech nejsou provozní řády kotlen aktuální. Např. provozní řády jsou mnohdy pouze výčtem mnohdy i nerelevantních právních a normativních dokumentů, bez vztahu ke konkrétnímu zařízení. Obsluha se tak často v těchto provozních řádech nedoče ani to nejdůležitější tj. pokyny pro bezpečné a okamžité odstavení zařízení z provozu. Provozní výkresy rozvodů plynu nejsou často vůbec k dispozici. Nelze tak rychle reagovat na případné nehodové události např. rychlé uzavření příslušného uzávěru a odplynění předmětné požárem ohrožené části PZ. Podceňované jsou záležitosti spojené s účinným větráním prostoru a přívodu dostatečného množství vzduchu do kotlen pro bezpečný provoz kotlů a dokonalé spalování. Problém nedokonalého spalování při přívodu minimálního objemu vzduchu ke spotřebiči je především umocněn v souvislosti s přestavbami kotlen např. nekontrolovanou výměnou plastových oken v některých objektech, např. školních kuchyní. Časté nedostatky byly i v oblasti tlakových nádob stabilních. Zejména to byly závady v provozní dokumentaci nádob, v pasportech, v plánech revizí a zápisech v provozním deníku nádob, který tvoří téměř 20 % všech nedostatků. Jedná se o nedostatky, které byly shledány u celé čtvrtiny všech kontrolovaných provozovatelů. U některých provozovatelů chyběly zápisy o kontrolách bezpečnostní výstroje v provozních denících. Dále se objevily i nedostatky v plánech revizí a neprovedené jmenování osoby odpovědné za bezpečný a hospodárny provoz. V mnoha případech nemá provozovatel vypracovány harmonogramy revizí vyhrazených technických zařízení takových nádob stabilních (dále jen „TNS“) i PZ, z čehož plyne a to i u velkých organizací, nedodržení termínu provozní revize. A dále se objevují nedostatky při činnosti

revizních techniků (dále jen „RT“) v tom, že nahrazují vnitřní revize a tlakové zkoušky (dále jen „VR“ a „TZ“) např., ultrazvukovými zkouškami, které nejsou tak náročné na přípravu a je možné je provádět bez jejich odstavení z provozu. Postupy a případy povolené náhrady klasických revizí výchozí revize jsou uvedeny v ČSN 690012 nebo v povolení pro daný případ tlakové nádoby od Technické inspekce České republiky (dále jen „TIČR“) a nejsou potom v těchto předmětných případech dodržovány.

Některé zjištěné skutečnosti - nedostatky:

- Pro provoz parního potrubí nebyl provozovateli zpracován místní provozní bezpečnostní předpis dle čl. 6 odst. b) ČSN 130108.
- Pro provoz zásobníků LPG neměli provozovatelé zpracovány Místní provozní předpisy.
- V několika výjimečných případech bylo zjištěno, že zaměstnavatel nevede žádnou provozní technickou dokumentaci plynového a tlakového zařízení – provozní deníky, nemá k dispozici pasporty tlakových nádob.
- Nedoložení nebo dokonce nevypracování revizních knih plynového spotřebiče.
- Chybějící výpočet účinného větrání nízkotlaké kotelny (dále jen „NT“).
- Výsledky kontrol vedení provozních deníků při provozu plynového a tlakového zařízení a souvisejícího technického zařízení nelze jednoznačně oddělit od kontroly dodržování termínů kontrol, revizí a zkoušek, protože obecně zpravidla nelze prokázat, zda pouze chybí záznam o předmětném úkonu, anebo tento úkon nebyl proveden vůbec. Neprokázané provedení úkonu je potom zpravidla současně chybějícím záznamem v deníku. Bylo zjištěno neúplné vedení provozních záznamů v písemné formě dle požadavků ČSN 69 0012, resp. ČSN 38 6405, např. o kontrole pojistných ventilů, manometrů, ovzduší, netěsností. Některé nedostatky přímo souvisely s Místním provozním řádem – nestanovení této činnosti v MPŘ.
- Ve výměňkových stanicích místní provozní předpisy nejsou v souladu s ČSN 060830 a ČSN EN 12170 a ČSN 12171 např. přehledné schéma tepelné soustavy, pokyny jak obsluhovat a udržovat regulační a bezpečnostní zařízení apod.

Opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí

Opatření pro zdolávání mimořádných událostí bylo zpracováno do místního provozního bezpečnostního předpisu.

Zajištění bezpečného stavu provozovaného plynového a tlakového zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem

Vypracování plánu revizí a zkoušek, případně harmonogramu kontrol VTZ bylo kontrolováno u všech subjektů. V několika případech tato dokumentace buď chyběla, nebo nebyla aktualizována pro tlakové nádoby stabilní či plynové zařízení. V převážné části kontrolovaných subjektů jsou revize a zkoušky tlakového zařízení a plynového zařízení prováděny dodavatelským způsobem, kontroly jsou zajišťovány pověřenými zaměstnanci kontrolovaných subjektů. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá na znalostech provádějících zaměstnanců, zejména u zaměstnanců pověřených subjektem. V oblasti dodržování termínů a lhůt, stanovených plány revizí a zkoušek, případně

harmonogramů kontrol VTZ byly zjištěny v několika případech nedostatky – nedodržení lhůt provedení provozních revizí, a kontrol plynových zařízení. Při kontrolách bylo zjištěno, že ne vždy jsou revize ze strany RT prováděny kvalitně, bylo zahájeno několik kontrol revizních a servisních techniků na základě výsledků kontrol a podány 2 trestní oznámení na Policii České republiky, podněty na živnostenské úřady a Českou obchodní inspekci (dále jen ČOI“). V několika subjektech bylo zjištěno, že nejsou ustanoveny osoby odpovědné za provoz VTZ. U některých zařízení není ze strany vlastníků zajištěn bezpečný přístup, například jsou poškozené omítky na stropě, nefunkční nebo poškozené osvětlení místnosti, lokální výmoly na podlaze, nedostatečný manipulační prostor, což nesevředly o kvalitně prováděné údržbě. Nejsou prováděny předepsané kontroly a zkoušky dle požadavku výrobce zařízení (např. kontrola magneziových anod, čištění vnitřku zásobníku od vodního kamene...), nejsou prováděny kalibrace detektorů úniku plynu CH₄ nebo CO, revize bezpečnostní armatury plynové (dále jen „BAP“) nejméně 1x za 2 roky, kontroly plynových spotřebičů, spalinových cest, používání trubiček pro zjišťování CO v ovzduší s prošlou dobou použitelnosti, kotelny nebyly vybaveny předepsanou výbavou – samozavírač dveří, bateriová svítidla, hasicí přístroj CO₂ – jsou nahrazovány práškovými hasicími přístroji v rozporu s požadavkem ČSN 07 0703, nejsou prováděny kontroly pojistných zařízení a manometrů nulováním ve stanovených termínech. U nevyhrazených technických zařízení, tj. u kontrol, prohlídek, zkoušek a dalších úkonů podobného charakteru, předepsaných technickými normami, Místními provozními předpisy, případně průvodní dokumentací výrobců bylo zjištěno neprovedení odborných prohlídek nízkotlakých kotlen (dále jen „NT“) neprovedení servisu plynových hořáků, kalibrace detektorů úniku plynu a kontroly spalinových cest. Vyšší četnost závad byla zjištěna při provozu potrubních systémů - chybějící záznamy o kontrolách potrubí dle čl. 38 ČSN 13 0108, a dále o neoznačené potrubí či nechránění proti mechanickému poškození. Kontrolou, jak zaměstnavatel odstraňuje zjištěné nedostatky a závady bylo zjištěno, že přenosu informací ze zpráv o revizích, kontrolách a zkouškách včetně stanovení termínů opatření k jejich odstranění a zodpovědné osoby ve smyslu § 3, odst. 4, písm. a) nařízení vlády č.101/2005 Sb., je prováděn nejrůznějšími způsoby, nejčastěji v písemné podobě i když je nutno konstatovat, že v některých případech bylo zjištěno neodstranění zjištěných závad – provozovatel vzal za svoji splněnou povinnost skutečnost, že má provedenou revizi a s odstraněním závad se nezabýval. Pravidelná údržba charakteru prevence je prováděna ve většině kontrolovaných subjektů. Údržba je zajišťována jednak dodavatelem, částečně však i vlastními odbornými zaměstnanci. Kvalita údržby souvisí s výší finančních prostředků, které provozovatel do zařízení investuje a s odbornou úrovní obsluhy tlakových a plynových zařízení a většinou je pouze omezena na zajištění provozuschopnosti předmětných zařízení.

Kontrola na pracovišti - zajištění bezpečného přístupu k zařízení, zda je zařízení dostatečně chráněno proti vnějším vlivům, zda je zajištěn dostatečný přívod spalovacího a větracího vzduchu, zda je přívodní potrubí plynu vybaveno předepsanými armaturami, provedení značení protékajícího media, označení uzávěrů plynu, provedení protikorozi ochrany.

Kontrolovaná provozovaná zařízení byla vybavena předepsanou a řádně funkční bezpečnostní výstrojí, armaturami a další ochrannými zařízeními. V několika případech bylo zjištěno nezajištění kulového ventilu před expanzomaty v otevřené poloze, tlaková expanzní nádoba byla provozována bez štítku a manometr bez označení max. pracovního přetlaku nebylo zajištěno bezpečným způsobem vyústění výfukového potrubí od pojistného ventilu. V několika případech byl manipulační prostor okolo provozovaného zařízení pouze minimální, na což je v rámci modernizace (např. výměna kotlů včetně náhrady protiproudých ohříváčů teplé vody deskové výměníky či výměníkových předávacích stanic) již pamatováno a v případě rekonstrukce napraveno. Revizní a kontrolní lávky kolem zařízení, jako schodiště popř. žebříky či jiný přístup k technickému zařízení byly provedeny tak, že odpovídají právním a ostatním předpisům k zajištění bezpečnosti při práci. Kontrolovaná technická zařízení dle zadání úkolu byla různého stáří, od různých výrobců, různé konstrukce i provedení. Ke kontrolovaným zařízením byla u provozovatelů k dispozici technická dokumentace od výrobců. Problémy na pracovišti byly zjištěny také v oblasti značení potrubí médií dle druhu dopravované látky, chybějící bezpečnostní tabulky, nedostatečně označená přístupová cesta k hlavnímu uzávěru plynu, v kotelně umístěny věci nesouvisející s provozem zařízení. Obsluha zařízení byla vybavena osobními ochrannými pracovními pomůckami poskytovaných zaměstnancům na základě vyhodnocení rizik. Nedostatky nebyly zjištěny. Při kontrolách výměníkových stanic u velkých distributorů tepla, byla zjištěna poměrně dobrá úroveň péče o tato zařízení. Na přívodu primárního média VS byla vždy osazena předepsaná armatura včetně blokovací armatury s bezpečnostní funkcí a blokovací prvky ve výměníkové stanici a jejich funkce byla ověřována pravidelně. Systémy CENTRÁLNÍHO ZÁSOBOVÁNÍ TEPEM (dále jen „CZT“) ve většině větších měst jsou vybaveny bezobslužnými výměníkovými předávacími stanicemi s vysokým stupněm automatizace a regulace s centrálním dispečinkem a automatikou blokování přívodu primárního teplotnosného média od havarijních stavů podle ČSN 060310. U těchto blokovacích zařízení nejsou vždy prováděny potřebné kontroly a údržbářské úkony a kontrola se omezuje na pochůzkovou kontrolu ve stanovených obvykle denních intervalech. U ohříváčů ÚT a TUV bylo zjištěno, že jsou vybaveny předepsanou bezpečnostní výstrojí a tato výstroj je kontrolována. Situace je horší v těch výměníkových předávacích stanicích, které vlastní nebo přímo provozuje někdo jiný než organizace rozvodu CZT. U některých kontrolovaných VS bylo zjištěno, že jsou využívány i k jiným účelům než jsou určeny a není zajištěn bezpečný přístup k zařízení. Jednalo se zejména o výměníkové stanice umístěné ve školách, byla však v součinnosti s příslušnými řediteli provedena okamžitá náprava.

Sankce

V rámci všech OIP bylo podáno 53 návrhů pokut za správní delikt a výše návrhů pokut byla **1.135.000 Kč**. Konečný počet uložených pokut byl 51 v celkové výši **1.055.000 Kč**.

Závěr

V souladu se zadáním úkolu, byla kontrola provedená v celém rozsahu u všech zařízení uvedených v zadání úkolu, a to tak, aby se snížilo riziko při provozu těchto zařízení. Výsledky

kontrol v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci prokázaly, že jsou pro kontrolované subjekty přínosem zejména v tom, že ukazují aktuální stav a účelnost přijatých opatření v prevenci rizik. Přínosem prováděných kontrol je skutečnost, že zaměstnavatelé byli upozorněni na plnění povinností souvisejících s provozem plynových a tlakových zařízení. Plnění těchto povinností by mělo vést k zodpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu těchto zařízení a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví. Rovněž byli upozorněni na plnění povinností týkající se ustanovení osob odpovědných za provoz technických zařízení. Kontrolou v organizacích bylo ověřeno plnění opatření k omezování rizik spojených s provozem plynových a tlakových zařízení se zaměřením na provoz nízkotlakých plynových kotlen, spotřebičů, plynových pecí a výměníkových stanic včetně tlakových nádob. Ve všech kontrolovaných subjektech lze konstatovat, že nedostatky zjištěné při kontrolách jdou na vrub provozovatele bez rozdílu, zda se jedná o nově instalovaná zařízení nebo o zařízení, jehož technický stav je ovlivněn stářím. U plynového a tlakového zařízení je možno na základě zjištěných poznatků konstatovat, že provozovatelé si uvědomují možná rizika ohrožení zdraví jak vlastních zaměstnanců, tak i okolí vyplývající z provozu technických zařízení plynových a tlakových zařízení. Zjištěné nedostatky vyplývaly většinou z neznalosti příslušných předpisů, než z jejich přehlížení. Byl shledán kladný přístup k průběhu kontrol a snaha subjektů k odstranění zjištěných nedostatků. Lze tedy usuzovat, že provedené kontroly přispěly ke zlepšení technického stavu plynového a tlakového zařízení a tím konstatovat, že kontroly splnily daný úkol a cíl. Všichni majitelé i provozovatelé přistupovali k inspektorům OIP vstřícným způsobem, mají zájem o bezpečný provoz obsluhovaných plynových, tlakových i topných zařízení, i když některé znalosti jejich povinností byly velmi kusé (zvláště tam, kde obsluha je zároveň provozovatel i majitel zařízení). V některých případech se provozovatelé plně spoléhají na revizní techniky, kteří k nim chodí na pravidelné revize a kontroly s tím, že budou dodržovat stanovené termíny těchto kontrol. V převážné části kontrolovaných subjektů jsou revize, kontroly a zkoušky plynového a tlakového zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá na znalostech a zkušenostech provádějících pracovníků. Při prováděných kontrolách bylo velmi kladně posuzováno poskytování konzultací inspektory přímo na pracovištích organizací, což mimo jiné přispělo i ke zvýšení úrovně BOZP u kontrolovaných subjektů. Vzhledem k měnícím se různým vlastníkům tepelného zařízení (plynového, tlakového i tepelného) je nutné neustále provozovatelům připomínat jejich povinnosti vyplývající z platných právních a technických předpisů se zaměřením na bezpečnost provozu těchto zařízení. Celkově byl úkol proveden v širokém spektru oborů. V některých oborech např. školství a zdravotnictví se ukázalo, že existuje poněkud nižší úroveň péče o vyhrazená zařízení, z tohoto důvodu doporučujeme zaměřit se na tyto oblasti a přispět tak k zvýšení úrovně bezpečnosti i u těchto provozovatelů. Zkusit prosadit změnu legislativy, konkrétně ustanovení § 33 zákon o inspekci práce tak, aby se dali postihovat i revizní technici a montážní organizace - ze strany SÚIP resp. právního oddělení by bylo nutné zajistit stanovisko k této problematice, tak bylo možné účinně provést kontrolu u revizního technika vyhrazených technických zařízení, a nebo iniciovat změnu zákona o inspekci práce.

Novelizovat stávající vyhlášky VTZ – PZ a TZ tak (i ZZ), aby odpovídaly současné úrovni vědy a techniky.

Provádět větší osvětu veřejnosti s cílem seznamování s nebezpečími, která mohou nastat při zanedbání bezpečné obsluhy plynového, tlakového a topného zařízení - hlavně u společenství vlastníků bytových jednotek.

Novelizace stávajících předpisů pro instalaci těchto zařízení tak, aby měly mít charakter zákonného předpisu.

3.7 Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi

Zadáním úkolu bylo provádět kontroly plnění povinností zadavatelů staveb a koordinátorů BOZP na staveništi, kde současně působili zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, a dále v případech, kdy celková předpokládaná doba trvání prací a činností přesáhla dobu určenou v § 15 zákona č. 309/2006 Sb., a na stavbách, kde byly vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo zdraví. Výběr kontrol zadavatelů staveb vycházel z místních znalostí staveb inspektory, z poznatků o stavbách v regionu a jejich zhotovitelích v rámci přípravy na kontroly a z přehledu oznámení o zahájení prací zasílaných na OIP.

Cílem úkolu bylo vyžadovat plnění povinností zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi, a tím prosazovat zvyšování úrovně bezpečnosti práce na stavbách a kontrolovat, zda zadavatelé stavby plní podmínky dané zákonem č. 309/2006 Sb., a zda koordinátoři pracují v souladu s předpisy, zejména se zákonem č. 309/2006 Sb., a NV č. 591/2006 Sb. a prosazují zvyšování úrovně bezpečnosti práce na stavbách a tím působí na snižování pracovní úrazovosti, způsobené nedostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích a úkolech prováděných jednotlivými zaměstnanci pro bezpečný výkon práce.

Kontroly byly zaměřeny na otázky:

- zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na OIP, zda oznámení splňuje náležitosti přílohy č. 4 k NV č. 591/2006 Sb. a zda je zajištěno jeho vyvěšení na staveništi,
- zda zadavatel stavby zajistil, aby byl před zahájením prací na staveništi zpracován plán bezpečnosti a ochrany zdraví,
- zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb.,
- zda zadavatel zavazuje zhotovitele stavby k součinnosti s koordinátorem BOZP,
- zda koordinátor plní povinnosti dané § 18 zákona č. 309/2006 Sb. a § 7 a 8 NV č. 591/2006 Sb.

Zhodnocení kontrolní činnosti

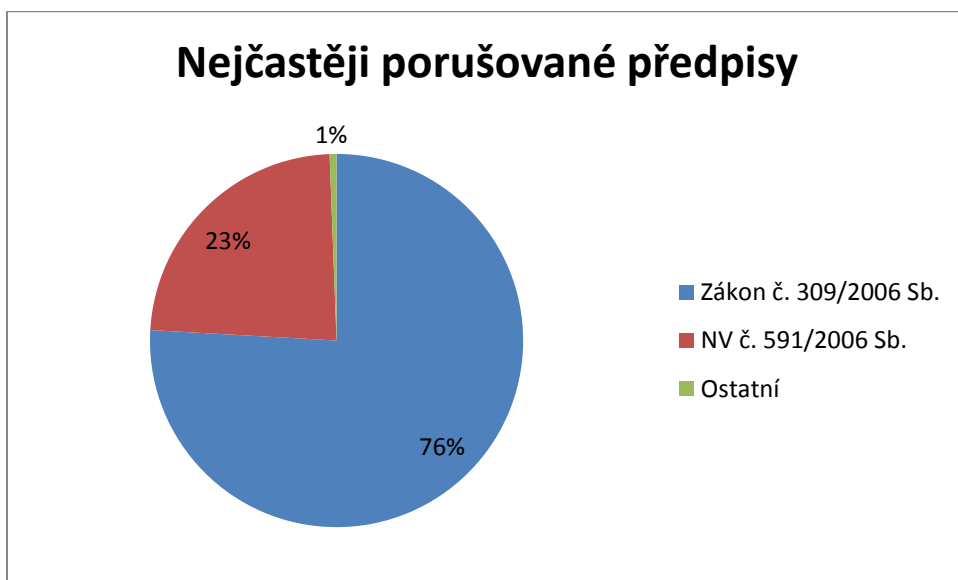
V rámci úkolu bylo provedeno **390** kontrol u **360** subjektů. Z celkového počtu **499** zjištěných nedostatků bylo inspektory OIP v **175** případech uloženo opatření k odstranění zjištěných

nedostatků podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce. V **324** případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

Tabulka 1 – Základní údaje:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrolovaných subjektů	82	35	22	31	22	50	58	70	360
Počet kontrol	93	35	23	34	22	50	60	73	390
Počet zjištěných nedostatků	15	50	48	50	32	45	92	167	499

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů a NV č. 591/2005 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

Kontrolní část:

A) Povinnosti zadavatelů staveb

Zaslání oznámení o zahájení prací

V případě, že stavba splňuje stanovená kritéria, Zadavatel stavby má povinnost zaslat místně příslušnému OIP oznámení o zahájení prací podle § 15 zákona č. 309/2006 Sb. Povinnost doručit oznámení o zahájení prací se do povědomí zadavatelů staveb ve značné míře již zažila. Splnění této povinnosti není pro zadavatele staveb náročné, protože obsahovou stránku oznámení určuje prováděcí právní předpis. Setkáváme se však s tím, že oznámení bývá zasíláno i tehdy, kdy povinnost podle zákona nevznikla, nebo oznámení bývají zasílány duplicitně, např. zadavatelem stavby, koordinátorem a někdy i zároveň zhotovitelem. K této skutečnosti zcela jistě přispěla možnost uložení pokuty za neplnění povinností zadavatele

stavby. Je však s podivem, že mnoho z nich vykazovala nějaký nedostatek. Jednalo se zejména o chybějící určení koordinátorů ve fázi přípravy, neuvedení IČ zadavatele, zhotovitele a neuvedení termínu dokončení stavby, nedostatečný popis stavby s výčtem prací se zvýšeným rizikem.

Zpracování plánu BOZP na staveništi

Z poznatků získaných při posuzování projektových dokumentací nebo při kontrolách na staveništích možno konstatovat, že povinnost zajistit zpracování plánu BOZP při přípravě stavby většinou není plněna. Pokud je, jako příloha k projektové dokumentaci dokument nazvaný „Plán BOZP“, je pouhým souhrnem povinností, vyplývajících z právních předpisů pro výkon stavebních a montážních prací. Problémy plánů spočívají ve lhůtě zpracovávání, kdy jsou zpracovávány až po dokončení projektové dokumentace pro stavební povolení anebo jsou zpracovávány až při realizaci staveb koordinátory ve fázi realizace stavby. Setkáváme se s tzv. „univerzálními plány“, které jsou většinou obecným výpisem citací z nařízení vlády č. 591/2006 Sb. a 362/2005 Sb., nezřídka jsou v textu uvedeny informace z jiné stavby. Mnohdy se popisované práce uvedené v plánu vůbec na stavbě nevyskytují. Oblíbeným tématem plánů je uvádění informací typu povinnosti zadavatele, stavbyvedoucího, koordinátora, poskytování první pomoci při úrazech el. proudem, traumatologický plán atp. V plánech naopak nejsou uvedena potřebná opatření z hlediska časové potřeby i způsobu provedení, nejsou rovněž upraveny na skutečný stav a postupně v průběhu realizace přizpůsobeny podstatným změnám, jak stanoví § 15 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb.

Určení potřebného počtu koordinátorů na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele stavby současně

Stále se setkáváme s tím, že zadavatel neurčí koordinátora ve fázi přípravy stavby. V drtivé většině případů, kdy je koordinátor určen, je tato povinnost plněna pouze ve fázi realizace stavby. Dokud nebude změnou zákona umožněno uložit sankci za tento nedostatek, nelze předpokládat zlepšení stavu. Z hlediska určování koordinátorů bylo zjištěno, že zadavatelé staveb převádějí smluvně povinnost zajistit koordinátora na zhotovitele stavby, takže ne vždy jsou určeni zadavatelem, ale jsou určováni technickým dozorem investora (dále „TDI“), projektanty nebo zhotoviteli, což není možno považovat za splnění požadavku zákona. V případech, kdy zhotovitel koordinátora platí, potom koordinátor pracuje ve prospěch toho zhotovitele, od kterého dostává odměnu, a ten má možnost jeho činnost značně ovlivňovat, což BOZP nijak neprospívá. V těchto případech je funkce koordinátora považována pouze za formální, je vybrána nejnižší nabídka, která pak skutečně představuje výkon formální, omezený pouze na účast na kontrolních dnech zadavatele stavby.

Povinnosti zadavatele ke koordinátorovi

V zákoně č. 309/2006 Sb., je ustanovení § 14 odst. 4, které zadavateli stavby ukládá povinnost zavázat všechny zhotovitele ke spolupráci s koordinátorem BOZP. V praxi je toto ustanovení opomíjeno nebo mylně vykládáno. Zadavatelé uzavírají se zhotoviteli obchodní smlouvy, do kterých problematika spolupráce s koordinátorem nebývá běžně zapracována. Ve smlouvě je maximálně uvedeno, že provádět činnosti je nutno v souladu s požadavky BOZP a smluvní sankce za neplnění. Vazba na koordinátora a povinnost součinnosti s koordinátorem

není smluvně dostatečná, případně není stanovena vůbec. Častou věcí je řetězení zhotovitelů, kdy si subdodavatel přizve k realizaci dalšího „podzhotovitele“, se kterým uzavře smlouvu, ale již neuvádí povinnost spolupráce s koordinátorem. Vzhledem k situacím, kdy o dílčích zhotovitelích investor neví, nejsou tyto „podzhotovitelé“ zavazováni k součinnosti s koordinátorem. Smluvní zavázání všech zhotovitelů k součinnosti s koordinátorem je v mnoha případech řešeno formálně a zavázání končí na „prvním článku řetězce subdodavatelů“.

B) Povinnosti koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

Oproti loňskému roku došlo k mírnému zlepšení činnosti koordinátorů a snížení počtu nedostatků. Poznatky z kontrol však ukazují, že stále existuje velký počet koordinátorů, kteří plní požadavky vyplývající koordinátorům ze zákona č. 309/2006 Sb. a prováděcího předpisu NV č. 591/2006 Sb. spíše formálně. Zdůvodněním takového výkonu činnosti je často cena sjednaná ve smlouvě.

V činnosti koordinátora ve fázi realizace však jsou často zjišťovány následující nedostatky: Nejčastěji porušenou povinností u koordinátorů BOZP ve fázi přípravy je, že nezabezpečí, aby plán BOZP obsahoval údaje, informace a postupy v nezbytných podrobnostech a nezajištění zpracování požadavků na bezpečnost při udržovacích pracích. Dalšími porušenými povinnostmi u koordinátorů BOZP ve fázi realizace staveb je nesledování provádění zejména rizikových prací, neupozorňování na nedostatky a nevyžadování bezodkladné nápravy. Uvedené nedostatky jsou způsobeny i neprůkaznou činností koordinátora BOZP. Koordinátoři neinformují zhotovitele o rizicích, která se vyskytují na staveništích s postupem výstavby. Tento požadavek se snaží naplnit administrativním předáváním nejrůznějších registrů rizik bez vazby na konkrétní dění na staveništi. Nekoordinují opatření k zajištění bezpečnosti práce na staveništi. Je zjišťováno, že v plánech BOZP nejsou uvedena konkrétní řešení opatření v oblasti BOZP a koordinátor koordináční opatření neřeší. Nekontrolují dodržování plánu BOZP, např. nekontrolují zabezpečení staveniště, které má být dle NV č. 591/2006 Sb., prováděno podle plánu BOZP. Plán však toto mnohdy neřeší, resp. díky způsobu jeho zpracování je řešení odlišné od poměrů na vlastním staveništi. Neprovádějí zápisy o zjištěných nedostacích v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci na staveništi, na něž prokazatelně upozornil zhotovitele a nezapisuje údaje o tom, zda a jakým způsobem byly tyto nedostatky odstraněny. Kontrolní dny a činnost koordinátora jsou na stavbách prováděny většinou jen za účasti zástupce hlavního zhotovitele. Účast dalších podzhotovitelů na kontrolních dnech je minimální. Seznámení všech zhotovitelů bývá realizováno většinou písemně až po kontrolních dnech. Následný dopad na celkovou funkčnost zajištění bezpečnosti na staveništi je nedostačující, na což navazuje fakt, že každé staveniště má svá specifická rizika, která se mění v reálném čase a která vznikají a zanikají s postupem realizace stavby. Většina koordinátorů jako základní povinnost chápe provádění kontrol na staveništích. Při této své činnosti však zjištěné nedostatky formulují v obecné rovině mnohdy formou doporučení, která nejsou směřována ke konkrétnímu subjektu, jenž je za nedostatek odpovědný.

Sankce

V rámci kontrol vyplývajících z tohoto hlavního úkolu uložili inspektoři OIP ve smyslu zákona o inspekci práce za správní delikty celkem **36** pokut v celkové výši **903.000 Kč**.

Závěr

Můžeme konstatovat, že cíle daného hlavního úkolu byly splněny všemi oblastními inspektoráty práce, a to včetně poradenské činnosti v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů dle ustanovení zákona o inspekci práce. Z výsledků kontrol provedených v rámci tohoto úkolu lze konstatovat, že předmět kontroly byl zaměřen vhodně a pro kontrolované subjekty byl přínosem. Úroveň koordinátorů BOZP má pomalu zlepšující se tendenci, i když tento trend je pomalý. S tímto koresponduje zvyšující se povědomí o povinnostech zadavatelů staveb. V posledních letech narostly počty oznámení o zahájení prací, snižuje se počet staveb, kde zadavatel neurčil koordinátora, i když měl k tomu povinnost. Pokud nejsou plněny zákonné požadavky ohledně koordinátora, jdou na vrub zvláště neznalosti povinností investora, zadavatele stavby, případně snahy o šetření investičních prostředků, a to nejen v soukromém sektoru, ale ve velké míře i ve veřejné správě – obcí, měst. Stává se, že někteří zadavatelé se se snaží vyhnout určení koordinátora tím, že si různě vykládají zákonné předpisy ve svůj prospěch a snaží se prokázat, že určit koordinátora nemusí. U koordinátorů BOZP bývá závažným nedostatkem kvalita jejich praktických znalostí a zkušeností. V praxi se setkáváme s koordinátory, kteří jsou spíše bezpečnostními techniky, jejichž činnost se omezuje na dokumentování a sepisování závad, které jsou momentálně v době kontroly koordinátora na staveništi v nepořádku. Chybí jakákoliv prevence rizik a časová koordinace z hlediska BOZP. Dokumentace a záznamy jsou sice jediným prokazatelným výstupem koordinátora o vyhledávání rizik a řešení problémů nebo závad, otázkou vždy je, jakou mají praktickou hodnotu. Zpracovaný plán BOZP se tak mnohdy stává pouhou nutnou administrativou, které rozumí, pracuje s ní a aktualizuje ji jen koordinátor – otázka jeho obsahu a rozsahu se tímto stává nedůležitou.

3.8 Prevence BOZP při přípravě a provádění staveb

Oblastní inspektoráty práce se jako dotčené orgány státní správy vyjadřují k projektovým dokumentacím staveb, k jejich změnám a změnám v užívání staveb. Projektové dokumentace jsou vybírány k posouzení v souladu s vnitřním předpisem SÚIP. Ve svých vyjádřeních ke kontrolovaným projektovým dokumentacím oblastní inspektoráty práce upozorňují předkladatele na nedostatky v naplňování právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a předcházejí touto činností možným pracovním úrazům. Dále pak účastí na řízeních k povolení užívání staveb lze podchytit řadu nedostatků vzniklých při provádění staveb, které by později během provozu a užívání staveb mohly vést ke vzniku mimořádných událostí (úrazy nebo havárie, ohrožení veřejnosti apod.). Kontrolou projektových dokumentací a následně účastí na řízení k povolení užívání staveb se významně

ovlivňuje prevence v oblasti bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení z hlediska budoucího provozu.

Cílem hlavního úkolu je prověřit plnění podmínek vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci již ve fázi přípravy staveb a během řízení k povolení užívání staveb.

Úkol byl rozdělen na dvě části:

A. Kontrola projektových dokumentací

B. Účast na řízeních k povolení užívání staveb

Kontroly byly zaměřeny zvláště na obsahovou stránku předkládaných projektových dokumentací z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a účast na kolaudačních řízeních se zaměřila na podchycení nedostatků bezpečnosti a ochrany zdraví při práci při užívání staveb. Kontroly a účast na řízení k povolení užívání staveb byly prováděny zejména u staveb:

- určených pro výrobu a skladování, ve kterých bude zaměstnáno více než 20 osob,
- určených pro zaměstnávání osob s omezenou schopností pohybu a orientace,
- určených pro shromažďování více než 200 osob a dále u staveb, ve kterých se nachází prostor určený k shromažďování osob, v němž počet a hustota osob převyšují mezní normové hodnoty a je určena ke kulturním, sportovním a obdobným účelům (ve smyslu § 3 písm. b) vyhlášky ministerstva pro místní rozvoj č. 268/2009 Sb.),
- určených pro výrobu a skladování nebezpečných chemických látek (zákon č. 350/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů) s výjimkou skladů a výroben výbušnin,
- hromadných garáží - vícepodlažních **ČSN 73 6058 Třídění**, odst. 4 Podle stavebního (dispozičního) řešení, písmeno b) a podzemních garáží (**ČSN 73 6058 Třídění**, odst. 5 Podle vztahu podlahy nejnižšího podlaží k úrovni přilehlého terénu),
- jaderných elektráren,
- kotelen I. a II. kategorie (vyhl. č. 91/1993 Sb.) a dále kotelen s parními a kapalinovými kotli (vyhrazeným tlakovým zařízením) ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) vyhl. č. 18/1979 Sb., v platném znění,
- čerpacích stanic LPG/CNG,
- bioplynových stanic.

Předmět kontroly:

A. Projektové dokumentace:

Dokumentace byly posuzovány z hlediska způsobu zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení pro výstavbu a budoucí provoz. Při posuzování projektové dokumentace staveb se prověřuje, zda jsou vyloučena nebo na nejnižší dosažitelnou míru snížena rizika možného ohrožení zdraví a života osob, tj. zda tato řešení splňují bezpečnostní požadavky, které se vztahují na danou stavbu zvláště pak:

- zda projektová dokumentace obsahuje náležitosti dané vyhl. č. 499/2006 Sb. pro oblast zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zvláště plán BOZP při práci na staveništi,
- zda projektová dokumentace obsahuje i řešení k zajištění BOZP při údržbě objektů,
- zda v projektové dokumentaci obsahují informace ohledně instalovaných zařízení (elektrických, plynových, zdvihacích, tlakových, apod.) a informace ohledně instalovaných výrobních zařízení a výrobní technologie a jejich řešení z hlediska BOZP.

B. Řízení k vydání kolaudačního souhlasu:

Při řízení k vydání kolaudačního souhlasu uplatňovali inspektoři OIP požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce, a to zejména zda:

- byly odstraněny nedostatky zjištěné při posouzení projektové dokumentace stavby,
- byly odstraněny nedostatky vyplývající ze změn realizovaných v průběhu výstavby,
- stavba je provedena podle schváleného projektu a případné změny jsou vyznačeny v původní projektové dokumentaci,
- provedení stavby odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- umístění a prostorové uspořádání strojů (zařízení), popř. jejich souborů, včetně dopravních a manipulačních ploch a ploch pro obsluhu a údržbu odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- jsou realizována opatření k zajištění bezpečnosti práce, stanovené na základě zhodnocení všech předvídatelných rizik možného ohrožení zaměstnanců, popř. jiných osob či majetku,
- jsou realizována konstrukční řešení, popř. opatření umožňující bezpečnou obsluhu, údržbu nebo opravu stavby (její části) po dobu jejího užívání,
- jsou funkční ochranná zařízení,
- jsou provedeny všechny příslušné revize a zkoušky instalovaného zařízení.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Celkem bylo posouzeno **1 503** projektových dokumentací ke stavebnímu řízení.

Tabulka 1 – Projektové dokumentace (dále jen PD):

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet doručených PD	163	316	330	61	452	240	510	217	2289
PD vybrány k posouzení	35	110	237	47	298	131	130	151	1503
PD nevybrány k posouzení	128	206	93	14	154	109	380	66	1150

Tabulka 2 – Řízení k vydání kolaudačního souhlasu:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrol k vydání kolaudačního souhlasu	10	75	432	97	320	196	204	47	1381

Kontrolní část:

A. Projektové dokumentace

Z celkového počtu **2 289** doručených žádostí o posouzení projektové dokumentace nebylo k posouzení vybráno **1 150** dokumentací. K těmto dokumentacím pro stavební řízení se Oblastní inspektoráty práce nevyjadřovaly, protože se jednalo o drobné stavby bez zvýšeného rizika, bytové domy, sklady či výrobní prostory pro méně než 20 zaměstnanců atd., které nesplňovaly kritéria pro výběr daná Metodickým pokynem generálního inspektora Státního úřadu inspekce práce. K dokumentacím staveb, jejich změn a změn v užívání staveb pro výrobu a skladování, určených pro zaměstnávání osob s omezenou schopností pohybu a orientace, určených pro shromažďování více než 200 osob, bioplynových stanic atd. vydaly oblastní inspektoráty práce celkem **1 503** vyjádření. Při posuzování projektové dokumentace byla náležitá pozornost věnována nejen posouzení podmínek pro provádění staveb z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví, ale i pro budoucí bezpečný provoz staveb, včetně zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, kteří provádí údržby, opravy a revize stavebních konstrukcí, strojů a zařízení. Na posuzování projektových dokumentací se podíleli i inspektoři specialisté na vyhrazená technická zařízení. Předkládané dokumentace v mnoha případech neměly dostatečnou vypovídající schopnost o řešení rizik při výstavbě i budoucím provozu a až na výjimky přetrvávala snaha předkládat dokumentace jen v minimálním rozsahu. V technických zprávách byly odkazy na neplatné předpisy a technické normy (např.: již neplatná ustanovení vyhlášky č. 48/1982 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 324/1990 Sb., neplatných elektrotechnických norem apod.). Neúplné projektové dokumentace byly vráceny k doplnění a opětovnému předložení k posouzení.

Nejčastější důvody vrácení projektových dokumentací staveb k doplnění:

- dokumentace neodpovídaly z hlediska BOZP svým rozsahem a obsahem vyhl. č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb,
- projekty dostatečně neřešily způsob zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti při výstavbě a při užívání,
- dokumentace neobsahovaly část E - Zásady organizace výstavby,
- chybí dokumentace výtahu, dispozice výtahové šachty a projekt elektrického zařízení,
- v projektu „elektro“ nebyly doloženy protokoly o stanovení vnějších vlivů z hlediska elektrického zařízení,
- dokumentace nerespektuje požadavky na ochranu před bleskem, stanovení přípustného rizika, třídy ochrany před bleskem, vnější a vnitřní ochrany apod.,
- chybí technologická část projektu týkající se výroby a skladování včetně vnitřní dopravy.

Předkládané projektové dokumentace v některých případech upřednostňovaly architektonické a technické řešení a méně se zabývaly bezpečností a ochranou zdraví při provádění, užívání a udržování staveb včetně působení předvídatelných vlivů. Vzhledem k závažnosti je této

problematicke věnována odpovídající stálá pozornost. V rámci prováděného poradenství jsou často vyřešeny nedostatky ještě před podáním dokumentací s žádostí o posouzení.

B. Řízení k vydání kolaudačního souhlasu

V roce 2013 se inspektoři oblastních inspektorátů práce účastnili celkem **1 381** řízení k vydání kolaudačního souhlasu k užívání staveb. Cílem účasti na řízení k vydání kolaudačního souhlasu bylo ověření a kontrola připravenosti staveb před uvedením do provozu, zvláště splňuje-li požadavky k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení.

Při výběru a zvažování účasti inspektora na řízení k vydání kolaudačního souhlasu byly upřednostňovány stavby většího charakteru a stavby se zvýšenými riziky možného vzniku úrazů dle Metodického pokynu generálního inspektora Státního úřadu inspekce práce, stavby s provozem výrobního a skladového charakteru a stavby, u kterých byla posuzována projektová dokumentace. V těchto případech se také se zjišťovalo, zda byly odstraněny závady, na které bylo upozorněno již při posuzování projektové dokumentace.

Nejčastější závady zjištěné při řízení k vydání kolaudačního souhlasu:

- ve skladech a výrobních halách nejsou označeny zúžené průchozí a průjezdné komunikace, prostory pro skladování,
- nejsou označeny spodní hrany zdvižných mechanicky ovládaných vrat,
- není dodržena podchodná výška,
- neprovedené výchozí revize elektrických zařízení,
- plynové rozvody bez ochranného nátěru,
- neodlišené nástupní a výstupní schodišťové stupně,
- neodlišené komunikace od ostatních ploch uvnitř staveb,
- neoznačené prosklené dveře a stěny ve výšce 1,1 m až 1,6 m,
- nevyznačená maximální přípustná nosnost podlahy ve skladech,
- regály neoznačené nosností buňky a max. počtem buňky ve sloupci,
- nestanovené vnější vlivy ve vztahu k provozovaným elektrickým zařízením,
- neodstraněné nedostatky uvedené ve výchozích revizích,
- ochrana před bleskem a ochrana před účinky statické elektřiny není provedena odpovídajícím způsobem.

Ve většině případů nebyly zjištěny závady, které by bránily uvedení stavby do užívání. Některé stavby byly dobře připraveny k závěrečným kontrolním prohlídkám a některé zjištěné drobné nedostatky byly odstraněny během řízení. V případě uplatňovaných požadavků na odstranění větších závad byly stanoveny lhůty pro jejich odstranění. V několika případech nebyl vydán souhlas s uvedením stavby do provozu nebo byl souhlas podmíněn odstraněním nedostatků před uvedením stavby do provozu. Nesouhlasné a podmíněné souhlasy pro uvedení stavby do provozu se ve většině případů týkaly plynových a elektrických zařízení. Ke zlepšení připravenosti staveb přispěla i skutečnost, že někteří investoři, respektive projektanti si vyžádali konzultaci před kolaudačním řízením a případné závady mohli odstranit. Ze strany

stavebních úřadů je zájem o účast zástupců inspektorátu (jako dotčeného orgánu) na řízení k vydání kolaudačního souhlasu. Vyžadují, aby investoři staveb doložili před vydáním kolaudačního souhlasu souhlasné stanoviska dotčených orgánů, a to i na stavby bez zvýšeného rizika, malých provozoven, provozoven nevýrobního a neskladového charakteru apod. Problémem je snaha ze strany investora kolaudovat stavby před úplným dokončením, kdy se skutečný provozní stav může značně lišit od stavu zjištěného při těchto „předčasných“ kolaudacích. V souvislosti s výše uvedeným se množí žádosti o vyjádření inspektorátu na stavby bez technologie výroby a skladování (pouze na stavební část).

Závěr

Velký vliv účasti inspektorů při schvalování projektové dokumentace a při povolování staveb v rámci závěrečných kontrolních prohlídek za účelem vydání kolaudačního souhlasu na celkovou prevenci v oblasti BOZP včetně vyhrazených technických zařízení je nepopiratelný a nezpochybnitelný. Je to nejúčinnější nástroj, který vítají investoři a provozovatelé, protože je možno odstranit velké množství nedostatků v oblasti bezpečnosti práce a vyhrazených technických zařízení většinou na náklady zhotovitele. Zhotovitel je těmito kontrolami nucen provádět stavby kvalitněji, tak aby byly bezpečnější. Odstranění zjištěných závad má většinou efekt násobnosti odstraňování závad, protože si zhotovitel již málokdy dovolí opakovat závady zjištěné při kolaudačních řízeních. Inspektoři se zaměřují v průběhu kolaudačních řízení na podchycení nedostatků, které by mohly negativně ovlivňovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci při užívání staveb. Jedná se většinou o stavby, kde by v případě vydání kolaudačního souhlasu nebo povolení užívání stavby bez přítomnosti inspektorů OIP a tedy nezjištění případných závad, mohlo s velkou pravděpodobností dojít ke vzniku mimořádných událostí, jako jsou úrazy, havárie, ohrožení veřejnosti a podobně.

3.9 Kontrola systému BOZP ve zdravotnických zařízeních se zaměřením na všeobecnou bezpečnost a elektrická zařízení

Úkol byl proveden na základě výrazného nárůstu počtu závažných a ostatních pracovních úrazů zaměstnanců ve zdravotnických zařízeních. Kontrolní činnost byla zaměřena na menší a střední zdravotnická zařízení (např. zdravotní střediska a jiné) včetně soukromých zdravotnických zařízení.

Cílem úkolu je zjišťování úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve zdravotnických zařízeních, a to i u nově vzniklých subjektů, u nichž doposud kontroly nebyly provedeny. Tímto preventivním působením v rámci kontrolní činnosti dodržování bezpečnostních předpisů vytvořit předpoklady k postupnému snížení pracovní úrazovosti ve sféře zdravotnictví.

Každý oblastní inspektorát práce provede kontrolu minimálně u 10 zdravotnických zařízení.

Kontroly provedou společně inspektoři se zaměřením na všeobecnou bezpečnost a inspektoři se specializací na elektrická zařízení.

Kontroly byly zaměřeny především na následující oblasti:

- školení o BOZP; prevence rizik v daném zdravotnickém zařízení (vyhledávání a hodnocení, přijímání opatření či jejich odstranění, seznámení zaměstnanců s riziky možného ohrožení života a zdraví včetně rizik nebezpečných chemických látek a chemických směsí, a dále pak se stanovenými opatřeními),
- zpracování požadovaných místních provozně bezpečnostních předpisů včetně způsobu používání a skladování nebezpečných chemických látek a chemických směsí (bezpečnostní listy, bezpečnostní značky a značení),
- osobní ochranné pracovní prostředky (zpracování seznamu, poskytování, kontrola používání),
- průvodní a provozní dokumentace, údržba, kontroly technických zařízení ve zdravotnictví,
- řádná evidence pracovních úrazů a stanovení opatření proti jejich opakování,
- zajištění revizí elektrických zařízení, instalací, spotřebičů a hromosvodů,
- odborná kvalifikace k obsluze technických zařízení (např. vyhláška č. 50/1978 Sb.).

Zhodnocení kontrolní činnosti

Kontrola dodržování stavu BOZP ve zdravotnických zařízeních

V rámci úkolu bylo provedeno celkem **145** kontrol. Nejdůležitější údaje z kontrol jsou uvedeny v následující tabulce. Celkový počet zjištěných nedostatků činí **631**, což potvrzuje význam kontrol. Kontrolami došlo ke zvýšení povědomí zaměstnavatelů, kteří si uvědomují rizika vyplývající z jejich činností.

Tabulka 1 - Údaje o provedených kontrolách:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrol subjektů	31	11	19	10	11	11	29	20	142
Počet kontrol celkem	31	11	19	10	11	11	29	23	145
Počet zjištěných nedostatků	90	58	42	42	35	65	158	141	631
Počet vydaných TOO	11	4	-	5	7	-	1	2	30
Pokuty	1	-	5	-	-	-	-	1	7
Pokuty (v tisících Kč)	20	-	65	-	-	-	-	5	90
Počet kontrol bez nedostatků	3	-	2	-	1	-	1	-	7

TOO ... technicko-organizační opatření

Zjištěné nedostatky:

Školení zaměstnanců, včetně zdravotní způsobilosti

Školení o právních a ostatních předpisech BOZP bylo často prováděno odborně způsobilými osobami v prevenci rizik, většinou prováděné externě. Zaměstnanci neměli vstupní školení. V osnovách školení chyběly interní předpisy vydané zaměstnavatelem. Nebyl stanoven obsah, četnost a způsob ověření znalostí zaměstnanců. Zaměstnanci nebyli řádně seznámeni s příslušnými bezpečnostními listy. U některých nebezpečných látek nebyl k dispozici bezpečnostní list.

Vyhledávání a hodnocení rizik, přijímání opatření k jejich působení

Vyhledávání rizik bylo prováděno formálně. Přijatá opatření k minimalizaci rizik byla neadekvátní. Vyhledaná rizika nezahrnují všechny druhy práce a pracovní činnosti, které zaměstnanci vykonávají. Zaměstnanci nejsou pravidelně seznamováni s nově vyhledanými riziky. Byla opomíjena rizika spojená s prací s ručními nástroji.

OOPP, mycí, čistící a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje

Zaměstnancům nebyly poskytnuty ochranné rukavice schváleného typu. Neposkytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Zaměstnavatel neměl zpracován vlastní seznam pro poskytování OOPP. Ochranné rukavice nevhodné pro práci, které nezajišťovaly ochranu proti možným rizikům práce.

Pracovní úrazy (evidence, stanovení opatření a jejich realizace proti opakování pracovních úrazů)

Knihy úrazů neobsahovaly požadavky platné legislativy na jejich obsah. Osnovy školení obsahovaly neplatné právní předpisy.

Stroje, technická zařízení a nářadí (provozní dokumentace, bezpečný provoz a používání, kontroly a revize)

K strojům není k dispozici průvodní dokumentace. Zaměstnavatelé nedoložili provádění pravidelných kontrol stavu zařízení. Dokumentace o revizích a spotřebičů a strojů byla neúplná. Nejsou prováděny kontroly a zkoušky ve stanovených termínech. Návodů k obsluze zařízení nebyly v českém jazyce. Zaměstnanci neměli odbornou způsobilost pro práci se stabilními tlakovými nádobami.

Elektrická zařízení

Nejsou řádně prováděny kontroly a revize včetně zkoušek elektrických zařízení. Chyběly revize elektrických spotřebičů a hromosvodů.

Skladování nebezpečných látek a směsí

Skladování bylo v rozporu s bezpečnostními listy. Nebezpečné látky byly v nepůvodních obalech. Prostory pro skladování nebezpečných látek nebyly vybaveny na viditelném místě seznamem osob, oprávněných manipulovat s nebezpečnou chemickou látkou.

Bezpečnostní značky a značení

Drobné nedostatky se vyskytly v označení únikových východů. Sklady nebezpečných chemických látek nebyly označeny bezpečnostními značkami. Volné okraje nakládací rampy nebyly označeny značením označující nebezpečnou hranu a upozorňující na nebezpečí pádu osob.

Bezpečnost způsobu organizace práce a stanovených pracovních postupů

Nebyl vypracován dokument k organizaci provozu dopravních prostředků v areálu zdravotnického zařízení. Zaměstnanci nebyli chráněni před rizikem v souvislosti s manipulací s pacienty.

Další zjištění

Při kontrolách byli inspektoři dotazováni oblasti týkající se pracovně lékařských služeb. V rámci kontrol byla poskytována poradenská činnost, která byla ze stran zaměstnavatelů velice oceňována. Mezi nejčastěji porušované prováděcí právní předpisy patří nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí. Nejčastěji porušovanou oblastí bylo nedostatečné provádění revizí, kontrol nebo zkoušek u elektrických zařízení. Z výsledků kontrol vyplývá poměrně dobrá úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve zdravotnických zařízeních. Uvedená porušení jsou zjišťována u vcelku malé skupiny z kontrolovaných subjektů. V rámci kontrol bylo dále zjištěno, že zdravotnické zařízení poměrně často využívají služeb odborně způsobilých osob, které neprovádí jen úkoly v hodnocení a prevenci rizik, ale zajišťují i zavedení vnitřního systému řízení BOZP. Kontrolou zdravotnických zařízení bylo rovněž ověřeno, že zaměstnanci zodpovědní za VTZ a BOZP ve zdravotnických zařízeních jsou převážně velmi dobře seznámeni se systémy VTZ a BOZP. Údržba areálu zdravotnických zařízení je prováděna převážně dodavatelským způsobem. Pracovní úrazovost v kontrolovaných zdravotnických zařízeních spočívá převážně v uklouznutí, zakopnutí, říznutí a manipulaci. Závěrem lze konstatovat, že ve zdravotnických zařízeních, kde byla provedena kontrola, je velmi dobrá úroveň systémů VTZ a BOZP a jsou i velmi dobře implementovány v praxi.

Sankce

Bylo uloženo **sedm** pokut v celkové výši **90.000 Kč**.

Závěr

Cíl úkolu byl splněn. Kontroly přispěly ke zlepšení stavu na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což je patrné v počtu zjištěných nedostatků.

3.10 Kontrola systému BOZP v zemědělství

Činnosti v zemědělství jsou svým charakterem specifické a stále patří mezi činnosti se zvýšenou mírou rizika. Zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovištích živočišné a rostlinné výroby vyžaduje zejména znalost úrazových rizik na těchto pracovištích a znalost platných právních předpisů, vztahujících se k daným činnostem. Předmětem kontrolní činnosti byly především zaměstnavatelem stanovené pracovní postupy pro chov zvířat s ohledem na konkrétní podmínky chovu a činnosti představující závažná rizika pro člověka (uplatnění konkrétních pracovních postupů např. při činnostech, které jsou úzce spojeny s manipulací se zvířaty). Dále byly kontroly zaměřeny na bezpečné používání zemědělských strojů a zařízení, dílenské provozy a zajištění bezpečnosti práce při skladování pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv včetně požadavků kladených na jejich bezpečný provoz.

Cílem úkolu bylo prověřit u subjektů zabývajících se zemědělskou výrobou, zda zaměstnavatelé vytvářejí bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodné organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímají opatření k předcházení rizikům. Cílem úkolu byla především minimalizace rizik v zemědělství.

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrolám přednostně vybírány subjekty, u kterých nebyla ještě provedena kontrola nebo uplynulo více jak 5 let od poslední kontroly a dále subjekty, kde je nepříznivý vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti. Výběr subjektů ke kontrolám nebyl omezen počtem zaměstnanců. Při kontrolách inspektoři vycházeli ze zkušeností získaných z kontrolní činnosti realizované v předešlých letech.

Předmětem kontroly byly následující oblasti:

- pracovní postupy pro chov zvířat,
- zemědělské stroje a zařízení (provozní dokumentace; zajišťování pravidelné a řádné údržby a kontroly strojů a zařízení; proškolení zaměstnanců s návody konkrétních strojů a zařízení, které obsluhují; vybavenost ochranným zařízením; atd.),
- pracoviště pro opravu a údržbu zemědělské techniky a vozidel (určení osob za zajišťování bezpečného provozu dílen; seznámení zaměstnanců dílen s vyhodnocením rizik při provádění oprav a údržby zemědělské techniky a s přijatými opatřeními; pracovní jámy a rampy a požadavky na ně kladené; atd.),
- zajištění bezpečnosti práce při skladování pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv.

Zhodnocení kontrolní činnosti

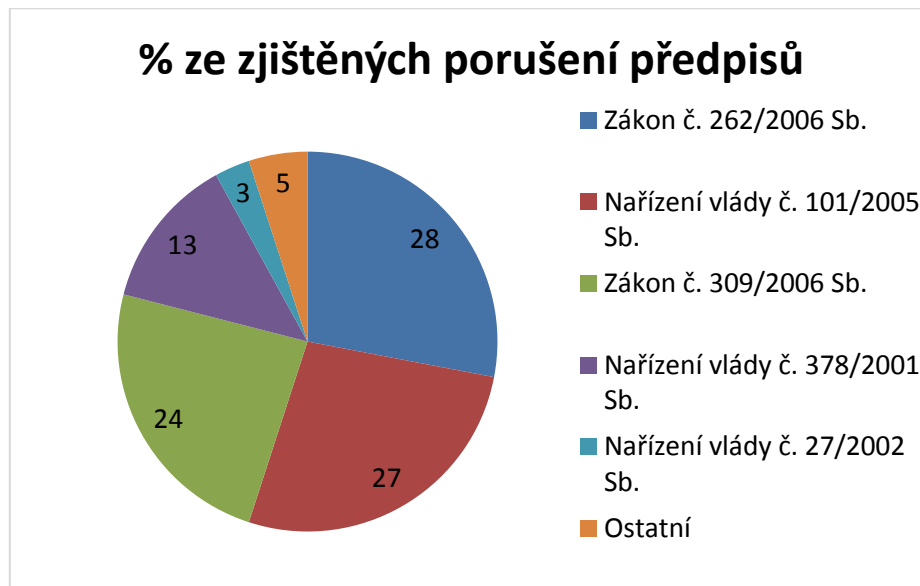
V rámci plnění tohoto úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno celkem **325** kontrol, tj. v podstatě stejný počet kontrol jako v předešlém roce. Bylo zkontrolováno celkem **325** subjektů, z toho byla ve **35** případech provedena kontrola u fyzických osob. Při všech kontrolách bylo zjištěno celkem **1 508** nedostatků. Z celkového počtu provedených kontrol pouze v **19** případech nedostatky zjištěny nebyly. Pokud jde o počet zjištěných

nedostatků u jednotlivých subjektů, připadá přibližně **5** nedostatků na kontrolovanou osobu. Tabulka č. 1 obsahuje bližší údaje v rámci plnění úkolu v zemědělství.

Tabulka 1 - Základní údaje:

OIP	Počet kontrolovaných subjektů celkem	Počet kontrol u fyzických osob	Počet kontrol celkem	Počet zjištěných nedostatků
4	33	1	33	129
5	57	2	57	213
6	34	6	34	96
7	44	11	44	148
8	55	4	55	491
9	51	3	51	260
10	51	8	51	171
Celkem	325	35	325	1508

V tabulce 2 je uveden přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů. Stejně jako v loňském roce, nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákoníku práce, dále pak nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. Z následujícího grafu je zřejmé zastoupení zjištěných porušení jednotlivých právních předpisů.

Nejčastěji porušovaná ustanovení se týkají pracovišť a pracovního prostředí, která nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k uvedenému nařízení vlády.

Při plnění hlavního úkolu inspektory bylo zjištěno, že nejvíce nedostatků při kontrolách zemědělských subjektů se stále vyskytuje u výrobních a provozních budov. Počet zjištěných nedostatků v této oblasti zůstal přibližně na stejné úrovni, jako v roce předešlém. Velký počet

nedostatků byl zjištěn v oblasti skladů a skladování. Zjištěný stav lze odůvodnit skutečností, že kontroly byly mimo jiné zaměřeny na problematiku skladování na pracovištích pro opravu a údržbu zemědělské techniky a na skladování pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv.

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Pracovní postupy pro chov zvířat

V případě kontrol stanovení pracovních postupů při chovu zvířat dle nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat, lze konstatovat, že ve většině případů kontrolované osoby sice mají stanoveny pracovní postupy, ale pouze ve všeobecné rovině, bez ohledu na specifika vlastního provozu. Při kontrolách je často předkládáno pouze opsané nařízení vlády č. 27/2002 Sb. a není dodržována povinnost stanovit konkrétní pracovní postupy pro jednotlivé kategorie zvířat. Nestanovení pracovních postupů u zaměstnavatelů zřejmě vyplývá z neznalosti právních předpisů. V mnoha případech jsou při kontrole předkládány pouze pracovní náplně nebo časové snímky práce zaměstnanců bez ohledu na existující rizika a jejich následnou eliminaci. Z toho je zřejmé, že konkrétní pracovní postupy nemají tyto zaměstnavatelé stanoveny a zaměstnanci nejsou seznamováni s opatřeními vedoucími k minimalizaci existujících rizik při chovu zvířat s ohledem na rizikové činnosti, při kterých by měla být věnována zvýšená pozornost zvířatům v situacích uvedených v § 2 odst. 1 nařízení vlády č. 27/2002 Sb. Tyto nedostatky byly zjištěny u stanovených pracovních postupů, které neřešily mimo jiné způsob zajištění bezpečnosti práce např. při nakládce zvířat na dopravní prostředky a pohyb osob během této činnosti, způsob zajištění bezpečnosti práce při havarijních situacích, veterinárních zákrocích, pracovní postup při značkování telat, kdy se mohou projevit rizika obranné reakce krav pečujících o svá mláďata atp. Kontrolou velkých farem s velkou koncentrací zvířat bylo zjištěno, že většinou mají požadované pracovní postupy vypracovány. Některé pracovní postupy však postrádaly aplikaci na místní podmínky. U menších subjektů bylo často zjišťováno, že nemají vypracovány pracovní postupy vůbec nebo byly zpracovány nedostatečně a neodrážely skutečnou realitu při chovu zvířat.

Zemědělské stroje a zařízení

Při kontrolách zemědělských strojů a zařízení byla v oblasti zajišťování pravidelné a řádné údržby a kontroly strojů a zařízení zjištěna rozdílná úroveň u jednotlivých kontrolovaných subjektů. Byly zaznamenány subjekty, které ve sledované oblasti neměly zásadní nedostatky a pak subjekty, které své povinnosti neplní odpovídajícím způsobem. V provozech, zejména ve starších objektech, jsou používány stroje a zařízení, které zde takzvaně dosluhují, a zaměstnavatelé k nim nemají potřebnou provozní dokumentaci. Zaměstnavatel k těmto strojům velice často nemá zpracován ani místní provozní bezpečnostní předpis, v rozsahu stanoveném NV č. 378/2001 Sb. U těchto strojů a zařízení jsou zjišťovány z hlediska bezpečné práce takové nedostatky, pro které jsou tyto stroje a zařízení už nevhodné pro bezpečnou práci. U nových strojů a zařízení je provozní dokumentace převážně vedena.

Kontrolami bylo dále zjištěno, že u zemědělských strojů a pomocných mechanismů stále přetrvávají nedostatky při provádění jejich pravidelné a řádné údržby, kontroly a revizí, při proškolení obsluh, seznamování s návody k obsluze konkrétních strojů a zařízení a vedení provozní dokumentace stanovené výrobcem. U mnoha kontrolovaných subjektů bylo zjištěno, že není prováděna důsledná kontrola technického stavu provozované zemědělské mechanizace, např. krmných vozů, nakladačů, vozů na slámu s posuvným dnem, fekálních vozů, traktorů, oběžných shrnovačů chlévské mrvy a dalších zemědělských strojů používaných v rostlinné a živočišné výrobě. Přetrvávající nedostatky byly také zjištěny v chybějících krytech kloubů náhonů, řetězových převodů, frézovacích válců u míchacích krmných vozů a řemenových pohonů.

Vzhledem k nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců (obsluh zemědělských strojů), malým počtem zájemců o práci v zemědělské prvovýrobě a nedostatek absolventů učňovského školství profese opravář zemědělských strojů – zemědělec a generačním odchodem zaměstnanců důchodového věku, začíná spousta kontrolovaných subjektů provoz drahých a výkonných zemědělských strojů zajišťovat kvalifikovanou obsluhou.

Při kontrolách bylo často zjišťováno, že u zařízení pro plynulou dopravu nákladů (dopravníků), používaných v objektech živočišné výroby k dopravě chlévské mrvy, krmných směsí apod., zaměstnavatelé často nemají zpracován místní provozní bezpečnostní předpis, aplikovaný na konkrétní podmínky provozu. Bylo zjištěno, že obsluhy traktorů, malých kolových nakladačů a krmných vozů nebyly seznámeny s návody k obsluze těchto strojů, tedy s průvodní dokumentací strojů, které obsluhovaly. Vliv na tuto skutečnost má mnohdy centralizace a sídlo zemědělských subjektů, kdy stáje a technika jsou vzdáleny od sídla desítky i stovky kilometrů, a příslušná dokumentace je k dispozici jen v jejich sídle. Pozitivní skutečností v této oblasti je fakt, že se snižuje rizikovost na pracovištích modernizací strojového parku. Rizika jsou v této oblasti eliminována tím, že údržbu ve valné míře řeší odborný značkový servis dodavatele techniky.

Pracoviště pro opravu a údržbu zemědělské techniky

Při kontrolách pracovišť určených pro opravu a údržbu zemědělské techniky byly zjišťovány u zemědělských subjektů rozdílné skutečnosti. Na jedné straně nebylo zjištěno závažné porušování právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce ze strany zemědělského subjektu, na straně druhé bylo zjištěno, že zaměstnavatelé si své povinnosti v oblasti bezpečnosti práce řádně neplní. Kontrolou bylo často zjišťováno, že zaměstnanci jsou seznamováni s riziky své pracovní činnosti; s návody k obsluze strojů a zařízení; mají platné oprávnění při provádění speciálních prací (např. svařování, elektrotechnické činnosti, činnosti jeřábníků, vazačů, topičů atd.). Dále bylo zjišťováno, že obráběcí stroje a zařízení, včetně ručního přenosného nářadí, jsou kontrolovány a revidovány; ochranné kryty u strojů byly osazeny a byly funkční. Zaměstnanci dílen byli seznamováni s návody k obsluze opravovaných zemědělských strojů, včetně pracovních rizik. V převážné části kontrolovaných subjektů je minimální zastoupení zaměstnanců v dílnách, kteří ještě v době sezónních prací (např. přípravy půdy, setí, sklizně píce, obilovin, kukuřice a při výpadku, nemoci, dovolené atd.) jsou nasazováni na obsluhu jednotlivých samostatných zemědělských strojů. U těchto subjektů je často řešena problematika kvalifikovaných a zručných zaměstnanců (opravářů). Dále bylo zjištěno, že

vzájemná informovanost (plní-li na jednom pracovišti zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů) je prováděna; kontrolované pracovní jámy odpovídaly bezpečnostním předpisům a nebyly zjištěny závažné nedostatky; kontrolou provozovaných ramp nebyly zjištěny závažné nedostatky ze strany provozovatelů; prostředky první pomoci u kontrolovaných subjektů byly k dispozici; provozní předpisy pro sklady a skladování byly zpracovány; svařovací soupravy – kontroly těsnosti hadic prováděny, záznamy vedeny, zajištění lahví provedeno a OOPP přidělovány a při prováděné kontrole používány.

Nutno ale konstatovat, že je stále zjišťováno, že stroje a zařízení opravárenských provozů nejsou vybaveny průvodní dokumentací. Zaměstnavatelé si neuvědomují povinnost uchovat ke strojům a zařízením návody k obsluze nebo zpracovat místní bezpečnostní provozní předpisy a v nich stanovit provádění kontrol nejméně jedenkrát za 12 měsíců. Zaměstnavatelé neudržují často stroje a zařízení v řádném stavu. Stroje a strojní zařízení nejsou velmi často vybaveny ochrannými kryty nebo jsou vybaveny poškozenými kryty a existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybujícími se částmi pracovního zařízení. Dále bylo často zjišťováno, že se neprovádí pravidelné kontroly strojního zařízení a revize elektrického ručního nářadí. Není dodržována ani povinnost stanovená v § 3, odst. 4, písm. b) nařízení vlády č. 101/2005 Sb., k dodržování termínů a lhůt pro provádění kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení. Pouze zřídka zaměstnavatel jasně určil osoby, k jejichž povinnostem patří zajišťování bezpečného provozu, používání, údržby, úklidu, čištění a oprav pracovišť, dle požadavku § 3, odst. 3, písm. a) NV 101/2005 Sb. Rovněž v mnoha případech u kontrolovaných osob není určena osoba odpovědná za vedení příslušné dokumentace a záznamů o vybavení pracoviště, jak určuje požadavek § 3, odst. 3, písm. b) nařízení vlády č. 101/2005 Sb. Nezajištění uvedených povinností kontrolovanými subjekty mají pak za následek velký počet zjištěných nedostatků na jednotlivých pracovištích.

V oblasti provádění údržby, kontrol a revizí provozovaných strojů a zařízení je dále častým nedostatkem neodstraňování závad, které jsou uvedeny v revizních zprávách. Kontrolované osoby, když už mají provedené revize, uvedené závady neodstraňují. Na pracovištích pro opravu a údržbu zemědělské techniky jsou provozovány především starší kovoobráběcí a tvářecí stroje a zařízení, které často neodpovídají požadavkům výkonu bezpečné práce. Zaměstnavatel k těmto strojům nemá potřebnou provozní dokumentaci, ani místní provozní bezpečnostní předpis. U těchto strojů a zařízení jsou zjišťovány z hlediska bezpečné práce závažné nedostatky, pro které jsou nevhodné pro práci. U pracovních jam často chybí označený manipulační prostor; dále značky, upozorňující na nebezpečí pádu a značky s vyznačením zakázaných prací a činností. Kontrolou bylo rovněž zjištěno, že zaměstnavatelé při provádění oprav a údržby strojů a zařízení v mnoha případech nevedou řádnou dokumentaci o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních. Tam, kde zaměstnavatelé povinnosti ohledně vyhledávání a vyhodnocování rizik plnili a vedli požadovanou dokumentaci, pak i seznamovali zaměstnance s vyhodnocením rizik.

Závěrem lze konstatovat, že pracoviště pro opravu a údržbu zemědělské techniky ustupují v současné době do pozadí z důvodů poskytovaných záruk a servisů od výrobců. Ústup těchto

pracovišť však s sebou nese paradoxně větší počet zjišťovaných nedostatků při prováděných kontrolách a to převážně z důvodů snižování důležitosti a potřeby těchto pracovišť včetně odbornosti zaměstnanců, pro které už není opravář zemědělské techniky či automechanik primární náplní práce.

Zajištění bezpečnosti práce při skladování pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv

I z výsledků provedených kontrol k zajištění bezpečnosti práce zmíněné oblasti je patrné, že některé zemědělské subjekty věnují této problematice patřičnou pozornost, ale jsou i zemědělské subjekty, u kterých při těchto kontrolách byly zjištěny nedostatky ve všech kontrolovaných oblastech. Tam, kde je náležitá pozornost této problematice věnována, mají zpracovány místní řady skladů pohonných hmot, včetně proškolení a určení odpovědné osoby. Rovněž tyto sklady mají označeny bezpečnostními tabulkami. Dále bylo zjištěno, že provádějí revize elektrických zařízení. Stejně tak bylo doloženo, že v pravidelných intervalech provádějí kontroly technologických zařízení výdejních a čerpacích stanic, včetně dokladů o odstranění zjištěných nedostatků. Tuto pozitivní skutečnost zjištěnou při kontrolách ovlivňuje i fakt, že oblast skladování pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv podléhá kontrolám a doзору dalších kontrolních orgánů (např. hasičský záchranný sbor, Česká inspekce životního prostředí). Z provedených kontrol k zajišťování bezpečnosti práce při skladování pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv vyplynula skutečnost, že plnění této povinnosti závisí na velikosti kontrolovaného subjektu. Čím větší je kontrolovaný subjekt, tím je zajištění bezpečnosti práce při skladování pohonných hmot, hořlavých kapalin a tuhých maziv na vyšší úrovni. Zaměstnavatelé mají tendenci při nízkém stavu skladovaných pohonných hmot, hořlavých kapalin a maziv zajišťování bezpečnosti práce při jejich skladování podceňovat. Nejčastějším porušením při těchto kontrolách byla zjištěna skutečnost, že zemědělské subjekty neměly zpracován místní řád skladu, včetně scházejícího označení skladu bezpečnostní tabulkou a neprováděly revize elektrického zařízení čerpacích stanic.

Sankce

Zemědělským subjektům bylo uloženo celkem **32** pokut v celkové výši **662.000 Kč**. Oproti roku 2012 došlo k navýšení počtu pokut přibližně o 50 % a k navýšení jejich výše více než o 30 %. V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání výrobních prostorů, strojů a zařízení, technologií, resp. provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce). Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

Lze konstatovat, že zaměření a cíl tohoto hlavního úkolu pro rok 2013 byl splněn. Ze zjištěných skutečností vyplývá, že kontroly se zaměřením na kontrolu BOZP v zemědělství mají své opodstatnění, protože situace v českém zemědělství v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stále nedosahuje úrovně, kterou požadují právní předpisy. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit pozitivně a jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní

činností u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup k zajišťování oblasti BOZP. Se stále se zvyšující úrovní techniky a technologií jsou kladeny i vyšší nároky na úroveň řízení. S tím souvisí i celková disciplína v dodržování pracovních postupů a bezpečnostních zásad, která je především záležitostí odpovědných vedoucích zaměstnanců. Stále platí, že řídit znamená znát a znalosti je nutno neustále doplňovat a zlepšovat tak, aby současně se zkvalitňováním a zvyšováním výroby byla zkvalitňována a zdokonalována péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Více než kde jinde zde platí zásada, že účinná prevence je vždy levnější než likvidace následků škod. S ohledem na náročnost a složitost práce v zemědělské prvovýrobě je zapotřebí tomuto odvětví nadále věnovat zvýšenou pozornost. Zaměření hlavního úkolu na kontrolu systému BOZP v zemědělství v roce 2014 přispěje k dalšímu zvýšení úrovně bezpečnosti práce u zemědělských subjektů.

3.11 Dodržování bezpečnosti práce při manipulaci a skladování dříví

Při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru evidoval Státní úřad inspekce práce v Opavě v roce 2010 deset smrtelných pracovních úrazů (dále jen „SPÚ“), z toho byly tři SPÚ se staly v souvislosti s dopravou, skladováním a manipulací s dřívím. V tomtéž roce bylo evidováno 23 závažných pracovních úrazů (dále jen „ZPÚ“), tzn., že se jedná o pracovní úrazy s hospitalizací delší jak 5 dnů, z toho v souvislosti se skladováním, dopravou a manipulací s dřívím 8 ZPÚ. V roce 2011 bylo evidováno 14 SPÚ, z toho tři při dopravě, manipulaci s dřívím a údržbě strojů a 39 ZPÚ, z toho 13 v souvislosti s dopravou, skladováním a manipulací dříví. V souvislosti s dopravou, skladováním a manipulací dříví nebyl v roce 2013 evidován žádný smrtelný pracovní úraz, ale bylo evidováno 29 ZPÚ, z toho 11 v souvislosti s dopravou, skladováním a manipulací dříví. Dodržování bezpečnosti práce osobami samostatně výdělečně činnými a zaměstnavateli při práci v lese je povinností vyplývající jak z relevantních zákonů, tak z nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru. Zaměstnavatelem se pro tyto účely rozumí rovněž podle § 12 a § 13 zákona č. 309/2006 Sb., osoba samostatně výdělečně činná. Cílem prováděných kontrol bylo vyvodit jednak potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů, a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci pracovní úrazovosti při práci v lese, jednak zvýšit preventivní působení na BOZP, zejména při skladování a manipulaci s dřívím. Provedení úkolu bylo logickým pokračováním kontrolních akcí provedených v letech 2010 až 2012.

V návaznosti na uvedené události byla provedena kontrola jak u zaměstnavatelů, tak u osob samostatně výdělečně činných přímo na pracovištích v lese a na pracovištích obdobného charakteru, nebo v manipulačních skladech dříví tak, aby kontrolní činnost měla co největší preventivní účinnost s ohledem na vykonávanou práci. Každý oblastní inspektorát práce provedl kontrolu nejméně u 10 subjektů. Kontroly byly provedeny inspektory s příslušnou odborností.

Předmětem kontroly byla bezpečnost práce při skladování a manipulaci s dřívím se zaměřením na:

- kontrolu stavu provozní a průvodní dokumentace, včetně dalších interních dokumentů se vztahem k vyhledání rizik na pracovišti,
- školení a přípravu k výkonu práce,
- bezpečné provozování technických zařízení a strojů, včetně stavu bezpečnostních prvků,
- dodržování bezpečných pracovních postupů.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo určeno provedení nejméně 10 kontrol na inspektorát práce. Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu nebyl do úkolu zahrnut. Všechny oblastní inspektoráty práce splnily požadavek provést alespoň 10 kontrol na inspektora příslušné odbornosti, mimo OIP 08, který provedl 9 kontrol u 8 kontrolovaných subjektů. V roce 2013 bylo provedeno 95 kontrol u 92 subjektů. Výběr subjektů ke kontrole byl proveden na základě místních znalostí regionu jak u právnických osob (66), tak u fyzických osob (26). Při těchto kontrolách bylo zjištěno 231 porušení právních předpisů ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Celkový plánovaný počet kontrol za Státní úřad inspekce práce byl splněn.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory OIP ve 196 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

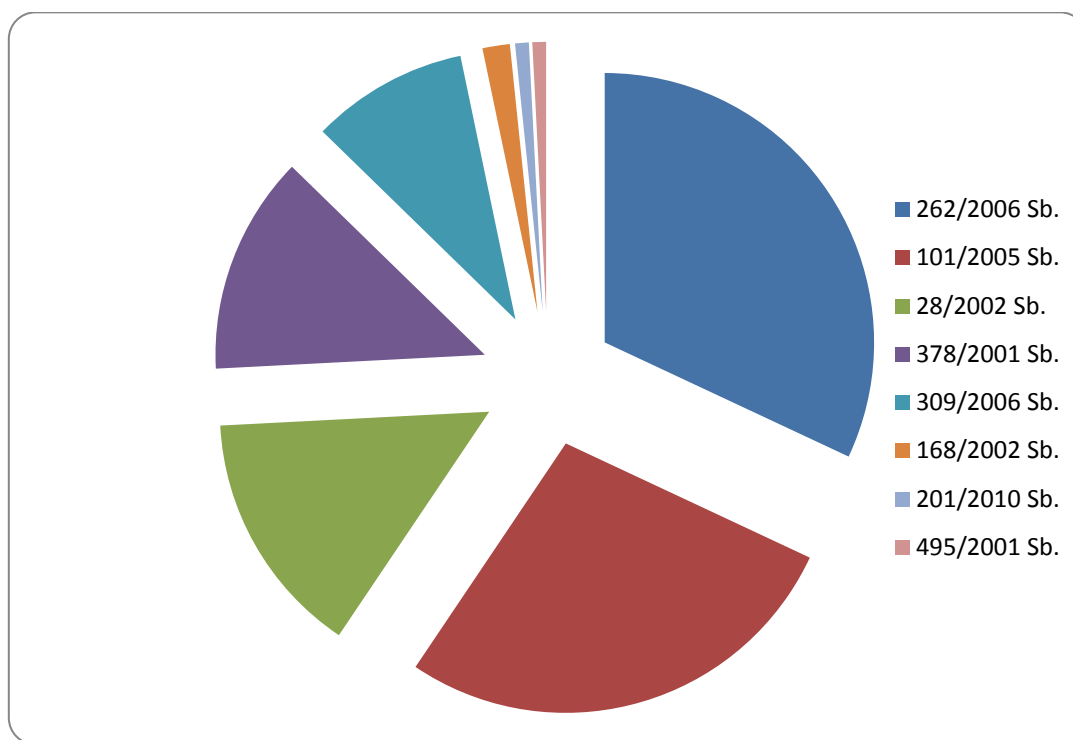
Tabulka 1 - Základní údaje:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	x	10	20	12	16	8	13	15	92
Počet kontrolovaných fyzických osob	x	1	5	1	7	2	7	3	26
Počet kontrol	x	10	20	12	16	9	13	15	95
Počet nedostatků	x	32	42	17	36	3	35	66	231
Počet opatření	x	29	30	6	33	3	32	63	196

Údaje v tabulce jsou uvedeny k 09. 01. 2014

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byl zákoník práce (32 %), následován nařízením vlády č. 101/2005 Sb. (27 %), o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí. Další v pořadí bylo nařízení vlády č. 28/2002 Sb. (15 %), kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru, následován nařízením vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí (13 %).

Graf 1 Zjištěná porušení právních předpisů (v %):

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení nařízení vlády č. **101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí:**

- **§ 3, odst. 1.** V 5 případech nebylo pracoviště po dobu provozu udržováno potřebnými technickými a organizačními opatřeními, splňujícími požadavky tohoto nařízení, ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob,
- **§ 3, odst. 4.** Zaměstnavatel v 8 případech nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání. Nedodržel termíny a lhůty pro provádění těchto činností, neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit provádění těchto činností, nestanovil termíny, lhůty a rozsah pro uvedené činnosti a neuchovával o těchto činnostech záznamy,
- **§ 4, odst. 1.** Zaměstnavatel v 54 případech porušil některé ustanovení uvedené v příloze tohoto nařízení.

Porušení nařízení vlády č. **28/2002 Sb.,** kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, **které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru:**

- **§ 2, odst. 1.** Ve 4 případech zaměstnavatel nestanovil pracovní postupy a neorganizoval práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru s ohledem na vykonávanou činnost, technologické postupy, zvláštnosti pracoviště, pracovní podmínky, bezpečnost provádění jednotlivých pracovních úkonů,

- **§ 3 - Příloha.** Zaměstnavatel ve 32 případech porušil některé ustanovení uvedené v příloze tohoto nařízení.

Porušení nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí:

- **§ 3, odst. 1.** V 5 případech kontrolovaný subjekt nepoužíval zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací; v 6 případech nevybavil zařízení zábranou nebo ochranným zařízením, nebo nepřijal opatření tam, kde existovalo riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybujícími se částmi pracovního zařízení a nezabezpečil ochranu života a zdraví. Ve dvou případech nechránil zaměstnance proti nebezpečnému dotyku u zařízení pod napětím a v 6 případech neoznačil používané stroje, technické zařízení, přístroje a nářadí výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné a mají jednoznačný charakter,
- **§ 3, odst. 5.** Ve dvou případech kontrolovaný subjekt používal stroj/zařízení v rozporu s požadavky přílohy 3. V jednom případě nevybavil zdvižný manipulační vozík zádržným systémem, zajišťujícím připoutání obsluhy k sedadlu, aby nedošlo k jejímu přimáčknutí při převrácení vozíku. V jednom případě nezabezpečil manipulační vozík před spouštěním nepovolanými zaměstnanci,
- **§ 4, odst. 1.** V šesti případech kontrolovaný subjekt nestanovil rozsah kontroly zařízení místním provozním bezpečnostním předpisem,
- **§ 4, odst. 2.** V pěti případech kontrolovaný subjekt nevybavil zařízení provozní dokumentací.

Porušení zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů:

- **§ 2, odst. 1 písm. e).** V 1 případě zaměstnavatel nezajistil pravidelnou údržbu, úklid a čištění pracoviště,
- **§ 4, odst. 1 písm. a).** Ve dvou případech zaměstnavatel nezajistil, aby používané stroje a zařízení byly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,
- **§ 4, odst. 1 písm. c).** Ve 13 případech zaměstnavatel nezajistil, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány,
- **§ 5, odst. 1 písm. b).** V pěti případech zaměstnavatel neorganizoval práci a nestanovil pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály,
- **§ 6, odst. 1.** Ve dvou případech zaměstnavatel neumístil bezpečnostní značky a značení na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž mohlo dojít k poškození zdraví.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

OOPP

Porušení právních předpisů bylo zjištěno v 6 % případů (např.: nevytvoření vlastního seznamu OOPP zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a/nebo neposkytnutí osobní ochranných pracovních prostředků, používání ochranných přileb po době použitelnosti).

Pracoviště

Porušení právních předpisů bylo zjištěno ve 24 % případů (např.: sklady dříví nebyly zajištěny proti vstupu nepovolaným osobám; nedostatečné výstražné značení přechodových technologických lávek a schodišť, neoznačení vrat a nakládacích ramp; nedostatky byly zjištěny v oblasti manipulačních jednotek a regálů. Značné množství nedostatků bylo zjišťováno v oblasti elektroinstalace (např.: nedostatečné upevnění instalací, zásuvky bez krycího víčka proti vnikání prachu, materiálem zastavěné rozvaděče, nebo na zemi volně ložené, nechráněné přívodové elektrické kabely).

Školení a příprava k výkonu práce

Ve většině případů zaměstnavatelé zajistili dostatečné vyhodnocení rizik na pracovištích a seznámili s nimi formou pravidelných školení své zaměstnance, případně proškolili i ostatní osoby, které se s jejich vědomím na těchto pracovištích zdržovaly. Porušení právních předpisů bylo zjištěno v 7 % případů (např.: nebylo zajištěno školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a znalosti zaměstnanců nebyly ověřovány).

Kontrola stavu provozní a průvodní dokumentace, včetně dalších interních dokumentů se vztahem k vyhledání rizik na pracovišti

Porušení právních předpisů bylo zjištěno ve 24 % případů. V mnoha případech nebyl v manipulačním skladu dříví doložen místní řád skladu/místní provozní bezpečnostní předpis. Nedostatečný obsah těchto dokumentů tvořil značnou část zjištěných nedostatků. Jednalo se zejména o neuvedení konkrétních pracovních postupů, čímž zaměstnavatelé nevytvářeli na skládkách a v manipulačních skladech bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a tím nepřijímali opatření k předcházení rizikům. U používaných strojů a zařízení v mnoha případech nebyla doložena výrobní, nebo provozní dokumentace. Zvýšená četnost nedostatků se rovněž vyskytla ve vztahu k vedení dokumentace k používaným strojům a zařízením. Zaměstnavatelé v některých případech nestanovili termíny, lhůty a rozsah kontrol, zkoušek a revizí stroje/zařízení místním provozním bezpečnostním předpisem. Mezi zjištěné nedostatky rovněž patřilo nevedení dokumentace o těchto kontrolách. Ve vztahu k používání ručních motorových řetězových pil zaměstnavatelé nevedli evidenci o stavu řetězové pily a době používání, včetně záznamů o výsledcích kontrol a oprav, jak ukládá příloha, část III, NV č. 28/2002 Sb. Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány. Neprovádění těchto činností má přímý vztah k pracovní úrazovosti.

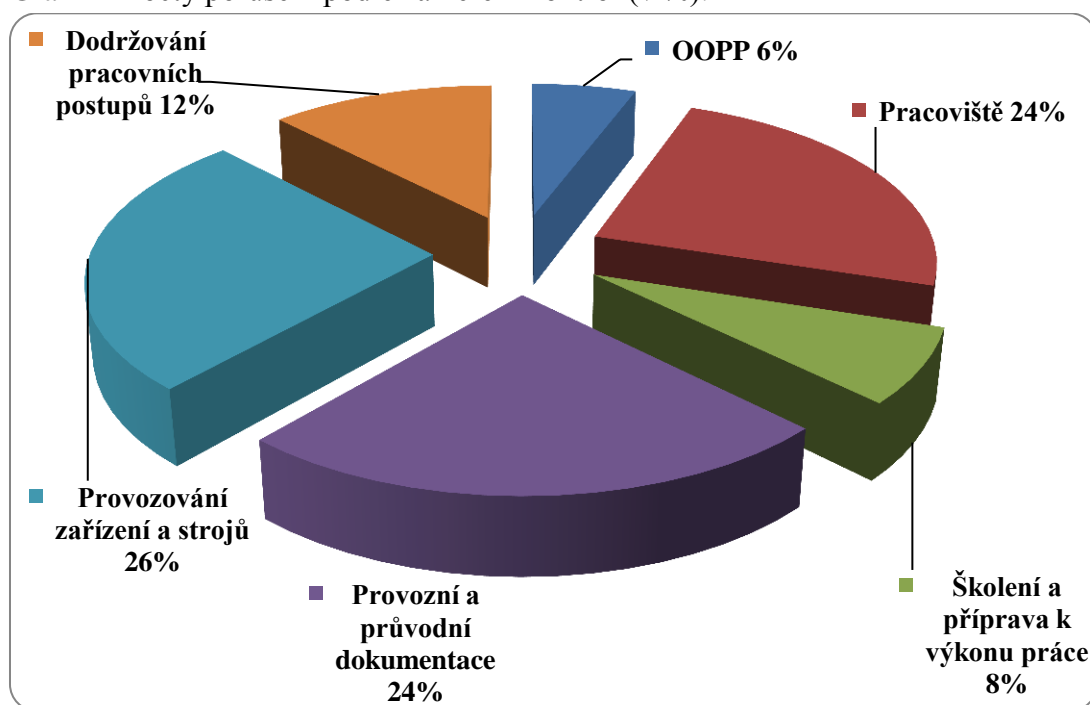
Bezpečné provozování technických zařízení, strojů, včetně stavu bezpečnostních prvků

Nejvyšší četnost porušení právních předpisů (ve 26 % případů) byla zjištěna při kontrolách bezpečného provozování technických zařízení, strojů a funkčního stavu bezpečnostních prvků. Mezi nejčastěji zjišťované nedostatky patřily chybějící kryty a neoznačené, nebo nečitelné označení ovládacích prvků strojů a zařízení. Nedostatky v elektroinstalaci strojů tvořily další významnou část zjištěných nedostatků. Zjištěné nedostatky potvrzují skutečnost, že provádění kontrol, údržby a revizí strojů a zařízení nebylo vždy u kontrolovaných subjektů pravidlem.

Dodržování bezpečných pracovních postupů

Porušení právních předpisů bylo zjištěno ve 12 % případů. Více jak polovina zjištěných nedostatků byla ve vztahu k požadavkům části IV (soustředování dříví) a V (manipulace a skladování dříví) Přílohy k NV č. 28/2002 Sb. V průběhu soustředování dříví byl na skládkách zjišťován nepřírozený sklon soustředovaného dříví. V manipulačních skladech byl při volném uskladnění dříví zjišťován takový sklon, že mohlo dojít k jeho samovolnému pohybu. V mnoha takových případech nebylo zjištěno použití zajišťovacích klínů.

Graf 2 – Počty porušení podle zaměření kontrol (v %):

Sankce

V rámci plnění tohoto úkolu byly navrženy ve smyslu zákona o inspekci práce dvě pokuty v celkové částce **65 000 Kč**. Nedošlo k žádnému vydání zákazu používání náradí, stroje a pracoviště. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

Provedená kontrolní akce „Dodržování bezpečnosti práce při manipulaci a skladování dříví“ byla logickým pokračováním kontrol, které Státní úřad inspekce práce ve spolupráci s místně příslušnými oblastními inspektoráty práce provedl v roce 2011 a 2012, a které byly cíleně zaměřeny na dodržování bezpečnosti práce jak osobami samostatně výdělečně činnými, tak zaměstnavateli při práci v lese. V souladu se zadáním úkolu pro rok 2013 byla kontrola provedena v celém rozsahu jak u fyzických, tak u právnických osob. Celkový počet kontrol byl splněn a překročen. Je skutečností, že v současné době dochází ke změně místa sortimentace dříví.

Dřívější druhotování dříví v manipulačních skladech je nahrazováno činností, kdy dřevní hmota je manipulována a sortimentována na určené výřezy přímo v lese. Je zřejmé, že příčinou tohoto stavu jsou zejména ekonomické důvody, které úzce souvisí s především s masivním nástupem harvesterové technologie. V rámci stanoveného úkolu byla kontrolována jak lesní pracoviště, kde se provádí manipulace a skladování dříví v sortimentech, nebo celých délkách, tak ve skladech, které na tyto lesní skládky navazují, a které tvoří mezistupeň před jeho dalším pilařským, nebo jiným zpracováním. V prvním případě se jednalo o dlouhé, nebo sortimentované dříví, které bylo skladováno na odvozním místě (okraje lesních porostů, nebo luk a okraje účelových komunikací, které byly sjízdné pro odvozní soupravy). Ve druhém případě se většinou jednalo o manipulační sklady, v některých případech s navazujícím pilařským provozem. V menší míře byly kontrolovány klasické sklady s manipulační linkou. Transport dříví v těchto skladech byl prováděn zejména čelními traktorovými nakladači a/nebo jeřáby. Některé subjekty využívaly pro manipulaci dřeva v těchto skladech OSVČ. Předmětem kontrol byla i bezpečnost práce obsluh zdvihacích zařízení provozovaných souprav na odvoz dřeva.

Při kontrolách se objevily závady jak se vztahem k vyhledávání rizik, vedení dokumentace a školení, tak ve vztahu k bezpečnosti používaných strojů a zařízení a provádění bezpečných pracovních postupů. Zatímco v oblasti školení a přípravy k výkonu práce bylo opakovaně zejména zjišťováno, že zaměstnanci nebyli seznámeni s návody k obsluze, nebo s bezpečnými pracovními postupy (např.: podle nařízení vlády č. 28/2002 Sb.), tak v oblasti vedení dokumentace bylo při kontrolách průvodní a provozní dokumentace, a dokumentace ve vztahu k vyhledávání rizik zjišťováno více nedostatků. Byla zjišťována neexistence dokumentů, nebo dokumentace byla neúplná (např. součástí dokumentu Místní řád skladu nebyl náčrt půdorysného plánu skladu). Jako závažné zjištění lze hodnotit skutečnost, kdy kontrolované subjekty neměly vyhodnoceny rizika. Velmi častým a závažným jevem bylo formální a vágní vyhodnocení rizik, bez faktického vztahu k rizikům vykonávané činnosti. Kontrolou strojů a zařízení byly opakovaně zjišťovány závažné nedostatky, jako jsou chybějící kryty a bezpečnostní značky. Zjištěné neoznačené, nebo nečitelné ovládací prvky jsou kromě chybějících krytů příčinou evidovaných pracovních úrazů.

Nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného

charakteru v Příloze, části V. (Manipulace a skladování dříví) dává zaměstnavateli povinnost, aby při volném uskladňování dříví na skládce dodržel takový sklon uskladněného dříví, aby se zabránilo jeho samovolnému pohybu. K zajištění uskladněného dříví musí použít zajišťovací klíny. Nedodržení sklonu skladovaného dříví a nepoužití zajišťovacích klínů patřily mezi velmi časté zjištění porušení právních předpisů, přičemž § 5 zákona č. 309/2006 Sb., ukládá zaměstnavateli organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti, a aby zaměstnanci nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály. Proces informování o rizicích pracoviště jiným dalším fyzickým, nebo právnickým osobám (zadavatelem práce), které na tomto pracovišti s jeho vědomím vykonávají pracovní činnost, patří mezi další, v průběhu kontrol negativně hodnocené skutečnosti. Nezabezpečení vstupu nepovolaným osobám na pracoviště, nebo neoznačení komunikací (včetně např.: přechodových lávek) patřily mezi opakované zjišťované nedostatky. Nedodržování pracovních a technologických postupů při manipulaci a skladování dříví je každoročně příčinou mnoha pracovních úrazů. Společnosti skladující dříví na pracovištích v lese a na pracovištích obdobného charakteru by si měli rovněž uvědomit, že riziko rozvalení skládky může způsobit i nepracovní zranění, nebo smrt. Zvlášť ohroženou skupinou jsou v tomto případě děti.

Přínosem provedených kontrol je skutečnost, že jak zaměstnavatelé, tak fyzické osoby byli upozorněni na plnění povinností souvisejících s dodržováním zásad bezpečné práce, zejména při manipulaci a skladování dříví. Preventivní působení inspektorů v průběhu jednotlivých kontrol bylo rovněž účinným nástrojem pro prevenci BOZP. S ohledem na množství a závažnost zjištěných nedostatků při manipulaci a skladování dříví se lze domnívat, že kontrola byla zvolena vhodně. Provádění dalších, takto zaměřených kontrol lze doporučit.

3.12 Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

V roce 2013 proběhly kontroly právních subjektů na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny nebezpečné chemické látky. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky je prováděna u subjektů skupiny B každoročně a u subjektů skupiny A zpravidla jednou za tři roky. Výběr právních subjektů je upřesněn ve schváleném plánu kontrol, včetně stanovení termínu. Oblastní inspektoráty práce (dále jen OIP), v rámci své působnosti, provedly kontrolu společně s Českou inspekcí životního prostředí, krajskými úřady a ostatními orgány státní správy.

Integrovaná inspekce měla za cíl provést společnou prověrku, podle zpracovaného a schváleného plánu kontrol, v souladu s požadavky zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Přijatá opatření a odstranění zjištěných nedostatků mají přispět k zlepšení reálného stavu a snížit riziko vzniku závažných havárií.

Inspektoři oblastních inspektorátů práce prováděli kontrolu v rámci své působnosti na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií.

Kontroly byly zaměřeny především na následující oblasti:

- školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- ověření znalostí a dodržování předpisů a pokynů,
- způsobilost zaměstnance pro výkon práce,
- průvodní a provozní dokumentaci,
- posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, tlakových a plynových zařízení (za účasti specialistů vyhrazených technických zařízení),
- skladování a manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými chemickými látkami, stav únikových cest,
- opatření na ochranu proti výbuchu (prevence rizik, klasifikace prostor, písemná dokumentace),
- poskytování OOPP na základě hodnocení rizik, jejich používání zaměstnanci.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Schvalování bezpečnostní dokumentace

Provozovatelé kontrolovaných subjektů předložili krajským úřadům zpracovanou bezpečnostní dokumentaci - pro skupinu A - bezpečnostní program prevence závažné havárie ve smyslu ustanovení § 8 a § 9 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, a skupinu B - bezpečnostní zprávu ve smyslu ustanovení § 10 a § 11 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Tyto dokumentace byly zaslány k vyjádření Ministerstvu životního prostředí a oblastním inspektorátům práce. OIP v postavení dotčeného orgánu státní správy se dále vyjadřují k vnějšímu a vnitřnímu havarijnímu plánu (§ 17 a § 18 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií).

Inspektoři OIP se vyjadřovali v minulém roce k **55** bezpečnostním dokumentacím v oblasti prevence závažných havárií, včetně jejich aktualizací (viz tabulka 1).

Tabulka č. 1 připomínkováná bezpečnostní dokumentace:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet	-	10	4	4	9	6	11	11	55

Kontrola podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Kontrolní orgány krajského úřadu se zaměřily na požadavky zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií a ostatní dozorové orgány prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři OIP prováděli kontrolu podle zákona o inspekci práce.

V rámci úkolu bylo provedeno celkem **132** kontrol. Kontroly byly rozloženy do jednoho až tří dnů, podle velikosti kontrolovaných subjektů. Nejdůležitější údaje z kontrol jsou uvedeny v tabulce 2. Celkový počet zjištěných nedostatků v roce 2013 činí 265, což potvrzuje význam kontrol. Zaměstnavatelé si začínají uvědomovat rizika vyplývající z jejich činností, což lze interpretovat zvyšujícím se tlakem na prevenci rizik, která je podpořena platnou legislativou.

Tabulka 2 - Údaje o provedených kontrolách:

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrol. subjektů	3	26	8	7	24	15	16	19	118
Počet kontrol celkem	3	32	11	8	25	16	18	19	132
Počet zjištěných nedostatků	3	25	3	5	126	14	15	74	265
Počet vydaných TOO	9	4	1	25	30	-	-	4	73
Pokuty	-	-	-	-	1	-	-	1	2
Pokuty (v tisících Kč)	-	-	-	-	155	-	-	100	255
Počet kontrol bez nedostatků	2	20	9	7	2	11	13	3	67

TOO ... technicko-organizační opatření

Zjištěné nedostatky:

Nedostatky jsou zjišťovány v oblasti provádění revizí a kontrol u vyhrazených technických zařízení, manipulace s chemickými látkami, požadavků na pracoviště, ochrany proti výbuchu, bezpečnostního značení a provozní dokumentaci. Mezi nejčastěji porušované prováděcí předpisy patří Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, Vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví v prostředí s nebezpečím výbuchu a nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Inspektoři neshledali nedostatky při koordinaci kontrol a při spolupráci s Českou inspekcí životního prostředí, popřípadě s ostatními orgány integrované inspekce.

Sankce

Byly uloženy **dvě** pokuty v celkové výši **255.000 Kč**.

Závěr

Cíl úkolu byl splněn. Integrovaná inspekce přispěla ke zlepšení stavu na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což je patrné v počtu zjištěných nedostatků.

3.13 Program „Bezpečný podnik“

Program „Bezpečný podnik“ je již dlouhodobě zařazován do úkolů systému Státního úřadu inspekce práce, jako jeden z úkolů Národní politiky BOZP. Jedním z cílů Národní politiky BOZP je zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vedoucí ke snížení pracovní úrazovosti a tím i nákladů s ní souvisejících. Naplnění tohoto cíle lze mimo jiné dosáhnout realizací programu „Bezpečný podnik“.

Realizací programu „Bezpečný podnik“ podpořit zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP, vedoucího k dosažení vyšší úrovně BOZP a ochrany životního prostředí u jednotlivých právních subjektů. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí (pracovních úrazů). Jedním z cílů je vyžadování uplatňování systémového přístupu k řízení BOZP také u dodavatelů a ostatních spolupracujících subjektů.

Kontrolu plnění požadavků programu „Bezpečný podnik“ provádět jako průběžný úkol všemi oblastními inspektoráty práce na základě žádosti o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“. Při kontrole právního subjektu ověřit splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahují, s ohledem na způsob vykonávané činnosti.

Kontrolním seznamem požadavků k tomuto hlavnímu úkolu, jejichž splnění se u právního subjektu ověřuje, jsou požadavky programu „Bezpečný podnik“.

Požadavky na kontrolu:

- Inspektor při kontrole u podnikajícího subjektu ověřuje splnění všech požadavků programu, které se na daný podnikající subjekt vztahují. Při kontrole inspektor postupuje v souladu s příkazem generálního inspektora Státního úřadu inspekce práce, příručkou obsahující program „Bezpečný podnik“ a metodikou inspekce práce.
- Před zahájením kontroly se pověřený inspektor seznámí s údaji týkajícími se daného podnikajícího subjektu a informuje o nich členy kontrolního týmu (s procesy a činnostmi, s údaji o pracovní úrazovosti, o haváriích, o porušování předpisů zjištěném při předchozích kontrolách a o vydaných rozhodnutích týkajících se vyřazení strojů a zařízení z provozu, zákazu činnosti).
- v případě, že se u kontrolovaného podnikajícího subjektu (nebo na jeho pracovišti) vyskytnou další podnikající subjekty (dodavatelé, spolupracující firmy), ověří kontrolní tým inspektorů zejména, jak je zajištěna součinnost na úseku prevence rizik a vzájemná informovanost o rizicích mezi jednotlivými podnikajícími subjekty.
- OIP při provádění následné kontroly podnikajícího subjektu, který získala osvědčení „Bezpečný podnik“ ověří, zda údaje uvedené v přehledu indikátorů zlepšování zaslaných podnikajícím subjektem odpovídají skutečnosti, tj. zda plní požadavek neustálého zlepšování.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2013 bylo vydáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem **29** společnostem. Doba platnosti osvědčení jsou 3 roky. OIP zkontrolovaly celkem **38** subjektů (u subjektů působících v rámci více krajů, byly kontroly prováděny místně příslušnými OIP), v rámci nichž uskutečnili **409** kontrol, z toho **295** bez zjištěných nedostatků, jak je patrné z níže uvedené tabulky. Pokud byly v průběhu kontroly zjištěny nedostatky (neshody) v systému řízení BOZP, byly projednány se zástupci vedení a odstraněny v termínu do konce prověrky. Klíčovým faktorem při kontrolách je ověřování indikátorů zlepšování, z nichž mezi nejdůležitější indikátory patří vývoj pracovní úrazovosti. Získání osvědčení „Bezpečný podnik“ by mělo být prestižní záležitostí. Nadále však platí, že lze právnímu subjektu odejmout osvědčení a to v případech, kdy dochází k pracovním úrazům způsobeným jednoznačným porušením ze strany právního subjektu.

Tabulka 1 - Počet subjektů, u kterých OIP provedly ověřování shody systému řízení BOZP:

OIP	Počet kontrol. subjektů	Počet kontrol
3	4	14
4	7	66
5	6	40
6	7	28
7	3	31
8	7	102
9	14	67
10	7	61
Celkem	55	409

U většiny subjektů, zapojených do programu „Bezpečný podnik“, dochází ke snižování pracovní úrazovosti v důsledku zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí. OIP by měly i v roce 2014 pokračovat v prezentacích tohoto programu u vrcholového managementu těchto subjektů. Počet zjištěných nedostatků byl **278**, z toho 266 bez vydaného opatření. Nejčastěji zjišťovaným porušením bylo nevytváření neohrožujícího pracovního prostředí a pracovních podmínek vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nepřijímání opatření k předcházení rizikům. Dále v oblasti požadavků na výrobní a pracovní prostředky a zařízení bylo zjišťováno, že ta nebyla pravidelně a řádně udržována, kontrolována a revidována.

V době platnosti osvědčení bylo provedeno OIP celkem **42** kontrol, při kterých bylo zjištěno **39** nedostatků.

Z výsledků namátkového ústního ověřování znalostí zaměstnanců vyplývá následující:

Ve většině případů dochází k zlepšování informovanosti zaměstnanců a jejich aktivnímu zapojování při zlepšování úrovně BOZP v právních subjektech. Na základě těchto ověření je tedy možné okamžitě si ověřit funkčnost zavedeného systému BOZP a rozpoznat tak, zda právní subjekt nemá tento systém zaveden pouze formálně.

Poznatky z realizace programu „Bezpečný podnik“

U právních subjektů zapojujících se do programu „Bezpečný podnik“ zdůrazňovat, že samotný program a jeho tvorba nespočívá v pouhém a otrockém opisování legislativy a normových hodnot, ale že hlavním účelem je popis skutečného stavu a procesů tak, jak u právního subjektu probíhají a legislativa, by se v tu chvíli měla stát metodickým materiálem, který je nutné plnit, a který nám říká, co je nutné splnit, ale řešení a způsob plnění ponechává plně na nás samotných. U právních subjektů jsou navrhována potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik a to formou doporučení, ve smyslu § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce. Příznivým zjištěním je znalost zaměstnanců o práci se „skoronehodami“, jako jedním z efektivních prostředků prevence úrazů a havárií. Pro zvýšení úrovně systému řízení BOZP bylo vydáno 140 doporučení. U programu „Bezpečný podnik“ je především kladen důraz na ověření funkčnosti zavedených systémů.

Předání osvědčení „Bezpečný podnik“ na základě doporučení řídicího OIP v roce 2013

Tabulka 2 - Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci květnu:

OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	Dřevozpracující družstvo, Lukavec
	Hettich ČR k. s., Žďár nad Sázavou
	Teplárna České Budějovice, a. s.
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	HF-Czechforge s. r. o., Cheb
	Drůbežářský závod Klatovy a. s.
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	Isolit-Bravo, spol. s r. o., Jablonné nad Orlicí
	ELLA-CS, s. r. o., Hradec Králové
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	Teplárny Brno, a. s.
	MIKROP ČEBÍN a. s.
	SMO a.s., Otrokovice
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	SLEZSKÉ STAVBY OPAVA s. r. o.
	OSRAM Česká republika s. r. o., Bruntál
	TŘINECKÉ ŽELEZÁRNY, a. s.

Tabulka č. 3 - Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci říjnu:

OIP pro hl. město Prahu	Pražská energetika, a. s.
	PREdistribuce, a. s., Praha
	ČEZ, a. s., Praha (tepelné a vodní elektrárny)
OIP pro Středočeský kraj	Kovohutě Příbram nástupnická, a. s.
	Alpiq Generation (CZ) s. r. o., Kladno
	SD – Kolejová doprava, a. s., Provoz Mělník
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	Steel Center Europe, s. r. o., Humpolec
OIP pro Plzeňský kraj a karlovarský kraj	HOLLANDIA Karlovy Vary, a. s., Krásné údolí
	BETONOVÉ STAVBY – GROUP, s. r. o., Předslav
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	SYNER, s. r. o., Liberec
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	Elektrárna Chvaletice a. s.
	ČEZ Distribuční služby, s. r. o., Hradec Králové
	SÚS Královéhradeckého kraje a. s., Hradec Králové
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	KOMAS, spol. s r. o., Opava
	Elektrárna Dětmorovice, a. s.
	Hyundai Motor Manufacturing Czech s. r. o., Nižní Lhoty

Sankce

V rámci programu „Bezpečný podnik“ nebyly uloženy pokuty.

Závěr

OIP prováděly v roce 2013 prověrky právních subjektů, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“ a každoroční následné prověrky subjektů již vlastnících osvědčení „Bezpečný podnik“, v souladu s vnitřními akty řízení.

Inspektoři OIP poskytovali právním subjektům, které projeví zájem o účast na programu „Bezpečný podnik“ poradenství, vyplývající ze zákona o inspekci práce. Subjekty, které již vlastní osvědčení „Bezpečný podnik“, ve většině případů vyžadují systémový přístup k řešení problematiky BOZP i od svých dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů. Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2013 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 29 společnostem. Program „Bezpečný podnik“ bude pokračovat jako průběžný úkol na základě podaných žádostí na OIP i v roce 2014.

4 SOUHRNNÉ VÝSLEDKY KONTROLNÍ ČINNOSTI STÁTNÍHO ÚŘADU INSPEKCE PRÁCE

Počet kontrol podle velikosti zaměstnavatele

Kategorie ESAW	Počet kontrol
bez zaměstnanců	10 910
1 - 9 zaměstnanců	21 751
10 - 49 zaměstnanců	13 678
250 - 499 zaměstnanců	2 191
50 - 249 zaměstnanců	7 696
500 a více zaměstnanců	3 435
Neuvedeno	3 189

Počet kontrol podle právní formy zaměstnavatele za všechny hlavní kontrolní úkoly v roce 2013

Právní forma	Počet kontrol
Společnost s ručením omezeným	28 366
Fyzická osoba podnikající dle živnostenského zákona	21 191
Akciová společnost	5 825
Príspevková organizace	1 221
Zahraniční osoba	1 213
Družstvo	972
Ostatní	3 062

Počet kontrol v nejčastěji kontrolovaných odvětvích v roce 2013

Odvětví	Počet kontrol
Stravování v restauracích, u stánků a v mobilních zařízeních	6 129
Stavebnictví	4 795
Velkoobchod	5 635
Silniční nákladní doprava	1 661
Maloobchod	7 469
Opravy a údržba motorových vozidel, kromě motocyklů	1 234
Smíšené hospodářství	1 067
Pronájem a správa vlastních nebo pronajatých nemovitostí	807
Podpůrné činnosti pro zemědělství a posklizňové činnosti	641
Všeobecné činnosti veřejné správy	569
Kadeřnické, kosmetické a podobné činnosti	561
Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	518
Činnosti soukromých bezpečnostních agentur	505
Instalace vody, odpadu, plynu, topení a klimatizace	493
Činnosti agentur zprostředkujících práci na přechodnou dobu	468

Přehled počtu podaných podnětů

Rok	Počet podnětů
2009	5 748
2010	5 543
2011	5 546
2012	11 123
2013	9 169

Nejčastěji porušovaná ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v roce 2013

Paragraf	Odstavec	Znění	Počet
102	1	zabezpečení podmínek prac. prostředí	4 029
37	1	náležitosti prac. smlouvy	3 125
103	1	povinnosti zaměstnavatele	2 368
96	1	evidence prac. doby	2 235
103	2	povinnosti zaměstnavatele	1 572
141	1	splatnost mzdy	1 369
313	1	potvrzení o zaměstnání	1 115
102	3	Povinnosti zaměstnavatele	1 094

Nejčastěji porušovaná ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, zaměstnavateli v roce 2013

Paragraf	Znění	Počet
136	doklad o prac. vztahu na pracovišti	2 442
5	nelegální zaměstnávání	1 548
87	informační povinnost vůči ÚP	1 480
82	poukázání odvodu do státního rozpočtu	164
83	hlášení o plnění povinného podílu na ÚP	110

Nejčastěji porušovaná ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP, v roce 2013

Paragraf	Odstavec	Znění	Počet
4	1	požadavky na výrobní a prac. prostředky a zařízení	4 064
2	1	požadavky na pracoviště a prac. prostředí	810
5	1	požadavky na organizaci práce a prac. postupy	797
6	1	bezpečnostní značky, označení a signály	546
15	1	úkoly zadavatele stavby	202
3	2	požadavky na pracoviště a prac. prostředí na staveništi	173

Přehled počtu a celkové výše pokut

Rok	Počet pokut	Výše pokut v Kč
2009	1 905	59 912 000
2010	2 035	65 530 000
2011	2 870	86 500 000
2012	4 526	341 972 749
2013	4 033	235033 600

Přehled počtu podaných odvolání proti rozhodnutí o pokutě

2009	2010	2011	2012	2013
107	118	117	291	730

Přehled počtu podaných žalob ve správním soudnictví

2009	2010	2011	2012	2013
23	15	16	45	170